

ปรัชญากับอนาคตของชาติไทย

หัวหน้าโครงการ

พุ่มวิทย์ บุณนาค

บรรณาธิการ

อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย

บรรณาธิการภาษา

ภักวดี วีระภาสพงษ์

บทความแปลชุด ปรัชญากับอนาคตของชาติไทย เป็นส่วนหนึ่งของ

โครงการ “ปรัชญาสู่สังคมไทย”

ภายใต้ ชุดโครงการเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ปรัชญากับอนาคตของประชาธิปไตย

หัวหน้าโครงการ

พุมวิทย์ บุนนาค

บรรณาธิการ

อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย

บรรณาธิการภาษา

ภาคดี วีระภาสพงษ์

บทความแปลชุด ปรัชญากับอนาคตของประชาธิปไตย เป็นส่วนหนึ่งของ

โครงการ “ปรัชญาสู่สังคมไทย”

ภายใต้ ชุดโครงการเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

คำนำ

ปรัชญากับอนาคตของประชาธิปไตย เกิดขึ้นจากการตระหนักถึงความจำเป็นในการสนับสนุนให้การอภิปรายและการถกเถียงเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยในสังคมไทยดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ในช่วงที่สังคมไทยดูเหมือนกำลังเผชิญกับความท้าทายเร่งด่วนให้ปรับโครงสร้างทางสังคมและสถาบันทางการเมือง รวมถึงทัศนคติของเหล่าสมาชิกของสังคม เพื่อแสวงหาสภาวะที่พึงประสงค์ลงตัวของสังคมทางการเมืองไทย คุณภาพของการอภิปรายถกเถียงดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากการไม่มองข้ามการพยายามกลับไปทำความเข้าใจกับ “ความเป็นประชาธิปไตย” ให้ดีเสียก่อนในระดับพื้นฐาน การสร้างความเข้าใจในระดับพื้นฐานเป็นงานหลักอย่างหนึ่งของกิจกรรมที่เรียกว่า “ปรัชญา” ความพยายามที่จะร่วมกันถกเถียงเพื่อเข้าใจ “ประชาธิปไตย” ในเชิงปรัชญาไม่มีใครจะปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมในสังคมไทย หรือแม้แต่ในสังคมทางวิชาการของไทย สาเหตุส่วนหนึ่งอาจจะมาจากความขาดแคลนข้อเขียนเชิงปรัชญาในภาษาไทย ที่นำเสนอให้เห็นถึงปัญหาเชิงความเข้าใจ และข้อท้าทายร่วมสมัยของระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ปัจจัยดังกล่าวนี้ได้ทำให้การร่วมถกเถียงอภิปรายในระดับพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยเป็นไปได้อย่างยากยิ่ง นอกเหนือจากนี้ ขาดของนักวิชาการ ยิ่งการเชิญชวนให้พลเมืองไทยนอกเหนือจากคณาจารย์หันมาสนใจกับข้อท้าทายเรื่องประชาธิปไตยในระดับพื้นฐานด้วยแล้ว ดูแทบจะเป็นไปไม่ได้เลย จึงหวังว่าหนังสือ **ปรัชญากับอนาคตของประชาธิปไตย** เล่มนี้จะได้มีส่วนเริ่มชวนเชิญพลเมืองไทยทั้งที่เป็นนักวิชาการสาขาต่างๆ นิสิต นักศึกษาปัญญาชน ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป ให้มาร่วมกันใคร่ครวญเกี่ยวกับอนาคตของการเมืองแบบประชาธิปไตยในสังคมไทย

การคัดสรรข้อเขียนเชิงปรัชญาเกี่ยวกับประชาธิปไตยในภาษาอังกฤษจำนวน 10 บทความ (นับเป็นจำนวนน้อยนิดเมื่อเทียบกับข้อเขียนทำนองเดียวกันที่มีอยู่อย่างมากมาย ทั้งในภาษาอังกฤษเอง และที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ) เพื่อนำมาแปลนั้น คำนึงถึงความสำคัญและความน่าสนใจทางวิชาการของข้อเขียนนั้นเป็นหลัก โดยพยายามคัดสรรให้ครอบคลุมประเด็นปัญหาทางปรัชญาเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่สำคัญๆ กระนั้นก็ไม่ได้หมายความว่าครอบคลุมทุกประเด็นปัญหา ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความยากง่ายซับซ้อนของตัวข้อเขียนที่จะนำมาแปล หลายข้อเขียนที่แม้ที่น่าสนใจแต่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ในเชิงเทคนิคในการทำความเข้าใจมาก หรือใช้ภาษายากมาก ได้ถูกพิจารณาคัดออกไปจำนวนหนึ่ง ข้อเขียนแต่ละชิ้นจะถูกแปลโดยนักวิชาการทางปรัชญาที่มีความสนใจในเนื้อหา

หนังสือรวมบทความแปล **ปรัชญากับอนาคตของประชาธิปไตย** เป็นผลผลิตส่วนหนึ่งของโครงการปรัชญาสู่สังคมไทย ภายใต้ชุดโครงการ **เวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย** ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โครงการฯ มีสองกิจกรรม ได้แก่

1. การเรียบเรียง **สารานุกรมปรัชญาออนไลน์ฉบับสังเขป** เผยแพร่ทางเว็บไซต์

<http://www.philospedia.net>

2. การแปลบทความทางปรัชญาเกี่ยวกับประชาธิปไตย จำนวน 10 บทความ รวมเป็นเล่มพร้อมบทบรรณาธิการ

ของข้อเขียนแต่ละข้อที่ตนรับผิดชอบแปลเป็นพิเศษ และเนื่องจากคณะทำงานส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการด้านปรัชญารุ่นใหม่ ทำให้โครงการตัดสินใจแบ่งให้แต่ละบทแปลมีผู้อ่านที่ไม่ใช่ตัวผู้แปลด้วยจำนวนหนึ่ง อีกทั้งยังมีผู้ทรงคุณวุฒิด้านปรัชญาอ่านละให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงบทแปลให้มีความรัดกุมทางวิชาการ รวมถึงมีบรรณาธิการขัดเกลาด้านภาษาเป็นการเฉพาะด้วยในขั้นสุดท้าย อย่างไรก็ตามก็ดี แต่ละบทแปลก็ยังคงมีความละเอียดลึกซึ้ง มีขนาดสั้นยาว อ่านยากหรืออ่านง่ายแตกต่างกันอยู่บ้าง ตามปัจจัยที่มีอยู่แตกต่างกันของแต่ละข้อเขียน โดยเฉพาะปัจจัยด้านความยากง่ายซับซ้อนของมโนทัศน์หรือประเด็นถกเถียงในข้อเขียนดั้งเดิมนั้นเอง ส่วนภาระในการเขียนบทนำเชื่อมโยงบทแปลแต่ละบทเข้าด้วยกัน รวมถึงชี้ให้เห็นถึงคุณูปการในทางวิชาการของแต่ละบทความ เป็นของ ผศ.อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย แห่งภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นนักวิชาการไทยอาวุโสหนึ่งในไม่กี่คน ที่สนใจเรื่องประชาธิปไตยในมิติปรัชญาอย่างทุ่มเทชีวิตทางวิชาการเกือบทั้งหมดของท่านให้กับเรื่องนี้

โครงการปรัชญาสู่สังคมไทย หวังว่าหนังสือรวมบทความแปล *ปรัชญากับอนาคตของประชาธิปไตย* จะมีส่วนสนับสนุนความก้าวหน้าทางด้านวิชาการของผู้อ่าน รวมถึงเป็นอีกแรงหนึ่งในการสร้างบทสนทนาที่มีคุณภาพในหมู่เหล่าพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยของไทย จนในที่สุดมีส่วนส่งเสริมให้เกิดการนำเอาข้อคิดต่างๆ ไปใช้เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยอย่างสร้างสรรค์ และอย่างเป็นมรรคเป็นผลจริงๆ ต่อไป

พุฒวิทย์ บุณนาค
หัวหน้าโครงการ “ปรัชญาสู่สังคมไทย”

บทนำโดยบรรณาธิการ

บทนำนี้ทำหน้าที่สองอย่าง อย่างแรกคือให้ความรู้พื้นฐานเพื่อที่จะอ่านบทความได้เข้าใจ อย่างที่สองคือให้ข้อคิดเกี่ยวกับวรรณคดีแต่ละบทความนำเสนอเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้อ่านได้คิดต่อ ซึ่งในส่วนนี้ผู้อ่านต้องอ่านบทความมาก่อน การอ่านบทนำนี้จึงต้องอ่านสองครั้ง ครั้งแรกอ่านข้ามส่วนที่สองไปก่อน

ในบรรดาสิ่งที่มีพลังอำนาจต่อจิตใจหรือมีคุณวิเศษที่อยู่ในคลังแสงของมนุษย์ สิ่งหนึ่งก็คือคำหรือวลีในภาษา ถ้าเราเอ่ยคำ “โลกาภิวัตน์” บ่อยๆ คนก็คิดว่าเราเป็นคนทันสมัยถึงแม้ที่แท้เราก็แค่ตามกันฝรั่ง หากเราไปรยวลี “ลดภาวะโลกร้อน” ลงบนคำบรรยายผลิตภัณฑ์ของเรา คนซื้อก็จะคิดว่าเราและผู้ซื้อเองช่วยกอบกู้โลกใบนี้ ถึงแม้ความโลภของคนเราจะเป็นแรงจูงใจที่แท้จริง ในทางการเมืองไม่มีคำใดที่มีคุณวิเศษเหนือคำ “ประชาธิปไตย” การที่ผู้นำบางคนอ้างว่าจะเผยแพร่ประชาธิปไตยไปทั่วโลก ก็ทำให้การยกทัพไปรุกรานอธิปไตยของชาติอื่นกลายเป็นสิ่งสูงส่งอย่างน้อยก็สำหรับประชากรโลกกลุ่มหนึ่ง ใส่คำ “ประชาธิปไตย” ลงในชื่อของขบวนการทางการเมือง ก็ทำให้สีเสื้อกลายเป็นสัญลักษณ์แห่งความชอบธรรมและทำให้ดูเหมือนว่าการลิดรอนเสรีภาพของคนอื่นไม่ใช่สิ่งผิด หรืออย่างมากก็เป็นความเลวร้ายที่จำเป็นต้องทำให้เกิดขึ้นเพื่อสิ่งที่ดีกว่า

คำว่าประชาธิปไตยมีลักษณะอย่างหนึ่งที่ชวนให้พิศวง เราอาจจะคิดว่าคำนี้มีพลังอำนาจอยู่ในหมู่คนที่มีหลักการและความคิดอย่างเดียวกัน แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ในยุคสงครามเย็นค่าย “โลกเสรี” และค่าย “คอมมิวนิสต์” ต่างก็อ้างว่าตนเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงกว่าอีกค่ายหนึ่ง สงครามสีในบ้านเราเกิดขึ้นระหว่างขบวนการสองกลุ่มที่มีคำๆ นี้อยู่ในชื่อขบวนการของตน ปราบฏกการณ์นี้อาจอธิบายได้ว่าคนเข้าใจความหมายของประชาธิปไตยไม่ตรงกัน แน่แน่นอนทุกคนเข้าใจตรงกันว่าคำนี้แปลว่าอำนาจในการปกครองเป็นของประชาชน ปัญหาก็คือคำแปลนี้อาจตีความได้หลากหลาย ตั้งแต่ประชาชนแต่ละคนใช้อำนาจนี้โดยตรงไม่ผ่านผู้แทน ไปจนถึงบุคคลกลุ่มหนึ่งหรือพรรคการเมืองหนึ่งใช้อำนาจเบ็ดเสร็จในนามของประชาชนเพื่อประโยชน์ของประชาชนเอง เนื่องจากประชาชนอาจไม่รู้ว่าผลประโยชน์ที่แท้จริงของตนคืออะไร ระหว่างช่วงที่เป็นสุดโต่งสองขั้วนี้มีความเป็นไปได้หลายรูปแบบมากพอที่จะทำให้คนที่มีความคิดและนโยบายทางการเมืองที่เป็นปฏิปักษ์กันสามารถชูธงประชาธิปไตยได้เช่นกัน

เราอาจมีความคาดหวังว่านักทฤษฎีการเมืองหรือนักปรัชญาการเมืองจะช่วยจัดความสับสนนี้ด้วยการชี้แจงว่าประชาธิปไตยควรจะมีลักษณะอย่างไรและฝ่ายใดเข้าใจผิด แต่เราก็ต้องผิดหวังเพราะในระหว่างสงครามเย็นทั้งสองค่ายมีนักทฤษฎีการเมืองหนุนหลัง นั่นก็หมายความว่าไม่มีมติเอกฉันท์เกี่ยวกับเรื่องนี้ในหมู่นักวิชาการด้านทฤษฎีประชาธิปไตย กระนั้นก็ดี อาจมีผู้เสนอว่าการแสวงหาความจริงในเรื่องนี้ต้องฟังนักคิดระดับปรมาจารย์ในอดีต ความสับสนปัจจุบันอาจเป็นเพราะในยุคนี้เราละเลยที่จะศึกษาภูมิปัญญาในอดีต ความทะนงในวิทยาการสมัยใหม่อาจทำให้เรามองข้ามความจริงที่มีอยู่ในมรดกทางปัญญาอันล้ำค่าจากอดีตกาล

แต่เมื่อเราย้อนกลับไปพิจารณาความคิดของนักคิดระดับปรมาจารย์ในอดีตเกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตย ผลลัพธ์ที่ได้ทำให้เราตะลึงงัน มิใช่ว่าเราพบว่าปรมาจารย์ในอดีตมีความเห็นเรื่องประชาธิปไตยควรเป็นอย่างไรไม่ตรงกัน หากเป็นเพียงแค่นี้เราก็แค่ผิดหวัง ถ้าเช่นนั้นสิ่งใดเล่าที่ทำให้เราต้องแปลกใจ

ถ้าพูดถึงเรื่องประชาธิปไตย เราต้องหวนกลับไปดูกรีกโบราณเพราะถือกันว่าที่นั่นเป็นถิ่นกำเนิดประชาธิปไตย และน่าจะเป็นว่านักปรัชญากรีกระดับปรมาจารย์สามารถให้ความจริงกับเราว่าประชาธิปไตยมีลักษณะที่แท้จริงอย่างไรและเหตุใดจึงเป็นระบอบที่พึงปรารถนา นักคิดระดับปรมาจารย์ในสมัยนั้นคือ โซกราตีส (Socrates) เพลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) แต่โซกราตีสและเพลโตต่อต้านระบอบประชาธิปไตยอย่างแข็งขัน ทั้งสองถูกดูว่าเป็นการปกครองโดยคนจนและคนชั้นต่ำ (ซึ่งเป็นการเข้าใจที่ถูกต้อง เพราะชาวกรีกโบราณแบ่งประเภทการปกครองตามชนชั้นที่กุมอำนาจรัฐ และประชาธิปไตยคือการปกครองโดยสามัญชน [demos] อันประกอบด้วยพ่อค้า ช่างฝีมือ และผู้ใช้แรงงาน) โซกราตีสเองต้องโทษประหารก็ด้วยคำสั่งของรัฐบาลประชาธิปไตย ส่วนเพลโตอ้างเหตุผลว่ารัฐในอุดมคติควรปกครองโดย ปรานญ์-ราชัน (philosopher-king) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ในความเป็นจริงแท้จริงทั้งสิ่งที่ถูกที่ควร อันเป็นความรู้ที่สามัญชนไม่อาจมีได้ ส่วนอริสโตเติลก็เสนอว่าระบอบในอุดมคติควรเป็นอภิชนาธิปไตย อภิชนสำหรับอริสโตเติลหมายถึงบุคคลที่ก่อปรด้วยคุณธรรม

สิ่งที่ทำให้เราประหลาดใจคือ นักคิดที่ถือกันว่าเป็น “ผู้ร้าย” ในสมัยนั้น (อย่างน้อยจากสายตาของโซกราตีสและเพลโต) ได้แก่พวกโซฟิสต์ (Sophists)¹ ซึ่งมีบางคนที่สนับสนุนประชาธิปไตย ในบทสนทนาชื่อ *Protagoras* ของเพลโตซึ่งมีโซกราตีสเป็นตัวละครเอก โซกราตีสถามโปรตาгорัสว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือที่ในกิจการทางการเมือง เราถามความเห็นของช่างฝีมือและพ่อค้า โปรตาгорัสตอบว่าถูกต้องแล้ว พร้อมกับอธิบายด้วยวิธีเล่าเป็นนิยายว่า เทพเจ้าเห็นวามมนุษย์เมื่อมาอยู่รวมกันเป็นเมืองแล้วก็ทะเลาะวิวาทกัน จึงประทานความสำนึกในความเที่ยงธรรมให้แก่มนุษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกันเพื่อแก้ปัญหา ในเมื่อมนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกันในเรื่องความรู้เกี่ยวกับความยุติธรรม การปกครองในรัฐจึงควรถามความเห็นจากพลเมืองทุกคน ทรรศนะเช่นนี้เหมือนกับทรรศนะของนักประชาธิปไตยปัจจุบันที่มองว่าระบอบนี้จะแก้ปัญหาความไม่ลงรอยกันในหมู่มนุษย์ด้วยสันติวิธี โดยอาศัยการโหวตเพื่อขอความเห็นจากทุกคนและใช้กติกาเสียงส่วนใหญ่ หากเราคิดว่าประชาธิปไตยเป็นสัจธรรมทางการเมือง ในสมัยกรีกโบราณ “ผู้ร้าย” กลายเป็นผู้บรรลุสัจธรรม ส่วน “พระเอก” คือ “ผู้หลงผิด”

หรือว่าความหวังของเราจะอยู่ที่ปรมาจารย์สมัยใหม่ เรายกย่องกันว่า จอห์น ล็อก (John Locke) และฌอง ฌาค รุสโซ (Jean-Jacques Rousseau) เป็นผู้ปลุกฝังอุดมคติด้านประชาธิปไตยในสังคมยุคใหม่ แต่เป้าหมายหลักของงานเขียนทางปรัชญาการเมืองของล็อกคือการจำกัดอำนาจผู้ปกครอง ล็อกอ้างเหตุผลว่ามนุษย์มีสิทธิทางธรรมชาติบางอย่างที่ผู้ปกครองมีหน้าที่ต้องไม่ละเมิด และเมื่อมาถึงประเด็นเรื่องรูปแบบการปกครองที่ควรจะเป็น ล็อกไม่สนใจว่าจะเป็นรูปแบบใด トラบใดที่เป็น

¹ ผู้ที่เดินทางไปในที่ต่าง ๆ รับจ้างสอนความรู้ในหลายสาขา เช่น คณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ แต่ต่อมาเมื่อประชาธิปไตยแพร่หลาย ก็หันมาเน้นสอนวาทศิลป์ให้กับผู้ที่ปรารถนาจะเป็นนักการเมือง โซกราตีสและเพลโตจึงมองว่าพวกโซฟิสต์ไม่สนใจความจริง

รูปแบบที่บรรดาบุคคลที่ตัดสินใจมารวมกันเป็นสังคมการเมืองตกลงปลงใจเลือกตามกติกาของเสียงส่วนใหญ่ แนนอนประชาธิปไตยเป็นหนึ่งในรูปแบบที่ลือเลื่องถึง แต่ลือเลื่องที่ว่าถ้าบุคคลทั้งหลายเลือกราชาธิปไตย สังคมก็ควรยึดรูปแบบนี้ตราบไต่ที่กษัตริย์ไม่ละเมิดสิทธิตามธรรมชาติของประชาชน กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความคิดของลือเลื่องเป็นเสรีนิยมแต่มิใช่เป็นประชาธิปไตย

มาถึงจุดนี้เราต้องหยุดเพื่อทำความเข้าใจว่าเสรีนิยมเป็นเรื่องเดียวกันหรือคนละเรื่องกับประชาธิปไตย ในทางตรรกวิทยา มีความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างประเด็นเรื่องใครมีสิทธิอำนาจในการปกครอง กับอำนาจในการปกครองควรมีขอบเขตอย่างไร ประชาธิปไตยเป็นคำตอบของปัญหาแรก ส่วนเสรีนิยมเป็นคำตอบของปัญหาที่สอง ประเด็นทั้งสองแยกกันขาดในทางตรรกะ² ดังจะเห็นจากว่าเป็นไปได้ที่ระบอบเผด็จการจะไม่ละเมิดเสรีภาพบางอย่างของประชาชน (อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่สนับสนุนระบอบนี้ ผู้เผด็จการจึงรู้สึกมั่นคงพอที่จะให้เสรีภาพบางอย่างกับประชาชน) และเป็นไปได้ที่มีระบอบประชาธิปไตยที่เข้มติของเสียงส่วนใหญ่ในการละเมิดเสรีภาพส่วนบุคคล (เช่น มติส่วนใหญ่อาจจะบังคับให้ทุกคนนับถือศาสนาเดียวกัน) เสรีนิยมกับประชาธิปไตยจึงเป็นคนละสายความคิดกัน แต่เมื่อมองกลับไปในประวัติศาสตร์เพื่อดูว่าสถาบันทางการเมืองทางตะวันตกมีพัฒนาการอย่างไรจะพบว่ามีความต่อเนื่องกันของสถาบันของสองระบบนี้

ในยุโรปสมัยใหม่เมื่อสังคมเจริญขึ้นประชาชนเริ่มต้องการเป็นอิสระจากการใช้อำนาจเบ็ดเสร็จของกษัตริย์ ในขั้นแรกพวกขุนนางและชนชั้นสูงซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของประชาชน แต่เป็นกลุ่มที่มีอำนาจต่อรอง ได้ต่อสู้เพื่อให้พวกตนมีเสรีภาพบางส่วนที่พ้นจากอำนาจกษัตริย์และประสบความสำเร็จต่อมาสงครามศาสนาในยุโรปบีบบังคับให้รัฐต้องให้เสรีภาพในการนับถือศาสนากับประชาชนเพื่อหลีกเลี่ยงสงครามศาสนา เนื่องจากเสรีภาพนี้เป็นเสรีภาพที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของเสรีนิยมและให้กับประชาชนทั้งหมด จึงเป็นการขยายขอบเขตของเสรีภาพจนถึงขั้นที่เรียกได้ว่าเป็นเสรีนิยม สงครามศาสนาจึงถูกมองว่าเป็นต้นกำเนิดของสถาบันและทฤษฎีเสรีนิยม ขั้นต่อไปของความพยายามที่จะทำให้ประชาชนปลอดพ้นจากอำนาจเผด็จการก็คือ การทำให้อำนาจทางการเมืองอยู่ในมือของประชาชนเสียเอง ขั้นนี้คือขั้นตอนของการเป็นประชาธิปไตย

ดูอย่างผิวเผินอาจเหมือนกับว่าเสรีนิยมกับประชาธิปไตยมิได้ตัดขาดกันทางตรรกะ และประชาธิปไตยเป็นพัฒนาการทางตรรกะต่อจากเสรีนิยม ภาพลวงตานี้ถูกทำลายเมื่อต่อมาประชาชนพบว่าในระบอบประชาธิปไตย เสรีภาพส่วนบุคคลของตน เช่น การดำรงชีวิตอย่างที่ตนต้องการ ถูกคุกคามโดยมติของเสียงส่วนใหญ่ เพื่อแก้ปัญหานี้ สิทธิเสรีภาพที่สำคัญจึงถูกกำหนดให้มีน้ำหนักมากกว่าเสียงส่วนใหญ่ กล่าวคือมติของเสียงส่วนใหญ่จะละเมิดสิทธิเหล่านี้มิได้ เสรีนิยมซึ่งในประวัติศาสตร์เป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่ประชาธิปไตย ลงเอยด้วยการกลายมาเป็นหลักการที่ใช้จำกัดอำนาจของเสียงส่วนใหญ่ หรืออีกนัยหนึ่งประชาธิปไตยมิได้เป็นทฤษฎีที่มีขอบเขตในตัวเองว่ามติของเสียงส่วนใหญ่จะครอบคลุมเรื่องใดบ้าง เสรีนิยมถูกนำเข้ามาเพื่อตีขอบเขตนี้ ทฤษฎีการเมืองที่ตะวันตก

² ผู้ที่ชี้ให้เห็นประเด็นนี้อย่างชัดเจนคือ Isaiah Berlin ใน *Four Essays On Liberty*. Oxford University Press, 1970. หน้า 130

ยึดถือในปัจจุบันถ้าจะเรียกให้ถูกก็คือ ทฤษฎีเสรีนิยมประชาธิปไตยอันประกอบด้วยสองทฤษฎีมาเสริมกัน

ดังที่กล่าวข้างต้น ล็อคเป็นเสรีนิยมแต่ไม่ได้เสนอว่าประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ดีที่สุด แต่ในกรณีของรุสโซกลับตรงกันข้าม รุสโซเป็นนักประชาธิปไตยโดยโดยอย่างแท้จริงเพราะเสนอว่าการออกกฎหมายจะต้องเป็นผลมาจากการออกเสียงโดยตรงของประชาชนทุกคน กระนั้นก็ดี ประชาธิปไตยแบบที่รุสโซยึดเป็นอุดมคติ ไม่เป็นที่พึงปรารถนาของประเทศแทบทั้งหมด ทั้งนี้เพราะรุสโซปฏิเสธการมีผู้แทนราษฎร รุสโซเชิดชูเสรีภาพยิ่งกว่านักคิดส่วนใหญ่ แต่ทฤษฎีของรุสโซไม่เป็นเสรีนิยมเพราะวิธีที่รุสโซเสนอในการประกันเสรีภาพของประชาชนไม่ใช่วิถีของเสรีนิยมซึ่งถือว่าเสรีภาพมีน้ำหนักเหนือกว่าเสียงส่วนใหญ่ รุสโซเสนอว่าประชาชนควรมีเสรีภาพส่วนบุคคลที่ไม่กระทบสวัสดิภาพของสังคม แต่เสรีภาพนี้คืออะไรบางอย่าง ที่ประชุมของพลเมืองทั้งหมดเป็นผู้ตัดสิน

สรุปแล้วในกรณีของล็อคและรุสโซ ทั้งสองคนมิได้สนับสนุนเสรีนิยมประชาธิปไตย ล็อคอาจจะเป็นต้นตำรับของเสรีนิยมแต่มิได้มีความคิดว่าประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ดีที่สุด แต่รุสโซกลับดัลปัตรกับล็อค ถึงแม้ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 นี้มีนักคิดที่สนับสนุนประชาธิปไตย อย่างน้อยก็ได้แก่บรรดานักคิดที่สนับสนุนการปฏิวัติในฝรั่งเศสและในอเมริกา แต่ในระดับปรมาจารย์แล้วเราต้องประสบกับความผิดหวัง

มาถึงคริสต์ศตวรรษที่ 19 นักปรัชญาที่ยิ่งใหญ่ในช่วงนี้ก็คือ เฮเกล (Hegel) และคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) เฮเกลถึงจะมีได้ใจมติประชาธิปไตย แต่ก็มองว่าการปกครองที่สมบูรณ์แบบจะต้องมีกษัตริย์เพื่อให้เกิดเอกภาพในรัฐ กล่าวอีกนัยหนึ่ง อาจถือได้ว่าเฮเกลคิดว่าการปกครองในอุดมคติคือระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่ขัดแย้งกับประชาธิปไตย แต่เหตุผลที่เฮเกลใช้สนับสนุนความคิดนี้ถูกกำหนดโดยอภิปรัชญาและปรัชญาประวัติศาสตร์ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับของปราชญ์ในปัจจุบัน เมื่อเราแสวงหาทฤษฎีประชาธิปไตยอันพึงปรารถนา จึงไม่มีใครพอใจกับเฮเกล สำหรับมาร์กซ์คำถามว่าประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุดหรือไม่หามีความสำคัญแต่อย่างใดไม่ เพราะมาร์กซ์เชื่อว่าอำนาจรัฐคืออำนาจที่ชนชั้นหนึ่งใช้กดขี่ชนชั้นอื่น อุดมคติของมาร์กซ์คือสังคมที่ไม่มีรัฐ (ดังนั้นไม่มีรัฐบาล) กิจกรรมในสังคมเป็นสิ่งที่พลเมืองทุกคนต้องร่วมกันบริหารจัดการ จึงมีผู้ให้ข้อสังเกตว่าความคิดของมาร์กซ์ใกล้เคียงกับรุสโซ คนคิดกับรุสโซอย่างไรในเรื่องนี้ก็คงคิดกับมาร์กซ์อย่างเดียวกัน ก็คือเป็นอุดมคติที่ไม่เหมาะกับโลกปัจจุบัน

ในศตวรรษเดียวกันนี้เมื่อมาถึง จอห์น สจ๊วต มิลล์ (John Stuart Mill) เราก็น่าจะได้พบสิ่งที่เราต้องการ มิลล์เขียนหนังสือทั้งที่สนับสนุนเสรีนิยมและที่สนับสนุนประชาธิปไตย ในเรื่องการสนับสนุนเสรีนิยม เป็นที่ยอมรับกันว่ามิลล์เป็นผู้สนับสนุนทฤษฎีนี้อย่างแข็งขัน ถึงแม้หลายคนจะไม่เห็นด้วยกับวิธีอ้างเหตุผลของมิลล์ก็ตาม ในเรื่องการสนับสนุนประชาธิปไตย ถึงมิลล์จะอ้างเหตุผลไว้หลายข้อเพื่อชี้ให้เห็นว่าประชาธิปไตยเป็นระบอบที่เป็นอุดมคติ แต่ในเรื่องการลงคะแนนเสียง มิลล์ให้ข้อเสนอว่าแต่ละคนไม่ควรจะมีคะแนนเสียงเท่ากัน คนที่มีการศึกษามากกว่าหรือมีสติปัญญาฉลาดกว่าควรมีเสียงโหวตตั้งแต่ 2 คะแนนขึ้นไป คนที่มีการศึกษาน้อยกว่าควรมีเสียงเดียวเท่านั้น หากเรากำลังแสวงหานักคิดระดับปรมาจารย์ที่สนับสนุนประชาธิปไตยแบบที่เรายึดถืออยู่ เราก็ต้องผิดหวังอีกครั้ง

เรามั่นใจที่จะรวบรวมนักคิดระดับปรมาจารย์ในอดีตว่าใครบ้างที่เสนอทฤษฎีประชาธิปไตยไว้ และจะหาจุดร่วมทางความคิด ทั้งนี้เรามีสมมติฐานว่าจุดร่วมนี้น่าจะเป็นเกณฑ์วัดความจริง หรืออย่างน้อยก็เป็นจุดที่ใกล้เคียงความจริง แต่แล้วเราก็ต้องผิดหวัง เพราะนักคิดก่อนศตวรรษที่ 20 ที่เป็นชั้นครูหาว่ามีแค่คนเดียวไม่ที่สนับสนุนอุดมคติด้านประชาธิปไตยที่เรายึดถือ กระนั้นก็ดี บทเรียนที่เราได้ก็คือ การเชิดชูประชาธิปไตยของบรรดานักคิดระดับปรมาจารย์เกิดขึ้นหลังสมัยใหม่ และในหมู่คนทั่วไปนอกวงวิชาการ การที่คนส่วนใหญ่ทางตะวันตกเชิดชูระบอบนี้ก็เป็นปรากฏการณ์ที่เพิ่งเกิดในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จึงไม่เป็นเรื่องแปลกที่การถกเถียงเรื่องประชาธิปไตยยังคงดำเนินต่อไป แม้แต่การถกเถียงในขั้นพื้นฐานว่าประชาธิปไตยคืออะไร และพึงปรารถนาหรือไม่ ด้วยเหตุใด ก็ยังไม่มีข้อยุติ หนังสือเล่มนี้จะช่วยสะท้อนให้เห็นว่าการถกเถียงเรื่องประชาธิปไตยมีประเด็นอะไรบ้าง

แต่ก่อนที่ผู้อ่านจะอ่านบทความต่างๆ ต้องทำความเข้าใจเสียก่อนว่าทฤษฎีเสรีนิยมประชาธิปไตยนั้น มีน้อยคนที่จะเรียกชื่อเต็ม บางคนเรียกอย่างย่อว่าเสรีนิยม และบางคนเรียกอย่างย่อว่าประชาธิปไตย น่าจะเป็นเพราะเมื่อดูที่สถาบันการเมืองในประเทศตะวันตก สถาบันที่เป็นเสรีนิยมแต่ไม่เป็นประชาธิปไตยนั้นไม่มี และสถาบันการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยก็เป็นประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมในอดีตยุคสงครามเย็น ประเทศคอมมิวนิสต์อ้างว่าสถาบันของตนเป็นประชาธิปไตยแต่ไม่ใช่เสรีนิยม เป็นประชาธิปไตยแบบสังคมนิยม เมื่อโลกคอมมิวนิสต์หดเล็กลงมาก และประเทศส่วนใหญ่ที่เป็นประชาธิปไตยเป็นแบบเสรีนิยม หรืออย่างน้อยก็อ้างตัวว่าเป็นประชาธิปไตยแบบนี้ การใช้ชื่อย่ออย่างที่กำลังขำขันจึงไม่ใช่เรื่องแปลก การอ่านบทความในหนังสือเล่มนี้จึงต้องพิจารณาดูให้ดีว่า การใช้คำสองคำนี้ใช้ในความหมายเช่นไร

บทความแรกของซาปิโร เรื่อง “ประชาธิปไตย” เป็นบทความที่ง่ายและให้ข้อคิดทั่วไปเกี่ยวกับความน่าพึงปรารถนาของประชาธิปไตย ดังได้กล่าวข้างต้นว่าประเด็นที่นักคิดถกเถียงกันเรื่องประชาธิปไตยคือ ประชาธิปไตยที่แท้จริงเป็นอย่างไร และพึงปรารถนาอย่างไร แต่ในบทความนี้ซาปิโรจะถือเอาว่าประชาธิปไตยเป็นอย่างที่เราเข้าใจกันก็คือ เป็นระบอบที่ประชาชนเลือกผู้ปกครองโดยผ่านการเลือกตั้งที่ใช้เสียงส่วนใหญ่เป็นตัวตัดสิน จุดประสงค์ของซาปิโรในบทความนี้คือ อ้างเหตุผลปกป้องประชาธิปไตยจากข้อวิจารณ์สำคัญบางข้อ มีข้อสังเกตสำคัญเกี่ยวกับบทความนี้สองข้อด้วยกัน

ประการแรก ซาปิโรต้องการโต้แย้งความคิดของเพลโตที่ว่า ประชาธิปไตยเป็นปฏิปักษ์กับความจริงโดยชี้ให้เห็นในทางตรงกันข้ามว่า ประชาธิปไตยเป็น “พันธมิตรกับความจริง” เพราะในระบอบที่ผู้ปกครองต้องรับผิดชอบการกระทำของตนต่อประชาชน การพูดโกหกเป็นภัยต่อผู้ปกครองเอง อีกทั้งในระบอบที่เปิดให้แสดงความคิดอย่างอิสระ ประชาชนจะพัฒนาจิตสำนึกในการแสวงหาความจริง แต่ซาปิโรไม่ยุติธรรมกับเพลโตนัก เพลโตสนับสนุนให้ผู้ปกครองเป็นปราชญ์ผู้ค้นพบความจริง มิใช่แค่พูดความจริง ซาปิโรเข้าใจประเด็นนี้ดีแต่มองข้ามเจตจำนงที่ลึกลงไปของเพลโต เป้าหมายหลักของเพลโตก็คือต้องการให้ประชาชนมีจริยธรรม ปราชญ์ที่เป็นผู้ปกครองเป็นผู้รู้ความจริงว่าอะไรถูกอะไรควร และในฐานะของผู้ปกครองย่อมสามารถที่จะนำประชาชนทั้งหลายไปสู่ครรลองแห่งจริยธรรม การนำประชาธิปไตยมาเปรียบเทียบกับเพลโตเพื่อโต้ความคิดของเพลโต ซาปิโรจะต้องชี้ให้เห็นว่า ประชาธิปไตยประสบความสำเร็จมากกว่าการปกครองแบบเพลโตในการที่จะทำให้ประชาชนมีจริยธรรม

ที่ซาฟิโรกล่าวถึงประชาธิปไตยว่าเป็น “พันธมิตร” ของความจริงเป็นคนละประเด็นกับเรื่องนี้ ในประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง มีนักคิดที่เสนอว่าประชาธิปไตยจะทำให้ประชาชนมีจริยธรรมได้ดีกว่าระบอบของเพลโต ได้แก่ จอห์น สจ๊วต มิลล์³ บทความของเอลสเตอร์ (Elster) จะเอ่ยถึงความคิดของมิลล์เรื่องประชาธิปไตย แต่น่าเสียดายที่ไม่ได้เน้นประเด็นนี้

ข้อสังเกตที่สองคือ ประเด็นของผู้ที่ชี้ให้เห็นว่าประชาธิปไตยละเมิดกฎของความเป็นเหตุเป็นผลกันนั้น เป็นประเด็นทางตรรกวิทยา ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจเรื่องนี้ให้ละเอียดกว่าที่ซาฟิโรกล่าวไว้ได้จากบทความของเอลสเตอร์ การโต้แย้งประเด็นนี้ต้องทำในระดับตรรกวิทยา แต่การที่ซาฟิโรอ้างว่าความเป็นไปได้ของผลการลงคะแนนเสียงที่ออกมาเป็นงูกินหาง ช่วยทำให้ผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสียงส่วนน้อยยังยึดมั่นกับประชาธิปไตยต่อไปเพราะมีความหวังที่จะเป็นเสียงส่วนใหญ่ในครั้งหน้า และการชี้ให้เห็นว่าผลเช่นนี้มีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อย มิได้เป็นการโต้แย้งในเชิงตรรกวิทยา เป็นการอ้างถึงข้อเท็จจริงหรือสภาพทางการเมืองที่เป็นอยู่ซึ่งถือได้ว่าผิดประเด็น ประเด็นที่ว่าประชาธิปไตยละเมิดกฎของความเป็นเหตุเป็นผลกันนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องของนักวิชาการหลุดโลก แน่แน่นอนประชาธิปไตยอาจดำเนินไปอย่างได้ผลดีทั้ง ๆ ที่ละเมิดกฎแห่งความเป็นเหตุเป็นผล ในทางปฏิบัติเราอาจดำเนินการบางอย่างตามสมมติฐานที่ขัดแย้งกันโดยไม่รู้ตัว แต่ทุกอย่างอาจจะราบเรียบและไม่เกิดความหายนะ ในทางการเมืองบ่อยครั้งที่เราจะเห็นรัฐบาลดำเนินนโยบายที่ขัดแย้งกันเองในระดับลึก (ต้องวิเคราะห์จึงจะเห็น) โดยที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายในขั้นที่สังคมหรือการเมืองต้องประสบวิกฤต แต่นี่ก็ไม่ได้เป็นข้อพิสูจน์ว่าไม่ได้ละเมิดกฎของความเป็นเหตุเป็นผลกัน หากมนุษย์ยกย่องตัวเองว่าประเสริฐเพราะมีความสามารถในการใช้เหตุผลเหนือสัตว์อื่น ข้อวิจารณ์ประชาธิปไตยนี้ทุกคนควรใส่ใจ

ข้อสังเกตสองข้อนี้มีได้เป็นการสอบถามความน่าเชื่อถือของเนื้อหาหลักในบทความนี้ อันได้แก่การชี้ให้เห็นว่าประชาธิปไตยเป็นพันธมิตรกับความจริง และช่วยปกป้องสิทธิเสรีภาพได้ดีกว่าระบอบอื่น ทัศนะของซาฟิโรในเรื่องนี้โดยรวมแยกเป็นอิสระได้จากวิธีที่ซาฟิโรตอบข้อวิจารณ์สองข้อข้างต้น จุดประสงค์ของข้อสังเกตที่กล่าวไปแล้วก็เพื่อให้ความยุติธรรมกับฝ่ายที่ถูกซาฟิโรวิจารณ์

ที่ได้กล่าวไว้แต่แรกว่า เรากำลังแสวงหาทฤษฎีเกี่ยวกับว่าประชาธิปไตยมีลักษณะที่แท้จริงอย่างไร และเหตุใดจึงพึงปรารถนานั้น เราไม่พบเรื่องนี้ในบทความของซาฟิโร เพราะซาฟิโรจำกัดจุดประสงค์เอาไว้แค่ปกป้องประชาธิปไตยตามที่เรายึดปฏิบัติกันจากข้อวิจารณ์บางอย่าง ข้อดีของประชาธิปไตยสองประการที่ซาฟิโรพูดถึงเป็นส่วนหนึ่งของความน่าพึงปรารถนาของประชาธิปไตย (หากการอ้างเหตุผลมีความน่าเชื่อถือพอ) แต่ยังไม่เป็นระบบพอ สิ่งที่เราแสวงหาจะพบได้จากบทความของเอลสเตอร์ แต่ก่อนที่จะถึงบทความนั้น เราจะมาดูบทความ “ปฏิทรรศน์ในทฤษฎีประชาธิปไตย” ของโวลไฮมก่อน เพราะเช่นเดียวกับซาฟิโร โวลไฮมกล่าวถึงประชาธิปไตยในระดับสามัญสำนึกที่เรายึดปฏิบัติกัน เขากล่าวถึงปฏิทรรศน์ที่ปรากฏในประชาธิปไตย คำว่าปฏิทรรศน์อาจหมายความว่าอย่างหนึ่งอย่าง (ดูเชิงอรรถที่บทความของโวลไฮม) ในบทความของโวลไฮม คำๆ นี้หมายถึงกรณีที่มีข้อความสองข้อความที่ดูเหมือนจะขัดแย้งกันแต่มีคำอธิบายว่าที่จริงแล้วไม่ขัดแย้งกัน ปัญหาคือนักปรัชญาไม่อาจลงรอยกันได้ว่าคำอธิบายนี้คืออะไร ปฏิทรรศน์ที่ปรากฏในประชาธิปไตยคืออะไร โวลไฮมได้อธิบาย

³ ในหนังสือ *Considerations On Representative Government* บทที่ 3

ไว้อย่างแจ่มแจ้งแล้ว จึงเพียงแต่จะให้ข้อสังเกตว่าการชี้ให้เห็นปฏิทรรศน์นี้ไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะวิจารณ์ประชาธิปไตย หรือที่จะชี้ให้เห็นความบกพร่องที่ทำให้ระบอบนี้ไม่เป็นที่พึงปรารถนา แต่เป็นหน้าที่ของนักปรัชญาที่เมื่อเห็นความพิศวงทางตรรกะก็ต้องหาวิธีทำให้หายพิศวงให้ได้

ปฏิทรรศน์ที่ไวลไฮมกล่าวถึงเป็นประเด็นทางตรรกะ ในตรรกศาสตร์หลักการพื้นฐานที่สุดหลักการหนึ่งของความเป็นเหตุเป็นผลกันคือ การปราศจากความขัดแย้งในตัวเอง ปฏิทรรศน์นี้จึงเป็นปัญหาทางตรรกะสำหรับประชาธิปไตยอีกปัญหาหนึ่งเพิ่มเติมจากที่ซาปิโรกล่าวถึง แต่อย่างทีไวลไฮมอธิบายไว้อย่างชัดเจน ปัญหาสองอย่างนี้แตกต่างกัน ปัญหาที่ซาปิโรกล่าวถึงเป็นการสอบถามเชิงตรรกะถึงความเป็นเหตุเป็นผลกันของตัวหลักการประชาธิปไตยเอง กล่าวคือประชาธิปไตยจะเป็นไปได้ต้องอาศัยสมมติฐานทางตรรกะจำนวนหนึ่ง แต่ประชาธิปไตยไม่สามารถทำตามสมมติฐานนี้ทั้งหมดโดยไม่เกิดความขัดแย้งในตัวเอง แต่ปฏิทรรศน์ของไวลไฮมเป็นการสอบถามความเป็นเหตุเป็นผลกันของชุดของหลักการของผู้ที่เชื่อในระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือเป็นไปได้ที่ผู้ที่ยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตยจะพบว่าหลักการนี้ขัดแย้งกับหลักทางจริยธรรมที่ตนยึดถืออยู่ การที่ประชาธิปไตยมีปัญหาเชิงตรรกะสองอย่างซึ่งแตกต่างกันบ่อนทำลายความคิดที่ว่าประชาธิปไตยดีอย่างเห็นได้ชัดหรือยากที่จะเถียงได้ สำหรับคนที่คิดว่าประชาธิปไตยมีปัญหาในด้านอื่นที่ไม่ใช่ปัญหาทางตรรกะ เช่น เหมาะกับทุกสังคมหรือไม่ นำไปสู่การอยู่ดีกินดีของประชาชนหรือไม่ การผนวกปัญหาทางตรรกะทั้งสองนี้เข้าไปเป็นการเพิ่มน้ำหนักให้กับดุลด้านของความไม่น่าเชื่อถือ ดังนั้นโดยรวมแล้วปัญหาของประชาธิปไตยหนักหนากว่าที่คนทั่วไปคิด

ความหนักหนาสาหัสของปฏิทรรศน์ที่ไวลไฮมชี้ให้เห็นนี้เห็นได้จากการที่จนถึงปัจจุบันนี้ ยังไม่มีข้อแก้ไขที่เป็นที่ยอมรับอย่างเป็นเอกฉันท์หรือแม้แต่เกือบเป็นเอกฉันท์ ไวลไฮมเองได้เสนอข้อแก้ไขไว้นั้นคือข้อความที่ดูเหมือนจะขัดแย้งกันนั้น ข้อความหนึ่งมาจากหลักการโดยตรงส่วนอีกข้อความหนึ่งมาจากหลักการโดยอ้อม และดังนั้นจึงไม่ขัดแย้งกันจริง เหตุใดจึงเป็นเช่นนี้ไวลไฮมยอมรับว่าทำได้เพียงสังเขป เขาอ้างถึงว่าคำว่า “ควร” ในสองข้อความนี้อาจมีความหมายคนละอย่างกัน อีกประการหนึ่งคนเราอาจมีข้อผูกมัดทางจริยธรรมต่างระดับกัน คำอธิบายนี้จะมีน้ำหนักก็ต่อเมื่อเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีทางจริยปรัชญาที่อธิบายถึงความหมายต่าง ๆ ของ “ควร” และระดับต่าง ๆ ของข้อผูกมัดทางจริยธรรม ไวลไฮมไม่ได้ให้ทฤษฎีนี้ไว้ หากว่าข้อแก้ไขของไวลไฮมไม่ได้มาผิดทาง อย่างดีที่สุดก็มาถูกทางแต่ยังขาดการพัฒนาทฤษฎีมาสนับสนุน

บทความ “ตลาดและเวทีเสวนา” ของเอลสเตอร์กล่าวถึงทฤษฎีประชาธิปไตยสามทฤษฎีด้วยกัน ณ ที่นี้ผู้อ่านจะได้พบทฤษฎีเกี่ยวกับว่าประชาธิปไตยควรเป็นอย่างไร และเหตุใดจึงพึงปรารถนา ประเด็นทั้งสองเกี่ยวกับประชาธิปไตยนี้แยกกันไม่ออก เพราะลักษณะของประชาธิปไตยจะเป็นตัวกำหนดความน่าพึงปรารถนาของระบอบนี้ กระนั้นก็ดี เอลสเตอร์กล่าวถึงทฤษฎีทั้งสามในแง่ความเข้าใจว่าการเมืองคืออะไร ไม่ได้กล่าวถึงโดยตรงว่าแต่ละทฤษฎีคิดว่าประชาธิปไตยควรมีกระบวนการอย่างไร เหตุใดจึงพึงปรารถนา ในที่นี้จึงจะขอตั้งประเด็นทั้งสองออกมาให้ปรากฏ

มนุษย์ในสังคมหากต่างคนต่างทำสิ่งที่ตนต้องการก็ย่อมเกิดการแก่งแย่งต่อสู้กัน นำไปสู่สภาพที่ทุกคนได้ผลประโยชน์น้อย หรือเสียผลประโยชน์ การมารวมเป็นสังคมการเมืองก็เพื่อให้มีการกระทำที่

เป็นหนึ่งในเดียว หรือเป็นการกระทำร่วมกันเป็นหมู่ ระบบประชาธิปไตยคือการนำความต้องการของแต่ละคนมาประมวลผลด้วยกระบวนการเสียงส่วนใหญ่ ได้ผลออกมาเป็นการกระทำหนึ่งเดียวซึ่งเป็นการเลือกของสังคม นี่เป็นความเข้าใจประชาธิปไตยแบบทฤษฎีการเลือกของสังคม เอลสเตอร์มองว่าทฤษฎีนี้เปรียบประชาธิปไตยกับระบบตลาดก็เพราะต่างก็มีวัตถุประสงค์เดียวกันคือ การทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับแต่ละบุคคลเท่าที่เป็นไปได้ในสภาพที่ต้องอยู่ร่วมกัน วิธีการที่ใช้อาจจะต่างกัน เพราะในระบบตลาดการที่แต่ละคนแสวงหาประโยชน์ของตนจะผ่านกระบวนการของ “มือที่มองไม่เห็น” นำไปสู่ “ความมั่งคั่งของชาติ”⁴ และประโยชน์สูงสุดสำหรับแต่ละคน แต่ในระบบประชาธิปไตยกระบวนการเสียงส่วนใหญ่ซึ่งเป็นเครื่องมือในการประมวลผลปรากฏชัดและควบคุมโดยมนุษย์ แต่ทั้งสองกระบวนการก็ใช้ความต้องการที่จะเลือกของแต่ละบุคคลเป็นวัตถุดิบ ตามทฤษฎีนี้ประชาธิปไตยพึงปรารถนา ก็เพราะการกระทำที่มีเหตุผลสำหรับมนุษย์คือ การแสวงหาผลประโยชน์สูงสุด และระบบนี้ทำให้แต่ละคนได้ประโยชน์สูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในสภาพที่ต้องอยู่ร่วมกัน ผู้ที่อยู่ในหมู่เสียงส่วนใหญ่ได้สิ่งที่ตนต้องการ ส่วนผู้ที่อยู่ในหมู่เสียงส่วนน้อย แม้จะไม่ได้อย่างที่ตนต้องการในครั้งนั้น แต่เนื่องจากอาจกลายเป็นเสียงส่วนใหญ่ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ในระยะยาวทุกคนจึงได้ประโยชน์สูงสุดเท่าที่เป็นไปได้ในสภาพที่อยู่ร่วมกัน

ทฤษฎีประชาธิปไตยประเภทที่สองที่เอลสเตอร์กล่าวถึงคือ ทฤษฎีของฮาเบอร์มาส (Habermas) หากเรามองทฤษฎีของฮาเบอร์มาสในแง่มุมที่ตอบคำถามว่า ประชาธิปไตยคืออะไร คำตอบของฮาเบอร์มาสก็คือ ดีเพราะเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่ความเห็นพ้องต้องกันทางการเมือง ปัญหาที่ทำให้มนุษย์ต้องมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมการเมืองก็คือ เพื่อขจัดความไร้ระเบียบอันเกิดจากการที่มนุษย์มีผลประโยชน์และความต้องการต่างกัน เมื่อมาอยู่ในสังคมการเมืองมนุษย์ถูกบังคับให้มีกฎระเบียบอย่างเดียวกันซึ่งเป็นการจำกัดเสรีภาพ ระบบประชาธิปไตยอ้างว่าสามารถแก้ปัญหาเรื่องเสรีภาพได้เพราะกฎระเบียบมาจากการลงคะแนนของทุกคน จึงถือว่ามนุษย์ทุกคนในสังคมนี้กำหนดชะตาชีวิตของตนเอง แต่หากคิดแบบระบบประชาธิปไตยประเภทแรก พลเมืองที่เป็นเสียงส่วนน้อยอาจสงสัยได้ว่าพวกตนถูกกำหนดการกระทำโดยเสียงส่วนใหญ่ หากเราเชื่อว่าพลเมืองผลัดกันเป็นเสียงส่วนใหญ่ ก็หมายความว่าระบบประชาธิปไตยดีเพราะทำให้เราเสียเสรีภาพเป็นระยะๆ ซึ่งดีกว่าระบบเผด็จการที่ต้องเสียเสรีภาพถาวร (ยกเว้นพลเมืองที่เป็นผู้เผด็จการหรืออยู่ในกลุ่มผู้เผด็จการ) แต่สำหรับฮาเบอร์มาส ประชาธิปไตยอย่างที่เราจะเป็นจะไม่มีปัญหาเรื่องเสียงส่วนน้อย ประชาธิปไตยดีเพราะเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดมติเอกฉันท์อันเป็นผลมาจากการที่เมื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมถกเถียงทางการเมือง การถกเถียงด้วยเหตุผลจะเปลี่ยนผลประโยชน์และความต้องการของพลเมืองที่แตกต่างกันให้มาเป็นหนึ่งเดียวกัน หากเป็นเช่นนี้ก็หมายความว่ากฎหมายและนโยบายที่ออกมาย่อมสนองผลประโยชน์และความต้องการของทุกคนให้อ้างได้เต็มปากว่า ในระบบประชาธิปไตยทุกคนกำหนดชะตากรรมของตนเอง เหตุใดประชาธิปไตยจึงสามารถทำให้เกิดมติเอกฉันท์ได้ เอลสเตอร์ได้ตั้งสมมติฐานของฮาเบอร์มาสให้ปรากฏแล้วในบทความ

⁴ เป็นสำนวนของ Adam Smith ในหนังสือ *The Wealth of Nations*

มาถึงจุดนี้เราเห็นได้ชัดว่าประเด็นเรื่องประชาธิปไตยควรมีรูปแบบอย่างไร และประเด็นเรื่องประชาธิปไตยอย่างไร ผูกพันกันอย่างแยกไม่ออก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คำนิยามของประชาธิปไตยกับคุณค่าของประชาธิปไตยสัมพันธ์กันเป็นเนื้อเดียว หากกำหนดนิยามของประชาธิปไตยอย่างหนึ่ง คุณค่าของระบอบนี้ก็จะต้องผันแปรไปตามคำนิยาม นั่นคือหากนิยามประชาธิปไตยโดยเปรียบเทียบกับระบบตลาด และในเมื่อระบบตลาดเป็นระบบที่ดีเนื่องจากทำให้ทุกคนได้ผลประโยชน์มากที่สุดในสภาพที่อยู่ร่วมกัน ประชาธิปไตยก็ที่ดีด้วยเหตุผลเดียวกัน สำหรับฮาเบอร์มาสประชาธิปไตยคือการที่พลเมืองทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการถกเถียงกันด้วยเหตุผลเพื่อกำหนดกฎหมายและนโยบาย การมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยมิใช่เป็นแค่การไปลงคะแนนเลือกตั้ง แต่คือการถกเถียงด้วยเหตุผลซึ่งจะทำให้แต่ละคนได้ปรับเปลี่ยนความต้องการของตนซึ่งจะทำให้เกิดมติเอกฉันท์ คำนิยามเช่นนี้แตกต่างจากวิสัยทัศน์ประเภทแรก และทำให้คำตอบของคำถามว่าประชาธิปไตยคืออะไร แตกต่างจากคำตอบของนักประชาธิปไตยประเภทอย่างสิ้นเชิง

ทรรศนะเรื่องประชาธิปไตยแบบที่สามใช้คำนิยามของประชาธิปไตยไปในแนวเดียวกับแบบที่สอง กล่าวคือ ประชาธิปไตยที่แท้จริงต้องเป็นกระบวนการที่ประชาชนทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม ฮาเบอร์มาสเน้นที่การถกเถียงกันด้วยเหตุผล ทรรศนะแบบที่สามนอกจากจะเน้นเช่นเดียวกันแล้ว ยังเน้นที่การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการของรัฐด้วย เช่น การเป็นลูกขุน และมีจุดประสงค์อยู่ที่การพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของพลเมือง ประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ดีก็เพราะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนามนุษย์ รายละเอียดเป็นอย่างไรเอลสเตอร์อธิบายไว้อย่างชัดเจน ในกรณีเช่นนี้ก็เช่นกัน เห็นได้ชัดว่าคุณค่าของประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับคำนิยามว่าประชาธิปไตยคืออะไร ถึงแม้คำนิยามจะคล้ายคลึงกับแบบที่สอง แต่ทรรศนะนี้ตั้งเป้าหมายของประชาธิปไตยแตกต่างจากทรรศนะของฮาเบอร์มาส ไม่สำคัญว่าการมีส่วนร่วมจะนำไปสู่มติเอกฉันท์หรือไม่ เป้าหมายอยู่ที่การที่พลเมืองได้พัฒนาศักยภาพของความเป็นมนุษย์ พลเมืองที่มีคุณภาพย่อมนำไปสู่สังคมการเมืองที่ใกล้เคียงความสมบูรณ์ ประชาธิปไตยที่ดีก็เพราะสามารถนำไปสู่เป้าหมายนี้ได้ดีกว่าระบอบอื่น

บทความ “อิสลามและประชาธิปไตย” ต้องการชี้ให้เห็นว่า ในวัฒนธรรมอิสลามมีหลักการและมโนทัศน์ที่สามารถนำมาสร้างเป็นทฤษฎีประชาธิปไตยแบบอิสลามได้ เป็นการแก้ความเข้าใจผิดว่าวัฒนธรรมอิสลามกับประชาธิปไตยเข้ากันไม่ได้ การที่จะเข้าใจบทความนี้และเห็นถึงความน่าเชื่อถือของบทความนี้ ผู้อ่านจะต้องเข้าใจว่ามโนทัศน์ที่มีเนื้อหาที่เป็นที่ถกเถียงกันอย่างไม่มีทางยุติได้ (essentially contested concepts) หมายความว่าอย่างไร (ซึ่งอธิบายไว้ในบทความ) ที่ต้องเข้าใจเรื่องนี้เพราะมโนทัศน์ประชาธิปไตยมีลักษณะเช่นนี้ และความน่าเชื่อถือของบทความอยู่ที่การยอมรับว่าจริงหรือไม่ที่มโนทัศน์ประชาธิปไตยเป็นเช่นนี้ อีกประการหนึ่ง หัวใจของบทความนี้คือทรรศนะที่ว่าคนตะวันตกจำนวนมาก (หรือส่วนใหญ่เสียด้วยซ้ำ) เข้าใจผิดว่าประชาธิปไตยมีรูปแบบที่ชัดเจนคือประชาธิปไตยแบบของโลกตะวันตก ประชาธิปไตยในโลกตะวันตกเองมีหลายรูปแบบ และมีความซับซ้อนเกินกว่าจะนำมาสรุปรวมเป็นรูปแบบเดียวกันที่ชัดเจน อันเป็นผลมาจากการที่ประชาธิปไตยของแต่ละประเทศในโลกตะวันตกมีพัฒนาการที่เป็นอิสระต่อกันในระดับหนึ่ง บทความนี้มีคุณค่าในแง่ที่ให้ข้อคิดสองเรื่องนี้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ที่จริงแล้วประเด็นทั้งสองนี้สัมพันธ์กัน การที่ประชาธิปไตยใน

ตะวันตกมีพัฒนาการที่ไม่เป็นหนึ่งเดียวเป็นคำอธิบายว่า ทำไมโมโนทัศน์เรื่องประชาธิปไตยจึงมีเนื้อหาที่ต้องถกเถียงกันอย่างไม่มีทางยุติได้

ใครจะขอเพิ่มเติมในที่นี้ในเชิงสนับสนุนผู้เขียนบทความว่า ทฤษฎีประชาธิปไตยในโลกตะวันตกสมัยใหม่มีพื้นฐานมาจากคำสอนของศาสนาคริสต์ ที่ถือว่ามนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือทฤษฎีการเมืองของ จอห์น ล็อก ซึ่งอ้างเหตุผลสนับสนุนความเท่าเทียมกันของมนุษย์โดยมีเหตุผลหลักว่าพระเจ้าสร้างมนุษย์มาให้เป็นเช่นนั้น ในเมื่อศาสนาอิสลามก็เชื่อว่ามนุษย์เท่าเทียมกัน ในแง่ตรรกะก็ไม่มีเหตุผลอะไรที่จะเชื่อว่าประชาธิปไตยไม่สามารถมีพื้นฐานจากศาสนาอิสลามได้ ข้อเท็จจริงที่ว่าในอดีตที่ผ่านมาวัฒนธรรมอิสลามมิได้พัฒนาสู่ประชาธิปไตยนั้น เป็นเรื่องที่ต้องอธิบายด้วยทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ มิได้เป็นเรื่องของตรรกะแต่อย่างใด

ข้อคิดที่น่าสนใจคือระบอบเสรีนิยมประชาธิปไตยในสมัยปัจจุบัน ซึ่งเป็นสมัยที่แต่ละประเทศประกอบด้วยชุมชนต่างวัฒนธรรมและระบบคุณค่า เป็นระบอบที่เข้าใจกันว่าดีที่สุดสำหรับขจัดความขัดแย้งระหว่างชุมชน แต่บทบาทเช่นนี้เป็นของส่วนที่เป็น “เสรีนิยม” ของระบอบนี้ ดังที่กล่าวข้างต้น ลำพังส่วนที่เป็นประชาธิปไตยเล่นบทบาทนี้ไม่ได้ และที่จริงแล้วประชาธิปไตยสามารถใช้เป็นเครื่องมือให้คนกลุ่มใหญ่กดขี่คนส่วนน้อยได้ ทฤษฎีเสรีนิยมจึงได้รับการพัฒนาจากโลกตะวันตกเพื่อแก้ปัญหาบทบาท “อิสลามและประชาธิปไตย” ได้ชี้ให้เห็นแนวทางที่จะพัฒนาประชาธิปไตยจากรากฐานของวัฒนธรรมอิสลาม แต่ไม่ได้กล่าวถึงการแก้ปัญหาเรื่องพหุวัฒนธรรม งานขั้นต่อไปของนักวิชาการในสายนี้คือการเสนอแนวทางแก้ปัญหาจากพื้นฐานของวัฒนธรรมอิสลาม อีกนั้นแหละ ในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเสรีนิยมทางตะวันตก ล็อกอ้างเหตุผลสนับสนุนเสรีภาพในการนับถือศาสนาโดยใช้หลักการของศาสนาคริสต์ ในทางตรรกะไม่มีเหตุผลที่จะเชื่อว่าวัฒนธรรมอิสลามจะพัฒนาทฤษฎีขึ้นมาแก้ปัญหาไม่ได้ ถึงแม้ทฤษฎีนี้อาจจะต่างจากทฤษฎีเสรีนิยม

บทความ “ความเข้าใจประชาธิปไตยขงจื้อในมุมมองนักปฏิบัตินิยม” มีทรรศนะตรงกับบทความที่เพิ่งกล่าวถึงไป คือทรรศนะที่ว่าทฤษฎีประชาธิปไตยในโลกตะวันตกมีหลากหลายรูปแบบ และบทความนี้นำรูปแบบที่เฉพาะตัวรูปแบบหนึ่งมาวิเคราะห์ เพื่อใช้เป็นฐานสำหรับพัฒนาทฤษฎีประชาธิปไตยแบบขงจื้อ รูปแบบนี้คือรูปแบบที่ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เสนอ แต่ก่อนที่จะไปพิจารณาเอกลักษณ์ของประชาธิปไตยแบบดิวอี้ ต้องเข้าใจเสียก่อนว่าทฤษฎีประชาธิปไตยของดิวอี้จัดอยู่ในประเภทใด

ทฤษฎีของดิวอี้จัดอยู่ในประเภทชุมชนนิยม (communitarianism) ซึ่งเป็นทฤษฎีการเมืองที่เป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ที่ไม่พอใจกับทฤษฎีเสรีนิยมประชาธิปไตย ทรรศนะที่เป็นพื้นฐานของทฤษฎีนี้คือทรรศนะที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมในความหมายที่ว่า ตัวตนของแต่ละบุคคลมีองค์ประกอบหลักคือคุณสมบัติจำนวนหนึ่งที่เกิดจากการที่แต่ละบุคคลมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม ความสัมพันธ์นี้ทำให้เราเรียนรู้การใช้ภาษาของสังคม การมีภาษาร่วมกันเป็นตัวกำหนดรูปแบบการอ้างเหตุผลตลอดจนระบบคุณค่าทั้งทางด้านจริยะและสุนทรียะ ทุกคนจึงมีระบบคุณค่าร่วมกัน เมื่อเป็นเช่นนั้น

⁵ ใน A Letter Concerning Toleration

เป้าหมายในชีวิตของแต่ละคนเป็นเช่นไรย่อมถูกกำหนดโดยบริบทของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และการบรรลุเป้าหมายนี้เป็นไปได้ก็ต้องในบริบทของสังคมเท่านั้น

ทรรณะเช่นนี้จะเข้าใจได้ดีขึ้นหากเทียบความต่างกับทฤษฎีเสรีนิยมประชาธิปไตย จากการที่ทฤษฎีแบบหลัง ในลักษณะที่เป็นกระแสหลัก เน้นที่สิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ ย่อมมีนัยยะว่ามนุษย์หากอยู่นอกบริบทของสังคมการเมืองย่อมมีเอกลักษณ์เป็นเอกเทศอยู่แล้ว มีตัวตนเป็นอิสระจากสังคมการเมือง เอกลักษณ์ของความเป็นมนุษย์ก็อย่างเช่น ความมีเหตุผล ความมีจริยธรรม อันเป็นพื้นฐานของสิทธิตามธรรมชาติ จึงต่างจากพวกชุมชนนิยมซึ่งยึดทรรณะว่าตัวตนของปัจเจกบุคคลไม่ได้เป็นเอกเทศจากสังคม ตัวอย่างที่เห็นชัดคือกรณีของพวกทฤษฎีพันธสัญญา (contractarianism) อันเป็นหนึ่งในทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของเสรีนิยมประชาธิปไตย ทฤษฎีนี้ยึดทรรณะว่าหลักการทางจริยธรรมและการเมืองอาจเข้าใจได้ว่าเป็นข้อตกลงระหว่างมนุษย์แต่ละคนเพื่อจัดระเบียบในสังคม เช่นเดียวกัน ทรรณะเช่นนี้มีนัยยะว่าบุคคลแต่ละคนมีตัวตนมาก่อนมีสังคมและสถาบันการเมือง สถาบันทางสังคมและการเมืองเข้าใจได้ว่าเป็นประดิษฐกรรมของมนุษย์ ที่เป็นเครื่องมือในการทำให้แต่ละคนสามารถบรรลุเป้าหมายและผลประโยชน์ของตนได้ภายในกรอบของการที่ต้องอยู่ร่วมกับคนอื่น

ทรรณะที่ต่างกันเช่นนี้นำไปสู่ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่ต่างกัน หากเข้าใจสถาบันทางสังคมและการเมืองตามแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยข้างต้น ก็หมายความว่าในเมื่อสังคมการเมืองเป็นเครื่องมือให้แต่ละคนแสวงหาเป้าหมายชีวิตและผลประโยชน์ของตน ประชาธิปไตยก็ย่อมเป็นระบอบที่ทำหน้าที่บนพื้นฐานของหลักการเรื่องเสรีภาพ และความเสมอภาค การลงคะแนนเสียงได้คนหนึ่งเสียงเท่ากันและการที่พลเมืองทุกคนมีสิทธินี้สะท้อนหลักการดังกล่าว ผู้ที่ลงเอยโดยการเป็นเสียงส่วนน้อยสามารถรอโอกาสหน้าที่จะกลายมาเป็นเสียงส่วนใหญ่ การต่อรองผลประโยชน์และการประนีประนอมผลประโยชน์เป็นเรื่องธรรมดาของวิธีคิดเช่นนี้ หากผลประโยชน์ของแต่ละคนมีผลประโยชน์บางอย่างที่ตรงกันกลายเป็นผลประโยชน์ร่วมกัน ก็เป็นเรื่องของความบังเอิญ ส่วนเสรีนิยมทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์พื้นฐานของแต่ละคนเพื่อไม่ให้เสียงส่วนใหญ่มาก้าวก่ายได้

แต่ในทฤษฎีชุมชนนิยม ผลประโยชน์ร่วมกันเป็นไปไม่ได้ที่จะไม่มี เพราะในเมื่อทุกคนถูกหล่อหลอมด้วยสังคมเดียวกัน คุณค่าที่ยึดถือย่อมมีร่วมกัน เสรีภาพ สิทธิ และความเสมอภาค ถูกกำหนดในกรอบของสังคม มิใช่เป็นสิ่งที่มนุษย์มีในฐานะเป็นอิสระจากสังคม ระบอบประชาธิปไตยมิใช่เป็นเรื่องการต่อรองผลประโยชน์ แต่เป็นระบอบที่เอื้อให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาประโยชน์ที่มีร่วมกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกกฎหมาย แน่่อนว่าแต่ละคนในฐานะเป็นปัจเจกบุคคลย่อมมีผลประโยชน์เฉพาะตนนอกเหนือไปจากที่มีร่วมกับผู้อื่น ประชาธิปไตยแบบนี้จะเจียดพื้นที่ที่จะให้ปัจเจกบุคคลแสวงหาผลประโยชน์เหล่านี้ได้อย่างไรโดยไม่ถูกวิจารณ์ว่าเป็นการใช้ประโยชน์ส่วนรวมก็อดกัน ประโยชน์ส่วนบุคคล เป็นภาระที่ทฤษฎีชุมชนนิยมจะต้องรับไปจัดการ

ผู้เขียนบทความนี้มีได้สนใจแต่เพียงความเป็นชุมชนนิยมของทรรณะของดิวอี้ เพราะหากจะนำทฤษฎีประชาธิปไตยแบบชุมชนนิยมมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาประชาธิปไตยแบบขงจื้อ ก็มีคนคัดค้านให้เลือกอีกมาก สิ่งที่คุณเขียนสนใจคือลักษณะเฉพาะของทฤษฎีชุมชนนิยมของดิวอี้ อันได้แก่ลักษณะที่เน้นประสบการณ์ทางด้านสุนทรียะอันมีอุปนิสัยหรือความเคยชินเป็นเงื่อนไขจำเป็น ทั้งนี้

เพราะลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ปรากฏในวรรณคดีของขงจื้อด้วย ผู้เขียนบทความกล่าวว่าสำหรับตัวอิ
ประชาธิปไตยมีบทบาทในการทำให้ประสบการณ์ร่วมกันเช่นนี้ที่โยงใยชุมชนไว้เป็นหนึ่งเดียว ได้รับการ
ถ่ายทอดมาเป็นกลไกในการจัดระเบียบสังคม วรรณคดีของขงจื้อสามารถพัฒนาเป็นประชาธิปไตยได้ก็
โดยเรียนรู้จากวรรณคดีเช่นนี้ของตัวอิ

ข้อคิดเกี่ยวกับบทความนี้ก็คือ ตามที่นักวิชาการเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีประชาธิปไตยของตัวอิ สิ่ง
ที่ตัวอิเน้นอยู่เสมอก็คือความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการของวิทยาศาสตร์กับประชาธิปไตย ตัวอิโดยพื้นฐาน
แล้วสนใจปัญหาเกี่ยวกับสังคม เขามีความเชื่อว่าปัญหาของสังคมแก้ได้ด้วยการใช้สติปัญญาหรือเหตุผล
ขบปัญหาต่างๆ วิธีการเช่นนี้ต้องยึดแนวทางของวิธีการทางวิทยาศาสตร์คือ การสังเกต ตั้งสมมติฐาน
และทดสอบสมมติฐาน ระบอบประชาธิปไตยจะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อประชาชนในสังคม
ได้รับการศึกษาอบรมให้ยึดวิธีการเช่นนี้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งก็หมายความว่าวิทยาศาสตร์เป็น
กุญแจไขประตูสู่ประชาธิปไตย (บทความ “ประชาธิปไตย” ก็กล่าวถึงเรื่องนี้) แต่ผู้เขียนบทความนี้เน้น
ว่าศิลปะหรือกิจกรรมทางสุนทรีย์จะเป็นกลไกในการพัฒนาประชาธิปไตย จึงเกิดคำถามว่า ใครคือตัวอิตัว
จริง อย่างไรก็ดี สมมติว่าผู้เขียนบทความเข้าใจผิด ความเป็นไปได้ในการใช้กิจกรรมทางสุนทรีย์เป็น
ฐานในการพัฒนาประชาธิปไตย เป็นสิ่งที่ผู้นิยมขงจื้อน่าจะพัฒนาได้เองให้เป็นวรรณคดีที่มีความ
น่าเชื่อถือโดยไม่ต้องอ้างอิงตัวอิ

บทความ “การเมืองแบบร่วมไตร่ตรอง” ของฮาเบอร์มาส เป็นการนำทฤษฎี Discourse
Theory ซึ่งเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารมาประยุกต์ใช้กับปัญหาทางทฤษฎีการเมือง ผู้อ่านจึงควรทำ
ความเข้าใจตัวทฤษฎีนี้ด้วยการอ่านบทหน้าที่เขียนโดยคุณปิยฤดีก่อนอ่านตัวบทความ

วรรณคดีของฮาเบอร์มาสในบทความนี้อยู่ในบริบทของการพัฒนาประชาธิปไตยแบบร่วม
ไตร่ตรอง (deliberative democracy) ซึ่งเป็นความเข้าใจประชาธิปไตยที่เป็นที่นิยมถกเถียงกันใน
ปัจจุบัน ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรองยึดทฤษฎีว่า ความชอบธรรมของประชาธิปไตยอยู่ที่
การที่กฎหมายและนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลเป็นผลมาจากกระบวนการถกเถียงของประชาชนอย่างเท่า
เทียมกัน ประชาชนทุกคนจะเข้ามาแสดงความเห็นและอ้างเหตุผลสนับสนุนความคิดของตนเกี่ยวกับว่า
กฎหมายและนโยบายควรเป็นอย่างไรและอ้างเหตุผลโต้แย้งความคิดของคนอื่น ในระหว่างถกเถียง
กันนี้แต่ละคนอาจจะต้องปรับเปลี่ยนทฤษฎีของตนเพื่อให้มีเหตุผลสนับสนุนอย่างพอเพียง ในที่สุด
แล้ว กระบวนการต้องสิ้นสุดลงด้วยการลงมติ ไม่ว่าเสียงส่วนใหญ่จะออกมาเป็นอย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์
ถือได้ว่าชอบธรรมแล้วเพราะได้มาจากกระบวนการที่ยุติธรรม และความยุติธรรมนี้มาจากการที่ทุกคนได้
มีโอกาสได้เถียงใช้เหตุผลสนับสนุนความคิดของตนแล้ว เนื้อหาของทฤษฎีประชาธิปไตยแบบร่วม
ไตร่ตรองนี้จะอยู่ที่การเสนอว่า เหตุผลที่นำมาใช้ควรมีขอบเขตหรือไม่อย่างไร การถกเถียงต้องมีกฎ
กติกาหรือมีอยู่ในสภาวะแวดล้อมเช่นไร ตลอดจนสังคมควรมีสถาบันอย่างไรเพื่อรองรับกระบวนการ
เช่นนี้

ทฤษฎีนี้มีแรงดลใจมาจากสองแหล่ง แหล่งแรกเป็นผลมาจากความต้องการทำให้ประชาธิปไตย
มีลักษณะที่เรียกได้ว่า พลเมืองทุกคนเป็นผู้กำหนดกฎหมายและนโยบายอย่างแท้จริง มิใช่ว่าบทบาทนี้
จะถูกปล้นไปโดยนักการเมืองและผู้แทน การพัฒนาประชาธิปไตยในแนวนี้น่าจะมีอย่างน้อยก็ตั้งแต่รัฐสภา

ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 อีกแหล่งหนึ่งคือความพยายามที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมสมัยใหม่อันเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ในสังคมเช่นนี้ คนต่างกลุ่มยึดระบบคุณค่าต่างกันและไม่อาจลงรอยกันได้ด้วยเหตุผล กระบวนการร่วมไตร่ตรองทำให้คนต่างกลุ่มกันยอมรับผลที่ออกมาจากการถกเถียง เพราะเป็นกระบวนการที่ยึดธรรมชาติตามเหตุผลข้างต้น และประการสำคัญกระบวนการเช่นนี้ดำเนินไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ผลที่ออกมาแต่ละครั้งจึงเป็นผลชั่วคราว ไม่ได้เป็นเครื่องตัดสินว่าระบบคุณค่าของใครถูก และไม่ได้ครองความเป็นใหญ่อย่างถาวร

ฮาเบอร์มาสพัฒนาทฤษฎีของตนด้วยวิธีหิบบิสมส่วนดีมาจากทฤษฎีเสรีนิยมประชาธิปไตย (ซึ่งฮาเบอร์มาสเรียกอย่างย่อว่าเสรีนิยม ในส่วนนี้ของบทนำจะใช้ชื่อย่อตามนี้) และทฤษฎีสาธารณรัฐนิยม (republicanism) และวางทฤษฎีของตนไว้ตรงกลางระหว่างสองทฤษฎีนี้ คำถามคือทำไมต้องเป็นสองทฤษฎีนี้ ได้อธิบายไว้ตอนต้นแล้วว่าทฤษฎีเสรีนิยมเป็นอย่างไร ตอนนี้ต้องทำความเข้าใจว่าสาธารณรัฐนิยมมีธรรมชาติเช่นไร

สาธารณรัฐนิยมเป็นทฤษฎีการเมืองที่เก่าแก่มีมาตั้งแต่สมัยโรมัน จึงนับได้ว่าเก่าแก่กว่าทฤษฎีเสรีนิยม ทฤษฎีนี้ยึดหลักการของความเสมอภาคของพลเมืองทุกคนในรัฐ และเสรีภาพที่ปลอดพ้นจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจของผู้ปกครอง จากหลักการเช่นนี้นำไปสู่ธรรมชาติที่ว่าพลเมืองทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง หน้าที่ที่มีต่อรัฐเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด สิทธิและเสรีภาพต้องถูกกำหนดภายในกรอบของหน้าที่นี้ อุดมคติเรื่องความเสมอภาค เสรีภาพ และการมีส่วนร่วม ถูกนำไปเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีเสรีนิยม จนนักวิชาการบางคนมองว่าสาธารณรัฐนิยมถูกเสรีนิยมกลืนไปแล้ว เมื่อฮาเบอร์มาสกล่าวถึงทฤษฎีนี้ เขาได้เน้นแง่มุมที่ต่างจากเสรีนิยมจนไม่สามารถถูกกลืนไปได้คือ ลักษณะที่ทฤษฎีนี้มองสังคมว่าเป็นสังคมการเมือง หมายความว่าอย่างไรคงต้องเทียบความต่างกับเสรีนิยม เสรีนิยมแยกความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างสังคมกับรัฐ รัฐเป็นสถาบันที่คนในสังคมสร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเรื่องความขัดแย้งระหว่างคนหรือกลุ่มคนในสังคม ถึงแม้รัฐจะถูกคุมโดยสังคมแต่ก็มีองค์กรที่แยกจากสังคม ดำเนินงานโดยตัวแทนของคนในสังคม สาธารณรัฐนิยมตามที่ฮาเบอร์มาสเข้าใจจะไม่แยกรัฐออกจากสังคม ในสาธารณรัฐพลเมืองเข้ามาดำเนินกิจการของรัฐโดยตรง กฎหมายและนโยบายของรัฐสะท้อนคุณค่าของชุมชน⁶ รูปแบบจะเป็นอย่างไรก็เป็นรายละเอียดที่ขึ้นอยู่กับนักทฤษฎีการเมืองสายนี้

ฮาเบอร์มาสเลือกสองทฤษฎีนี้เพราะประชาธิปไตยในตะวันตกมีประวัติความเป็นมาที่มีรากฐานจากสองทฤษฎีดังกล่าว สถาบันทางการเมืองในทางปฏิบัติก่อรูปขึ้นจากแรงดึงของสองขั้วนี้ ประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรองของฮาเบอร์มาสต้องการรักษาการมีส่วนร่วมโดยตรงแบบสาธารณรัฐแต่ในขณะเดียวกันก็รักษาองค์กรทางการเมืองแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยเอาไว้ เขากล่าวว่าการถกเถียงด้วยเหตุผลในหมู่พลเมืองมีลักษณะค่อนข้างไปทางอนาธิปไตย จึงจำเป็นที่ต้องมีสถาบันทางการเมืองซึ่งมีระเบียบและกลไกสำหรับผลิตกฎหมายและนโยบายที่เป็นประชาธิปไตย การเมืองสองระดับนี้ทำงานสัมพันธ์กันอย่างไร ฮาเบอร์มาสไม่ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจน เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับพัฒนา

⁶ วิธีที่ฮาเบอร์มาสเข้าใจสาธารณรัฐนิยมทำให้ทฤษฎีนี้เป็นชุมชนนิยมประเภทหนึ่ง

ต่อไป เจื่อนไขอย่างหนึ่งน่าจะเป็นว่า องค์การแห่งรัฐต้องผลิตกฎหมายและนโยบายโดยถูกจำกัดด้วยทิศทางในการถกเถียงในหมู่พลเมือง

บทความ “การแบ่งแยกศาสนจักรออกจากรัฐ” นำผู้อ่านไปสู่ทฤษฎีเสรีนิยมโดยตรง หลังจากทบทวนที่ผ่านมามาจะเห็นทฤษฎีประชาธิปไตยเป็นส่วนใหญ่ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าทฤษฎีเสรีนิยมพัฒนาขึ้นมาในโลกตะวันตกเพื่อแก้ปัญหาสงครามศาสนา การแยกขาดระหว่างสองสถาบันนี้เดิมเข้าใจกันโดยกว้างๆ ว่า เป็นการให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา รวมทั้งการปฏิบัติตามหลักศาสนา นั่นก็คือ ศาสนจักรไม่ถูกอำนาจรัฐเข้ามาบังคับ (ตราใบที่ศาสนาจักรไม่ละเมิดกฎหมายพื้นฐาน) ความเข้าใจเช่นนี้ในลำดับต่อมาได้รับการพัฒนาให้เป็นหลักการที่มีความเป็นสากลยิ่งขึ้นกลายเป็นหลักการที่ในปัจจุบันคือ การที่รัฐจะต้องเป็นกลางระหว่างพรรคชนของพลเมืองเกี่ยวกับเรื่องจุดหมายในชีวิต และการดำเนินชีวิตเพื่อบรรลุถึงจุดหมายนั้น (ที่ว่าสากลยิ่งขึ้นเพราะว่าศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของพรรคชนเรื่องจุดหมายในชีวิต แต่พรรคชนเช่นนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นศาสนา) ซึ่งก็คือหลักการที่คนจำนวนมากเข้าใจว่าเป็นแก่นของหลักการเสรีนิยม ดังนั้นการอธิบายหลักการเรื่องการแบ่งแยกระหว่างศาสนจักรและรัฐจึงจะช่วยให้เราเข้าใจทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ในปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

สิ่งที่ผู้เขียนบทความทำ มิใช่เพื่อบรรยายหรือสรุปให้ฟังว่าคนทางตะวันตกเข้าใจหลักการนี้ รวมทั้งเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังหลักการอย่างไร รัฐบาล ศาสนจักร และประชาชนทั่วไปในโลกตะวันตกเข้าใจหลักการและเหตุผลเบื้องหลังหลักการนี้อย่างกว้าง ๆ เพียงพอที่จะนำมาปฏิบัติได้ แต่จากที่เป็นมาในประวัติศาสตร์อันยาวนาน เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและเกิดข้อถกเถียงกัน ในปัจจุบันปัญหาในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเช่นไรผู้เขียนได้บรรยายไว้แล้วในบทความ ในยุโรปก็มีปัญหาเช่นกัน เช่น มีการถกเถียงว่าการที่รัฐบาลฝรั่งเศสห้ามประชาชนแต่งชุดประจำศาสนาเข้ามาในสถานศึกษาของรัฐ เป็นการนำหลักการแบ่งแยกศาสนจักรออกจากรัฐมาใช้อย่างถูกต้องหรือไม่ ปัญหาเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าหลักการนี้ตามที่สามัญชนเข้าใจยังไม่ชัดเจน ผู้เขียนบทความจึงต้องการที่จะสำรวจนัยยะทางตรรกะของหลักการนี้ว่า หากยึดหลักการนี้มีนัยยะว่าต้องยึดหลักการที่เป็นองค์ประกอบของหลักการนี้ได้แก่อะไรบ้าง และเหตุผลที่สนับสนุนหลักการที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้คืออะไร ด้วยมีความหวังว่าหากทำเรื่องนี้ให้ชัดเจนได้ จะช่วยแก้ปัญหาในทางปฏิบัติได้ การทำอย่างนี้ที่ผู้เขียนทำเป็นหน้าที่โดยตรงของวิชาปรัชญา ซึ่งก็คือนำโลกทัศน์หรือความเชื่อที่เป็นส่วนหนึ่งของโลกทัศน์ของเรามาวิเคราะห์ในเชิงตรรกะว่าตั้งอยู่บนหลักการเช่นไร และหลักการนั้นมีเหตุผลอะไรบ้างสนับสนุน จุดมุ่งหมายของการทำเช่นนี้ก็เพื่อนำผลจากการวิเคราะห์มาวิพากษ์ ซึ่งอาจยังผลให้มีการปรับปรุง หรือมีการยืนยันว่าดีแล้ว หรืออาจต้องละทิ้งไปด้วยเห็นได้ว่าเหตุผล

บทความนี้เขียนได้อย่างชัดเจนไม่จำเป็นต้องช่วยอธิบายในที่นี้ เมื่ออ่านบทความนี้แล้ว ผู้อ่านลองคิดประเด็นต่อไปนี้ หากหลักการทั้งสามที่ระบุในบทความเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นของการแยกศาสนจักรออกจากรัฐ ก็หมายความว่าประเทศของเราไม่แยกสองส่วนนี้ออกจากกัน ถึงแม้ว่าประเทศเราจะยึดถือหลักการเรื่องเสรีภาพ แต่ก็ไม่ได้ยึดถือหลักการเรื่องความเสมอภาค การที่ไม่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ไม่ได้หมายความว่าโดยพฤตินัยไม่ได้เป็นเช่นนั้น ประเทศเราไม่ยึดถือหลักการเรื่องความเป็นกลางอีกเช่นกัน อนุมานได้จากข้อความในรัฐธรรมนูญ ที่

กล่าวเช่นนี้จะเป็นการวิจารณ์ก็ต่อเมื่อเราคิดว่าทฤษฎีเสรีนิยมถูกต้อง ผู้อ่านจึงควรอ่านเหตุผลที่ใช้สนับสนุนหลักการแต่ละข้อให้ดี เพื่อนำมาคิดวิเคราะห์สำหรับสร้างจุดยืนของตนเอง

บทความ “เทคโนโลยีและจริยศาสตร์” เสนอว่า เทคโนโลยีควรได้รับการควบคุมโดยปวงชนในแบบประชาธิปไตย มิใช่ให้อยู่ในมือของผู้เชี่ยวชาญแต่กลุ่มเดียว สมมติฐานของบทความนี้ก็คือ ประชาธิปไตยไม่ควรเป็นเรื่องของการเมืองเพียงอย่างเดียว แต่ควรเป็นวิถีการดำรงชีวิตของคนในสังคมแน่นอนว่าประชาธิปไตยมีจุดเริ่มต้นจากการเมือง แต่หากเราเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเสมอภาคกัน ทำไมจึงคิดว่ามนุษย์ควรเสมอภาคกันเฉพาะเมื่อเป็นสัตว์การเมือง ในเมื่อมนุษย์เป็นสัตว์สังคมก็ควรจะมีเสมอภาคกันในทุกกิจการในสังคม ดูเหมือนนี่จะเป็นตรรกะที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่กระนั้นการนำประชาธิปไตยมาใช้ในกิจการอื่นนอกเหนือจากการเมืองมีเงื่อนไขที่ต้องพิจารณาเพิ่มเติม ประชาธิปไตยในครอบครัวไม่ได้ เพราะผู้เยาว์ยังขาดวุฒิภาวะ การเลือกอธิการบดีในมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษาไม่ควรมีสิทธิเลือกเพราะเป็นเพียงผู้รับบริการและอยู่ในมหาวิทยาลัยในระยะเวลาสั้น ในขณะที่อาจารย์และบุคลากรอื่นทำอาชีพอยู่ในมหาวิทยาลัยและได้รับผลกระทบจากการบริหารของมหาวิทยาลัยมากกว่า (มหาวิทยาลัยที่ให้นักศึกษาเลือกอธิการบดีได้คงต้องหาเหตุผลมาหักล้าง) ผู้ที่ถือหุ้นจำนวนมากในบริษัทมีคะแนนเสียงมากกว่าผู้ที่มีหุ้นน้อย เพราะมีผลประโยชน์อยู่ในบริษัทมากกว่า ดังนั้นการนำประชาธิปไตยไปใช้ในสังคมนอกขอบเขตการเมืองต้องคำนึงถึงว่า เมื่ออ้างถึงความเสมอภาค จะจนถึงความเสมอภาคในเรื่องใด ต้องคำนึงถึงสถานะของบุคคลในองค์กร ผลกระทบต่อประโยชน์ของบุคคลเป็นอาทิ

ในทางการเมืองเราให้พลเมืองทุกคนมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเท่ากันเพราะเราถือว่าทุกคนมีสถานะแห่งความเป็นพลเมืองเท่ากัน และได้รับผลกระทบจากกฎหมายและนโยบายของรัฐเท่าเทียมกัน หากพิจารณาในแง่นี้ การที่จะให้ปวงชนเป็นผู้ควบคุมเทคโนโลยีในรูปแบบของประชาธิปไตยก็มีเหตุผล เพราะไม่ว่าเราจะชอบหรือไม่ชอบเทคโนโลยีบางอย่าง หรือเลือกที่จะใช้หรือไม่ใช้เทคโนโลยีบางอย่าง แต่เราก็หนีไม่พ้นที่จะได้รับผลกระทบจากการที่คนส่วนหนึ่งใช้เทคโนโลยีนั้น การควบคุมทำได้อย่างไร ผู้เขียนบทความได้นำเสนอความคิดไว้อย่างชัดเจน

ปัญหาที่น่าคิดก็คือ เหตุที่เรายากให้สังคมควบคุมเทคโนโลยีก็เพราะเทคโนโลยีมีทั้งผลดีและผลร้ายแน่นอนว่ามนุษย์สร้างเทคโนโลยีขึ้นมาเพื่อรับใช้มนุษย์ และตั้งใจให้เทคโนโลยีทำให้เกิดผลดี แต่เทคโนโลยีสามารถทำให้เกิดผลร้ายขึ้น เช่น มีผู้ต้องการใช้เทคโนโลยีนั้นเพื่อให้ผลร้ายกับผู้อื่น หรือแม้แต่เมื่อทุกคนตั้งใจใช้เทคโนโลยีนั้นให้เกิดผลดี แต่ก็ยังมีผลกระทบในทางร้ายเกิดขึ้นโดยมิได้ตั้งใจ เราอยากควบคุมเทคโนโลยีก็เพื่อให้มีแต่ผลดี โดยเฉพาะในแง่ที่ส่งเสริมคุณค่าที่เรายึดถือ แต่ผลร้ายของเทคโนโลยีบ่อยครั้งเป็นสิ่งที่เราคาดการณ์ล่วงหน้าไม่ได้ ถึงแม้ผู้เชี่ยวชาญที่ผลิตเทคโนโลยีจะพยายามคาดการณ์ล่วงหน้าถึงผลกระทบในทางที่เลวของสิ่งที่ตนสร้าง แต่บ่อยครั้งเทคโนโลยีนั้นให้ผลร้ายอย่างที่ไม่ได้คาดมาก่อน เรื่องนี้ไม่แปลกเพราะผลกระทบของเทคโนโลยีจะปรากฏก็เมื่อนำไปใช้ ความรู้ของเราเกี่ยวกับจิตวิทยาของมนุษย์ยังไม่มากพอที่จะทำให้เราทำนายได้ว่าเมื่อคนในสังคมนำเทคโนโลยีไปใช้จริง (เช่นในกรณีของการใช้คอมพิวเตอร์) จะเกิดอะไรขึ้น มีผลกระทบต่อสังคมและจริยธรรมอย่างไร ปัญหาของการควบคุมเทคโนโลยีไม่ได้อยู่ที่ว่าคนทั่วไปไม่มีความรู้ทางเทคนิคอย่าง

ผู้เชี่ยวชาญรู้ แต่อยู่ที่คนทั้งหลายในสังคม แม้จะช่วยกันคิดและร่วมไตร่ตรองกัน แต่ความบกพร่องในความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาของคน (ไม่ใช่แค่ในหมู่คนสามัญ แต่ในหมู่นักจิตวิทยาด้วย) คือตัวอุปสรรค ที่กล่าวมานี้ไม่ได้ต้องการให้สรุปว่าการควบคุมเทคโนโลยีด้วยประชาธิปไตยไม่ควรทำ แต่ให้ข้อคิดว่าการควบคุมแบบนี้อาจจะไม่ได้ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ดีกว่าถ้าไม่ควบคุม อีกประการหนึ่ง เมื่อเทคโนโลยีเกิดขึ้นแล้ว การพัฒนาเทคโนโลยีนั้นในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะในกรณีของเทคโนโลยีที่ใช้กันแพร่หลาย เช่น คอมพิวเตอร์ มักเป็นไปตามธรรมชาติของระบบตลาด การควบคุมประชาธิปไตยอาจทำให้พัฒนาการนี้ติดขัด เราจะต้องชั่งน้ำหนักระหว่างผลดีและผลร้ายว่าคุ้มกันหรือไม่

บทความที่แล้วต้องการขยายวงของประชาธิปไตยไปให้ทั่วสังคม บทความ “จริยธรรมโลกกับประชาธิปไตย” มีความต้องการที่จะแพร่ประชาธิปไตยไปทั่วโลก สำหรับผู้ที่เชื่อว่าระบอบนี้ทำให้มนุษย์มีเสรีภาพและมีความเสมอภาคกัน ส่วนระบอบอื่นไม่สามารถทำให้บรรลุคุณค่านี้ได้ ความต้องการนี้ก็สมควรได้รับการสนับสนุนและทำให้เป็นจริง แต่อย่างที่คุณเขียนบทความตระหนักดี ปัญหาอยู่ที่การหลีกเลี่ยงจักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรม หากประเทศหนึ่งไม่ให้ความสำคัญกับคุณค่านี้ในอันดับต้นๆ และมีรัฐบาลที่ไม่เป็นประชาธิปไตยแต่เป็นที่พอใจของพลเมือง เราจะทำอย่างไร ผู้เขียนเชื่อในพลังอำนาจของการใช้เหตุผล แต่ก็ตระหนักดีว่าการอ้างเหตุผลในที่นี้ในที่สุดจะนำไปสู่การถกเถียงกันเกี่ยวกับเรื่องศาสนา เช่น ความมีอยู่ของพระเจ้าและเจตจำนงของพระเจ้า นำไปสู่ความไม่ลงรอยกันอันเป็นกำแพงกันที่แม้แต่เหตุผลก็ไม่สามารถทะลุทะลวงได้ นี่ไม่ใช่เรื่องแปลกเพราะความคิดเกี่ยวกับจริยธรรมและการจัดระเบียบสังคมเป็นส่วนหนึ่งของโลกทัศน์ที่แต่ละชุมชนยึดถือ พื้นฐานของโลกทัศน์เหล่านี้หนีไม่พ้นเรื่องของศาสนา รุสโซกล่าวอย่างกระชับและตรงประเด็นว่า “ไม่มีรัฐใดที่ได้รับการสถาปนาขึ้นโดยไม่ใช้ศาสนาเป็นพื้นฐาน”⁷ แน่نونในทางตรงกันข้ามเราสามารถมีโลกทัศน์ที่ไม่อาศัยศาสนาเป็นพื้น แต่เรากำลังพูดถึงโลกแห่งความเป็นจริง มิใช่ความเป็นไปได้ทางตรรกะ พวกเสรีนิยมตระหนักดีว่าการโต้เถียงระหว่างโลกทัศน์เหล่านี้ไม่อาจลงรอยกันได้ ถึงแม้จะเป็นการโต้เถียงด้วยเหตุผล เราอาจจะคิดว่าโลกทัศน์บางอย่างไร้เหตุผล แต่หากเราไม่สามารถใช้เหตุผลของเราชักจูงคนที่เชื่อโลกทัศน์เช่นนั้นได้ เราไม่ควรคิดหรือว่า คนเหล่านั้นเชื่ออย่างจริงจังว่าเหตุผลของเราไม่ถูกต้อง? ผู้เขียนบทความนี้ได้แก่ปมนี้ ศรัทธาในเหตุผลอาจสั่นคลอนได้ถ้าเป็นความจริงว่าความสมเหตุสมผลเป็นสัมพัทธ์กับวัฒนธรรมและโลกทัศน์

บทความ “สมมติฐานสันติภาพของประชาธิปไตย” วิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประชาธิปไตยกับสันติภาพ และนำเรื่องนี้มาให้ข้อเสนอกเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คุณค่าสำคัญของบทความนี้อยู่ที่การนำการวิเคราะห์แบบปรัชญามาทำความเข้าใจสมมติฐานนี้ และเสนอวิธีการที่จะทดสอบว่าสมมติฐานนี้จริงหรือไม่ นี่เป็นอีกหน้าที่หนึ่งของวิชาปรัชญา คือการนำการวิเคราะห์แบบปรัชญาไปใช้กับทฤษฎีหรือสมมติฐานของศาสตร์อื่น เพื่อให้มุมมองเชิงตรรกะหรือตื้นๆ บางอย่างออกมา (สมมติฐานที่บทความนี้กล่าวถึงมาจากสังคมศาสตร์) จุดมุ่งหมายของบทความนี้อยู่ที่ส่วนที่สอง คือการนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาใช้กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อจะวินิจฉัยว่า

⁷ Jean-Jacques Rousseau, *On the Social Contract*. Translated by Judith R. Masters. St. Martin's Press 1978. หน้า 127

ประชาธิปไตยจะช่วยนำไปสู่สันติภาพในดินแดนแถบนี้หรือไม่ ผู้เขียนบทความตั้งคำถามที่สำคัญสำหรับสมมติฐานนี้คือ คำถามที่ว่า “จะมีประเทศที่อยู่บนวิถีทางการพัฒนาประชาธิปไตยมายาวนาน โดยที่ประชาชนยังมีความเกลียดชังซึ่งกันและกันอยู่ได้หรือไม่?” คำตอบว่าเป็นไปได้จะทำให้สมมติฐานที่ว่าสันติภาพกับประชาธิปไตยจะไปด้วยกันต้องตกไป อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีความเชื่อว่าสถานการณ์ในภูมิภาคนี้ไม่เป็นเช่นนั้น และมีโอกาสสูงที่การพัฒนาประชาธิปไตยในแถบนี้จะนำไปสู่สันติภาพทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

เพื่อเป็นเชื้อให้ผู้อ่านคิดต่อ ใครจะเสนอว่าคำถามข้างต้นนำไปสู่คำถามว่า การพัฒนาประชาธิปไตยไปไกลถึงระดับหนึ่งกับเรื่องของความเกลียดชังระหว่างคนประเทศหนึ่งกับประเทศอื่นหรือระหว่างกลุ่มคนในประเทศเดียวกัน มีความสัมพันธ์กันทางสาเหตุผลลัพธ์หรือไม่ การหาคำตอบของคำถามนี้มีใช้ของง่าย ส่วนแรกของคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาประชาธิปไตยไปได้ไกลในระดับหนึ่งนั้น ไกลแค่ไหนจึงจะพอที่ตอบคำถามนี้ จากที่กล่าวไปแล้วว่าประชาธิปไตยมีหลายรูปแบบทำให้เกิดตัวแปรหลายอย่าง กระนั้นก็ดี เราแก้ปัญหานี้ได้โดยดูเฉพาะกรณีไป และนี่คือสิ่งที่ผู้เขียนบทความทำ คือ มุ่งพิจารณาประเทศในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งดูเหมือนจะยึดประชาธิปไตยตามแนวเสรีนิยม ส่วนหลังของคำถามที่เป็นเรื่องความเกลียดชังก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง เพราะความเกลียดชังก็มีระดับ แต่เราก็สามารถดูจากความเป็นจริงแล้วนำไปเป็นอุทาหรณ์ได้ สงครามบอลข่านที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้บอกถึงความเกลียดชังในระดับไหนที่ทำให้ประชาชนพร้อมจะใช้ความรุนแรง (แต่สงครามครั้งนั้นใช้ตอบคำถามไม่ได้ เพราะดินแดนที่ทำสงครามกันไม่มีใครมีพัฒนาการก้าวไกลในเรื่องประชาธิปไตย) ที่ผู้เขียนบทความกล่าวว่าโชคดีที่สถานการณ์ในคำถามไม่เกิดขึ้นกับดินแดนแถบนี้ ผู้เขียนคงหมายถึงเรื่องความเกลียดชัง ผู้อ่านนำไปคิดต่อได้ว่าผู้เขียนบทความมองโลกในแง่ดีเกินไปหรือไม่ เพราะข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งคือคนประเทศเรากับประเทศอื่นบางประเทศในแถบนี้ มิได้มีทัศนคติที่ดีต่อกัน ปัญหาคือเข้าขั้นเกลียดชังกันจนถึงขั้นที่ปลงใจที่จะใช้กำลังกันหรือไม่ ผู้เขียนบทความคงจะเห็นข้อเท็จจริงนี้ แต่ไม่คิดว่าความไม่ชอบกันนี้จะถึงขั้นเป็นความเกลียดในระดับที่ทำให้ประชาชนเต็มใจที่ใช้ความรุนแรงได้ ซึ่งถ้าเป็นความจริง ผู้เขียนบทความก็มีเหตุผลที่จะมองในแง่ดี

คำถามก็คือ ความไม่ชอบกันนี้จะมีโอกาสเพิ่มขึ้นจนถึงระดับที่ว่าหรือไม่ ก็ต้องมาดูกันว่าความไม่ชอบกันนี้เกิดมาจากอะไร ความไม่ชอบกันนี้ (ถ้าจะเลี่ยงคำว่า “เกลียด”) เป็นผลมาจากลัทธิชาตินิยม (ชาตินิยมกับความรักชาติเป็นคนละเรื่องกัน) ซึ่งถูกแพร่ในหมู่ประชาชนโดยชนชั้นปกครอง เมื่อผนวกกับการปลุกฝังให้ประชาชนเข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติตนไปในเชิงชาตินิยม (สอนประวัติศาสตร์ให้คน “รักชาติ” แทนที่จะสอนความจริง⁸) ก็ยิ่งเพิ่มพูนความไม่ชอบกันหรือดูถูกกัน จากประสบการณ์ที่ผ่านมาชาตินิยมอาจถูกกระตุ้นให้รุนแรงขึ้นได้จากน้ำผึ้งหยดเดียว ซึ่งอาจจะทำให้ความไม่ชอบกันเพิ่มระดับเป็นความเกลียดชัง กระนั้นก็ดี น่าจะมีเหตุผลที่จะเชื่อว่า การที่ประชาธิปไตยพัฒนาไปได้ไกลจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ความไม่ชอบกันระหว่างประชาชนไม่ว่าจะในประเทศหรือระหว่างประเทศ ลื่นลื่นไปหรืออย่างน้อยก็ไม่เพิ่มระดับเป็นความเกลียดชัง ความเป็นสาเหตุผลลัพธ์นี้น่าจะเกิดขึ้นได้ถ้าทำตาม

⁸ ในส่วนของประเทศไทย โปรดดู สุเนตร ชุตินธรานนท์ และคณะ. *ชาตินิยมในแบบเรียนไทย*. สำนักพิมพ์มติชน. 2552.

คำแนะนำของ จอห์น ดิวอี้ ในเรื่องการพัฒนาประชาธิปไตย ดิวอี้เสนอให้ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างแนวคิดแบบวิทยาศาสตร์ในหมู่ประชาชนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย เมื่อประชาชนมีวิธีคิดแบบนี้ จะรู้จักคิดวิเคราะห์ก่อนที่จะเชื่อ ซึ่งจะทำให้ปลอดภัยจากอคติ วิธีนี้จะทำลายความหลงผิดที่มาจากลัทธิชาตินิยม และไม่นำประวัติศาสตร์อันเลวร้ายมาเป็นฐานในการคิดเกี่ยวกับคนในประเทศอื่น เมื่อความไม่ชอบกันหมดไป สมมติฐานเรื่องสันติภาพกับประชาธิปไตยก็จะนำมาใช้กับประเทศในภูมิภาคนี้ได้ แต่เรื่องนี้นอกจากจะไม่ใช่เรื่องง่ายแล้ว ยังเป็นปมที่ไม่รู้ว่าจะเริ่มแก้อย่างไร การถ่ายทอดอคติเป็นผลมาจากการศึกษา แต่เราจะใช้การศึกษามาทำลายอคติ! นับว่าเป็นสิ่งที่น่าพิศวง ไม่มีเหตุผลที่จะเชื่อว่าปมนี้แก้ไม่ได้ เราจะต้องตั้งคำถามว่า เราจะเริ่มแก้ปมนี้ที่จุดใด

อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย

รายชื่อบทความที่เลือกนำมาแปล และคณะผู้แปล

บรรณาธิการแปลบทความ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย (ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

บรรณาธิการภาษา: คุณภัควี วีระภาสพงษ์ (นักวิชาการอิสระ นักแปล)

ชื่อบทความ	ผู้แปล
1.) "ประชาธิปไตย" แปลจาก "Democracy" บทที่ 1 ใน Ian Shapiro, <i>The Moral Foundation of Politics</i> , Yale University Press, 2003, หน้า 190-223 และ footnotes ที่หน้า 257-265	ดร. พุฒิวิทย์ บุญนาค ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มศว.
2.) "ปฏิทรรศน์ในทฤษฎีประชาธิปไตย" แปลจาก Richard Wollheim, "A Paradox in Theory of Democracy" in Peter Laslett and W. G. Runciman, eds., <i>Philosophy, Politics, and Society (Second Series)</i> , Basil Blackwell, Oxford, 1962. หน้า 71-87	พรเทพ สหชัยรุ่งเรือง อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต (ปรัชญา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3.) "ตลาดและเวทีเสวนา: ทฤษฎีการเมืองสามประเภท" แปลจาก Jon Elster, "The Market and the Forum: Three Varieties of Political Theory" in Jon Elster and Anaund Hylland, eds., <i>Foundations of Social Choice Theory</i> , Cambridge University Press, 1986. หน้า 103-132	ปิยฤดี ไชยพร นิสิตปริญญาเอก ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ
4.) "อิสลามและประชาธิปไตย บริบทโลกกับมรดกทางวัฒนธรรม" แปลจาก "Islam and Democracy: Heritage and Global Context" บทที่ 1 ใน John L. Esposito, <i>Islam and Democracy</i> , Oxford University Press, 1996. หน้า 11-32 และ notes ที่หน้า 203-206	ปิยฤดี ไชยพร นิสิตปริญญาเอก ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ
5.) "ความเข้าใจประชาธิปไตยของจื้อในมุมมองนักปฏิบัตินิยม" แปลจาก Roger T. Ames & David L. Hall, "A Pragmatist Understanding of Confucian Democracy" in Daniel A. Bell & Hahm Chaibong, eds., <i>Confucianism for the Modern World</i> , Cambridge, 2003. หน้า 124-160	ดร. ศรีญญา อรุณขจรศักดิ์ ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6.) "การเมืองแบบร่วมไตร่ตรอง" แปลจากบางส่วนของ Jurgen Habermas, "Deliberative Politics" in <i>Between Facts and Norms: Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy</i> , MIT Press, 1996. หน้า 287-308	ดร. เวทิน ชาทิกุล นักวิชาการอิสระ และปิยฤดี ไชยพร
7.) "การแบ่งแยกศาสนจักรออกจากรัฐ" แปลจากบางส่วนของ Robert Audi, "The Separation of Church and State and the Obligations of Citizenship" in <i>Philosophy & Public Affairs</i> , Volume 18, Number 3	วุฒิ เลิศสุขประเสริฐ อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต (ปรัชญา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8.) "เทคโนโลยีและจริยศาสตร์: เราควรปล่อยให้เทคโนโลยีเป็นเรื่องของผู้เชี่ยวชาญหรือไม่" แปลจาก Carol C. Gould, "Technology and Ethics: Should Technology be Left to the Experts?" in <i>Rethinking Democracy</i> , Cambridge, 1988. หน้า 262-282 และ footnotes ที่หน้า 351-352	อาจารย์เอกวิน ชุนบุญจันทร์ หมวดวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
9.) "จริยธรรมโลกกับประชาธิปไตย" แปลจากบางส่วนของ Peter Singer, <i>One World: The Ethics of Globalization</i> , Yale University Press, 2002. หน้า 96-105, 127-149 และ footnotes ที่หน้า 214-215, 217-219	พงศ์ศิริ ศรีวรรณะ นิสิตปริญญาเอก ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ
10.) "สมมติฐานสันติภาพของประชาธิปไตย และการสร้างสันติวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" แปลจาก Mark Tamthai, "The Democracy Peace Hypothesis and Building a Culture of Peace in Southeast Asia" in <i>Humanitas Asiatica</i> , June 2001	นายพรเทพ สหชัยรุ่งเรือง อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต (ปรัชญา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

- 1.) ประชาธิปไตย
- 2.) ปฏิทรรศน์ในทฤษฎีประชาธิปไตย
- 3.) ตลาดและเวทีเสวนา: ทฤษฎีการเมืองสามประเภท
- 4.) อิสลามและประชาธิปไตย บริบทโลกกับมรดกทางวัฒนธรรม
- 5.) ความเข้าใจประชาธิปไตยของจือในมุมมองนักปฏิบัตินิยม
- 6.) การเมืองแบบร่วมได้ร่ตรง
- 7.) การแบ่งแยกศาสนจักรออกจากรัฐ
- 8.) เทคโนโลยีและจริยศาสตร์: เราควรปล่อยให้เทคโนโลยีเป็นเรื่องของผู้เชี่ยวชาญหรือไม่
- 9.) จริยธรรมโลกกับประชาธิปไตย
- 10.) สมมติฐานสันติภาพของประชาธิปไตย และการสร้างสันติวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 11.) ประวัติผู้เขียน

ประชาธิปไตย

เอียน ซาปิโร เขียน
พุมวิทย์ บุณนาค แปล

บางท่านอาจแปลกใจที่เราดำเนินการอภิปรายมาไกลถึงขนาดนี้โดยยังไม่ได้พูดถึงประชาธิปไตย ในฐานะอุดมคติเชิงบรรทัดฐานเลย จากข้อเท็จจริงที่ว่าประชาธิปไตยได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในโลกทุกวันนี้ การแสวงหาความเข้าใจใดๆ เกี่ยวกับพื้นฐานทางศีลธรรมของการเมืองจึงย่อมต้องสนใจบทบาทของประชาธิปไตยในการสร้างความชอบธรรมให้ระบอบการปกครองทั้งหลาย การที่บรรดารัฐบาลซึ่งถืออุดมการณ์แบบต่างๆ กันทั่วทุกมุมโลก ล้วนแต่พยายามเอาเสื้อแดงแบบประชาธิปไตยมาสวมใส่ในเวลาจำเป็นด้วยกันทั้งนั้น เป็นประจักษ์พยานอย่างดีว่า การแสดงจุดยืนยึดมั่นในประชาธิปไตยถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอันหนึ่งที่สร้างความชอบธรรมให้รัฐบาล ผู้นำทางการเมืองที่ทะเลาะเถียงกัน อาจเป็นนักเสรีนิยมหรือนักอนุรักษนิยมก็ได้ เป็นผู้ที่ถือว่าบางคนเหนือกว่าคนอื่น (meritocrats) หรือเป็นผู้ที่ถือว่าทุกคนเท่ากันก็ได้ เป็นพวกชาตินิยมหรือพวกที่นิยมความเป็นนานาชาติ (cosmopolitans) ก็ได้ หรืออาจสนับสนุนความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือเน้นความเป็นหนึ่งทางวัฒนธรรมก็ยิ่งได้ แต่การที่บุคคลเหล่านี้จะแสดงตัวเป็นปฏิปักษ์ต่อประชาธิปไตยอย่างเปิดเผยนั้นเป็นเรื่องยากกว่า และพบเห็นได้น้อยกว่าการแสดงจุดยืนอย่างใดอย่างหนึ่งข้างต้น พวกเขอาจกล่าวหาการคอร์รัปชันหรือความไม่ยุติธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระบอบประชาธิปไตย หรืออาจโต้แย้งว่าระบบการมีตัวแทนตามระบอบประชาธิปไตยบางระบบนั้นไม่ยุติธรรม พวกเขอาจโต้แย้งเรื่องความหมายของประชาธิปไตย รวมถึงเรื่องที่ว่าระบอบประชาธิปไตยเรียกร้องให้มีสถาบันอะไรบ้าง หรือแม้กระทั่งพยายามอ้างเหตุผลว่าประเทศของพวกเขา “ยัง” ไม่พร้อมที่จะเป็นประชาธิปไตย ถ้าหากพวกเขากระทำในลักษณะที่กล่าวมานี้ ก็ต้องถือว่าพวกเขายอมรับความชอบธรรมของประชาธิปไตยอยู่ในที แม้ว่าจะพยายามหลบเลี่ยงมันอยู่ก็ตาม

ดังกล่าวนี้อาจขัดแย้ง การรับรองยอมรับแนวคิดแบบประชาธิปไตยจึงเกือบเป็นสิ่งที่บอกปิดหีบซ่อนไม่ได้เลยในโลกทุกวันนี้ สถาบันระดับนานาชาติต่างๆ มักพยายามวางเงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือต่อประเทศกำลังพัฒนาว่า ประเทศเหล่านั้นจะต้องมีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามกำหนดวาระ รวมถึงยอมรับการปฏิรูปให้เป็นประชาธิปไตยในลักษณะต่างๆ เหล่าชบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเสรีภาพต่างยืนยันว่า พวกเขามีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าระบอบที่พวกเขาต้องการล้มล้างเพื่อแทนที่ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าบางครั้งระบบรัฐธรรมนูญเองก็ทำให้ประชาธิปไตยถูกมีขอบเขตจำกัด โดยเฉพาะในระบบที่มีการแบ่งแยกอำนาจดังกรณีของสหรัฐอเมริกา ทว่าโดยทั่วไปแล้ว รัฐธรรมนูญจะเป็นหลักประกันที่มั่นคงต่อรัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตย ยิ่งไปกว่านั้น รัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่สามารถนำมาทบทวนแก้ไขได้ โดยอาศัยกติกาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเองหรือไม่ก็โดยกระบวนการแก้ไขซึ่งมีความชอบธรรมตามการอนุมัติจากมหาชน แม้แต่นักรัฐธรรมนูญนิยมฝ่ายเสรีนิยมอย่าง บรูซ แอ็กเคอร์แมน (Bruce Ackerman) ก็ยังเห็นว่า ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการยกเว้นและเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญนั้น

จำเป็นต้องมีการขออนุมัติจากมหาชนตามกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งจะทำให้รัฐธรรมนูญนั้นๆ มีความชอบธรรมต่อไปในกาลข้างหน้า¹

ข้าพเจ้าคิดว่าคนที่พวกประโยชน์นิยม (utilitarians) พวกนิยมมาร์กซ์ (Marxians) และพวกนักทฤษฎีพันธะสัญญา (contractarians) ไม่ค่อยให้ความสนใจพิจารณาอะไรโดยอิงกับหลักการแบบประชาธิปไตยนั้น ย่อมเป็นเครื่องยืนยันถึงมนต์ขลังที่โครงการแบบยูคยูมิธรรม (the Enlightenment enterprise) ยังคงมีอยู่ในเรื่องการเมือง ทฤษฎีประชาธิปไตยมีอยู่หลายแนว แต่เราจะเห็นแง่มุมที่สำคัญจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีท่าทีว่าจะละทิ้งโครงการแห่งยูคยูมิธรรมประเภทที่ไผ่สูงค่อนข้างมาก แง่มุมดังกล่าวนี้มีทั้งการหวังจะแทนที่การตัดสินใจเลือกตามวิถีทางทางการเมืองด้วยการตัดสินใจเลือกเชิงเทคนิค รวมถึงการถือว่าสิทธิของปัจเจกชนมีความสำคัญกว่าการเมืองและยังเรียกร้องให้การเมืองปกป้องสิทธิเหล่านั้นด้วย แม้แต่มุมมองของพวกที่ต่อต้านโครงการแบบยูคยูมิธรรมเองก็เช่นกัน น่าแปลกใจว่าให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยน้อยมาก แม้จะมีเหตุผลที่ต่างออกไป โดยคิดว่าประชาธิปไตยอาจคุกคามต่อบรรทัดฐานรวมถึงแบบปฏิบัติพื้นฐานที่ลงรากอยู่แล้วตามทัศนะแบบเอ็ดมันด์ เบิร์ก (Burkean outlook) เหตุผลในการมีทัศนะทางวิชาการแบบตั้งข้อกังขาต่อประชาธิปไตยเหล่านี้ ได้รับการสนับสนุนจากนักวิชาการที่เสนอความคิดเพื่อแสดงว่า ประชาธิปไตยนั้นล้มเหลวในการทำหน้าที่ตามมาตรฐานที่ตัวมันเองได้ตั้งไว้ ในการเป็นมาตรวัดและแสดงเสียงแห่งเจตจำนงของพลเมือง

จะเห็นได้ว่า มีความตึงเครียดอยู่บางประการระหว่างสถานภาพของประชาธิปไตยในฐานะสิ่งจำเป็นที่ต้องยอมรับ กับข้อกังขาต่อมันในหมู่นักทฤษฎีการเมืองจำนวนมาก ในปี ค.ศ. 1979 จอห์น ดันน์ (John Dunn) ได้สรุปสภาพการณ์ดังกล่าวนี้ไว้เป็นอย่างดี เขาได้ให้ข้อสังเกตว่า แม้คนส่วนใหญ่จะเข้าใจตนเองว่าเป็นนักประชาธิปไตย กระนั้นก็ตาม ทฤษฎีประชาธิปไตยมักแกว่งไปมาระหว่างแนวทฤษฎีสองแนวด้วยกัน กล่าวคือ “ถ้าไม่ใช่อุดมการณ์ทางการเมืองจนน่าประหลาด ก็เป็นแค่อุดมคติที่เพ้อฝันมาก”² การแกว่งไปมาของทฤษฎีที่เขากล่าวถึงนี้ ในใจเขาคงนึกถึงการแกว่งไปมาระหว่างไวยาวัจกรยุคสงครามเย็นกับการอ้างเหตุผลสนับสนุนประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพิจารณาว่า จะนำมันมาใช้อย่างมั่นใจได้เพียงไรในโลกแห่งความเป็นจริง ต่อไปเราจะได้เห็นวาทะในช่วงเวลาหลายปีนับตั้งแต่ดันน์เขียนงานของเขาไว้ มีการรื้อฟื้นให้ความสำคัญกับทฤษฎีว่าด้วยประชาธิปไตย แต่ประชาธิปไตยก็ยังคงถูกมองโดยทั่วไปว่า เป็นกลไกในเชิงกระบวนการที่มีข้อจำกัด ซึ่งไม่อาจให้หลักประกันว่าจะให้คำตอบที่ถูกต้องแก่เราได้ ไม่อาจให้หลักประกันว่าปัจเจกสิทธิของเราจะได้รับการคุ้มครอง หรือไม่อาจให้หลักประกันต่อการเคารพวัฒนธรรมหรือขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ข้าพเจ้าเห็นว่าข้อวิตกเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้เราไขว่ไขว่ไป ประชาธิปไตยนั้นถ้าหากดีความให้ดีและสร้างสถาบันขึ้นสนับสนุนให้เหมาะสมแล้ว ก็จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่ทำให้ยังหวังได้ว่า สักวันหนึ่งความจริงจะได้ชัยชนะบนเวทีการเมือง สิทธิมนุษยชนจะได้รับการเคารพ รวมทั้งขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมส่วนที่ควร

¹ Bruce Ackerman, *We The People: Foundations* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1993).

² John Dunn, *Western Political Theory in the Face of the Future* (Cambridge: Cambridge University Press, 1979), p. 26.

ข้าราชการไว้จะยังถูกรักษาไว้ต่อไป กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบกับทางเลือกอื่นๆ ที่มีอยู่ ประชาธิปไตยจะสามารถมอบโครงการแบบยูคฤมิธรรมที่ได้รับการขัดเกลอย่างเหมาะสมแล้วแก่เราได้มากกว่าทางเลือกอื่น ในขณะที่เดียวกันก็สามารถบรรเทาข้อวิตกในหมู่ผู้ที่มีแนวคิดทวนกระแสที่ต่อต้านโครงการแบบยูคฤมิธรรม ดังนั้นแทนที่เราจะเดินทวนกระแสทัศนะของมหาชน ซึ่งมองว่าประชาธิปไตยมีความชอบธรรมทางการเมืองอยู่ในตัวเอง เราจะเข้าทักว่าหากเราปรับเปลี่ยนวิถีคิดของเราให้รับทัศนะนี้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเรา นี่ก็คือสิ่งที่ข้าพเจ้าพยายามจะเสนอเหตุผลให้ท่านคิดตามนั่นเอง ก่อนที่จะไปถึงการอ้างเหตุผลดังกล่าว เราจำเป็นต้องให้ความสนใจกับจารีตประชาธิปไตยเสียก่อน

7.1 ประชาธิปไตยกับความจริง

ธรรมเนียมทางความคิดแบบประชาธิปไตยนั้นเก่าแก่กว่าแนวคิดทุกแนวที่ข้าพเจ้าได้พูดถึงไปแล้ว ในแง่ที่ว่ามันมีรากฐานสืบมาตั้งแต่สมัยนครรัฐของกรีก ที่มีชื่อเสียงที่สุดก็คือนครรัฐเอเธนส์นั่นเอง ถ้าจะว่าตามมาตรฐานของยุคปัจจุบัน ประชาธิปไตยแบบเอเธนส์นั้น ไม่ว่าจะอย่างไรก็ต้องถือว่ายังบกพร่องเอามากๆ เพราะไม่นับผู้หญิงว่าเป็นพลเมือง อีกทั้งระบบเศรษฐกิจก็ยังอาศัยระบบทาสเป็นฐานอีกด้วย การเข้าใจว่าประชาธิปไตยแบบโบราณดังกล่าวเป็นสิ่งเลิศจึงดูจะผิดพลาดไปอย่างถนัดทีเดียว ยิ่งกว่านั้นขนาดที่เล็กของนครรัฐในยุคโบราณ ทำให้เห็นชัดถึงข้อจำกัดที่จะนำมาเป็นตัวแบบของการคิดถึงประชาธิปไตยในโลกสมัยใหม่ ถึงแม้จะมีข้อควรระวังดังที่กล่าวนี้ ประชาธิปไตยของเอเธนส์ก็ต้องนับว่าเป็นประชาธิปไตยอย่างเห็นได้ชัด หากเปรียบเทียบกับการปกครองแบบอื่นๆ ที่มีอยู่ในสมัยโบราณด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นแบบราชาธิปไตยหรือการปกครองโดยคณะบุคคลในรูปแบบต่างๆ³ ประชาธิปไตยแบบเอเธนส์ยังแฝงไว้ซึ่งองค์ประกอบพื้นฐานของอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยที่ได้รับการสืบสานตกทอดมาจวบจนปัจจุบัน สิ่งที่สำคัญที่สุดนับตั้งแต่สมัยเริ่มแรกก็คือ การยึดมั่นในแนวทางประชาธิปไตยคือการปฏิเสธแนวคิดที่ว่า อำนาจทางการเมืองควรตกทอดสืบเนื่องอยู่ในมือของกษัตริย์หรือคนเพียงไม่กี่คน หรือมอบหมายให้แก่ผู้เชี่ยวชาญคนหนึ่งคนใด หลักการที่เป็นหัวใจของประชาธิปไตยมาโดยตลอดก็คือ หลักการว่าประชาชนนั้นเหมาะสมที่สุดที่จะเป็นผู้ปกครองตนเอง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกระทบกับการมีชีวิตและผลประโยชน์ร่วมกันของพวกเขา

7.1.1 ข้อวิจารณ์ของเพลโต

การยึดมั่นในอธิปไตยของปวงชนดังกล่าวนี้เป็นไปได้ที่เดียวว่าจะปะทะกับแนวคิดที่ว่า ระบอบการปกครองที่ดีนั้นต้องวางอยู่บนหลักการที่ถูกต้อง หรือแม้กระทั่งแนวคิดที่เราควรจะดำรงตนอยู่บนการแสวงหาความจริง ประชาชนอาจต้องการรู้ความจริงแต่ก็ไม่มีหลักประกันอะไรว่าประชาชนจะต้องการรู้ความจริงจริงๆ พวกเขาอาจเชื่อในอำนาจลึกลับ นึกว่าตนเท่านั้นที่คิดถูก มองอะไรสั้นๆ หรือบาง

³ สำหรับข้ออภิปรายที่เป็นประโยชน์ต่อทฤษฎีและแบบปฏิบัติของประชาธิปไตยแบบเอเธนส์นั้น ขอให้ดู H.D.F. Kitto, *The Greeks* (Middlesex, Penquin, 1956) และ David Held, *Models of Democracy* (Cambridge: Polity Press, 1987) บทที่ 1 ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของประชาธิปไตยแบบเอเธนส์ที่มีต่อระบบเศรษฐกิจที่อาศัยแรงงานทาสนั้น ให้ดู M. I. Finley, *The Ancient Economy*, 2nd editions, (London: Hogarth, 1985).

ที่ถึงขนาดยอมรับอย่างเปิดเผยว่า ยืนอยู่ตรงข้ามกับความจริงก็ว่าได้ แม้แต่มิลล์ (Mill) ซึ่งในสมัยของเขาเองแล้ว ต้องนับว่าเป็นคนหัวก้าวหน้า เป็นผู้ยึดถือหลักการว่าทุกคนเท่าเทียมกัน ก็ยังหวั่นกลัวความเป็นไปได้ดังกล่าวนี้ และนี่ก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่เขาสันนิษฐานให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมีคะแนนเสียงเป็นสองเสียง⁴ แต่กระนั้นการที่ทฤษฎีประชาธิปไตยเฝ้าแต่ก้าวหน้าแนวคิดแบบยูทอภุมิธรรมมากก็ทำให้ยิ่งน่าวิตกด้วยว่า มันจะยืนอยู่ตรงข้ามกับความจริงมากขึ้นตามไปด้วย อันที่จริงทฤษฎีประชาธิปไตยและข้อวิจารณ์ดังกล่าวนี้ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ เราจะพบข้ออภิปรายในประเด็นทั้งสองที่เก่าแก่ที่สุดชุดหนึ่งได้ในงาน *อูตมรัฐ* (Republic) ของเพลโต เพลโตเขียนงานดังกล่าวจากความรู้ที่ทำให้เขาไม่สบอารมณ์เท่าใดนักว่า ความจริงอาจเป็นภัยต่อตัวผู้ยืนอยู่ข้างความจริงเสียเองก็ได้ ดังที่โสเครตีส (Socrates) ผู้เป็นทั้งสหายและครูของเขาต้องได้รับโทษประหารไปเมื่อ 399 ปีก่อนคริสตกาล เหตุการณ์ดังกล่าวยิ่งทำให้เพลโตดูเหมือนการปกครองที่ฉ้อฉลของชาวเอเธนส์ และยังทำให้เขาปักใจเชื่อว่า ความรู้ชนิดที่จะเยียวยาความเลวร้ายในโลกนี้ได้ นั้น ไม่อาจเกิดขึ้นได้ในการเมืองแบบประชาธิปไตย ความรู้ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ในโลกซึ่งปกครองด้วยราชาปราชญ์ (philosopher kings) ผู้จะออกจะลึกลับกับตำแหน่งดังกล่าว โดยที่พวกเขามุ่งหวังจะแสวงหาความจริงมากกว่าจะใช้อำนาจ แต่ต่อให้สร้างสังคมแบบนี้ขึ้นมาได้ เพลโตก็ยังเชื่อว่ามันจะขาดเสถียรภาพและจะเสื่อมถอยกลับไปสู่ระบอบที่ฉ้อฉลในที่สุด⁵

ข้ออภิปรายที่ออกนอกขอบเขตที่สุดในเรื่องความตึงเครียดระหว่างประชาธิปไตยกับการแสวงหาความจริง มีปรากฏอยู่ในหนังสือ *อูตมรัฐ* เล่มที่ 6 เพลโตดำเนินการอภิปรายโดยเปรียบเทียบผู้บริหารกลไกอำนาจสาธารณะในระบบประชาธิปไตยกับกัปตันเรือซึ่งเป็นคนหูหนวก ตาฟาง และงูเขลา อันหมายถึงพลเมืองที่มีสายตาคับแคบ ตกอยู่ใต้อิทธิพลของแรงกระทำต่างๆ อีกทั้งไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันการณ์ ส่วนเหล่าลูกเรือทั้งหลายก็แทนบรรดาชาวบ้านที่กำลังหุ่มเหี้ยมกันว่า จะนำร่องเรือลำนั้นอย่างไรดี โดยที่แต่ละคนก็ต่างคิดว่าตนควรจะเข้าไปรับผิดชอบในการนำร่องดังกล่าว แม้ว่าจะไม่มีสักคนเลยที่เคยเรียนรู้วิชาการเดินเรือมา มีหน้าซ้ำพวกเขาต่างขู่จะพาทุกคนที่บังอาจบอกกับพวกเขาว่า มีศาสตร์ชนิดหนึ่งที่เรียกว่าศาสตร์แห่งการเดินเรืออยู่ (นี่ยังไม่ได้พูดถึงกรณีที่พยายามบอกว่าศาสตร์ดังกล่าวนั้นเรียนรู้สั่งสอนกันได้อีกด้วย) ความข้อนี้นี่เองที่เป็นหัวใจของข้อวิตกที่เพลโตมีต่อประชาธิปไตยโดยอิงกับกรณีกรรมของโสเครตีส การที่บรรดาผู้คนต่างพากันเห็นไปในแบบดังกล่าวนั้น เพราะพวกเขาไม่มีความเข้าใจเลยว่า ผู้ที่จะเป็นต้นหนเรือได้อย่างแท้จริงนั้น “จะต้องศึกษาเรื่องของฤดูกาลต่างๆ ในรอบปี ต้องศึกษาท้องฟ้า ต้องศึกษาวิถีดูดาว ศึกษาลม รวมถึงเรื่องอื่นๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพของผู้ที่เหมาะสมจะทำการเดินเรือจริงๆ” พวกเขาต่างพากันมองว่า ใครก็

⁴ J. S. Mill, *Representative Government*, ตีพิมพ์ซ้ำใน Mill, *Three Essays* (Oxford: Oxford University Press, 1975 [1861]), pp. 284-85.

⁵ Plato, *The Republic*, แปลโดย Desmond Lee, 2nd edition (Harmondsworth: Penguin, 1974), pp. 359-64.

ตามที่มีทักษะดังกล่าวนี้ ล้วนแต่เป็น “นักดีผีปากหรือพวกเพ้อเจ้อ” ผู้หาประโยชน์อะไรไม่ได้สำหรับพวกเขา⁶

เป้าประสงค์ในการเปรียบเทียบกับอุทาหรณ์เรื่องกัปตันเรือดังกล่าว ก็เพื่อจะโยนกลับไปหาทัศนะของเพลโตเองที่ว่า ภายใต้อาณัติแบบประชาธิปไตยนั้น มักไม่มีการแสวงหาความจริงทางการเมือง อีกทั้งเมื่อมีความจริงดังกล่าว ก็ไม่มีใครพูดออกมา ชาวบ้านทั้งหลายจะชื่นชมกับพวกโซฟิสต์ (Sophists)* มากกว่า ทั้งๆ ที่พวกนี้ “จริงๆ แล้วไม่ได้สอนอะไรมากไปกว่าทัศนะเดิมๆ ที่มวลชนยึดถือและแสดงออกร่วมกันอยู่แล้ว” ถึงแม้ว่าพวกนี้จะเรียกสิ่งที่ตนสอนว่าเป็นศาสตร์ แต่เพลโตมองว่ามันมีฐานะเพียงแต่การศึกษาความเห็นของผู้คนและเป็นแค่การชักจูงใจคนเท่านั้น ดังที่เขากล่าวไว้ว่า

สมมติว่าชายคนหนึ่งต้องดูแลสัตว์ใหญ่ซึ่งมีกำลังกายมากตัวหนึ่ง เขาได้ศึกษาอารมณ์และความต้องการต่างๆ ของมัน เขาย่อมเรียนรู้ได้ว่าจะเข้าหามันอย่างไรและจะบังคับมันอย่างไรดี เรียนรู้ว่าเมื่อไหร่และทำไมมันถึงพยศหรือมันถึงเซื่อง เรียนรู้ว่าเสียงต่างๆ ที่มันร้องนั้นหมายถึงอะไร รวมถึงรู้อย่างไรที่จะใช้น้ำเสียงอย่างไรในการกล่อมหรือกวนมัน ทั้งหมดนี้เขาอาจเรียนรู้ได้จากประสบการณ์และความคุ้นเคยที่ยาวนาน แล้วอาจจะเรียกมันว่าศาสตร์ รวมถึงทอนมันออกมาเป็นระบบและหาวิธีสอนได้ด้วย แต่ทว่าจริงๆ แล้ว เขาไม่ได้รู้เลยว่า รสนิยมและความปรารถนาใดของสัตว์ตัวดังกล่าวที่สมควรชื่นชมหรือสมควรประณาม ดีหรือเลว ถูกหรือผิด เขาเพียงแต่ใช้คำพูดต่างๆ เหล่านี้โดยอาศัยสังเกตจากการตอบสนองของสัตว์นั้น แล้วเรียกอะไรที่ทำให้มันพอใจว่าดี อะไรที่กวนใจมันว่าเลว เท่านั้นเอง⁷

ในระยะสั้นมวลชนจะเห็นว่าประชาธิปไตยนั้นน่าอภิรมย์ เพียงเพราะว่าเหล่าผู้ปกครองตอบสนองความฝันของเขาได้จากการเรียนรู้ “ศาสตร์” ของพวกโซฟิสต์มา อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวแล้ว ประชาธิปไตยจะทำให้เกิดหมู่ชนที่ไร้วินัยและเอาแต่ใจตัวเอง การที่พวกเขามีความปรารถนาเสรีภาพอย่างเกินพอดีนี้เอง ทำให้พวกเขาถูกชักจูงไปทางไหนก็ได้โดยบรรดานักการเมืองจอมชักใยหรือพวกนักการเมือง “กาฝาก” พวกนักการเมืองกาฝากดังกล่าวเรียกบริภาษจากบรรดาเศรษฐีเสร็จแล้วหาทางเอามาเป็นของตนเองให้มากที่สุด ที่เหลือจึงแจกจ่ายให้แก่มวลชน การทะเลาะเบาะแว้งกันเองในหมู่นักการเมือง รวมถึงการแบ่งพรรคแบ่งพวกกันในหมู่นกรวย จะจุดให้เกิดการฉ้อฉลและกล่าวหากันและกัน ซึ่งจะเปิดทางให้ผู้นำที่มีเสียงมหาชนหนุนอยู่ก้าวขึ้นมาใช้อำนาจได้ แต่ในที่สุดแล้ว บุคคลดังกล่าวก็

⁶ เฟิงอ้าง, หน้า 282.

* ในสมัยกรีกโบราณ พวกโซฟิสต์เป็นพวกที่รับจ้างสอนวิชาการต่างๆ ต่อมาเน้นหนักไปในทางสอนวาทศิลป์ให้กับผู้ที่ต้องการเข้ามามีอำนาจในทางการเมือง

⁷ เฟิงอ้าง, หน้า 288.

จะกลายเป็นทรราชย์ คอยหาประโยชน์จากความอ่อนแอของประชาชนเพื่อหลอเลี้ยอำนาจของตนที่สุดแล้วเขาก็จะทำให้ประชาชนกลายเป็นทาสของเขา⁸

คำอธิบายของเพลโตถึงการล่มสลายของประชาธิปไตยจนกลายเป็นระบบทรราชย์นั้น เป็นส่วนหนึ่งของข้ออภิปรายทั่วไป ซึ่งถือว่าทุกระบบการปกครองจำต้องเสื่อมสลายไปอย่างเลี่ยงไม่ได้ โดยเราจะได้พิจารณากันอย่างละเอียดต่อไปข้างหน้า ในที่นี้ข้าพเจ้าสนใจจะพิจารณาข้ออภิปรายในเรื่องความตึงเครียดที่เกิดขึ้นระหว่างประชาธิปไตยกับความจริง เช่นเดียวกับบรรดานักคิดที่ได้พูดถึงไปแล้วก่อนหน้านี้ การอ้างเหตุผลของเพลโตบอกเราว่าในทางทฤษฎีแล้ว อย่างน้อยที่สุดความชอบธรรมของระเบียบทางการเมืองย่อมขึ้นอยู่กับว่ามันเป็นมิตรกับการแสวงหาความจริงหรือไม่ สำหรับเพลโต ความรู้คือความดีขั้นสูงสุด และถ้าหากกระบวนการเมืองใดสามารถตั้งอยู่บนความจริงได้ ระบบนั้นก็จะเป็นระบอบที่ดีที่สุด ระบอบประชาธิปไตยนั้นไม่ได้อิงอยู่กับการแสวงหาความจริงเลย อย่างไรก็ตาม จากที่เราได้เห็นกันไปแล้ว เพลโตถือว่าหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตยก็คือการล่าเหยียดเข้าข้างมวลชน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วไม่มีความสามารถจะรู้จักเข้าใจความจริงได้ และจริงๆ แล้วเป็นปฏิปักษ์ต่อความจริงเสียอีก ถ้าหากว่ามันไปขัดแย้งกับอคติความเชื่อที่พวกเขาถืออยู่

คำถามว่าเป็นเรื่องสมเหตุสมผลหรือไม่ที่จะถือว่า สาธารณชนในระบบประชาธิปไตยนั้นเป็นปฏิปักษ์เสมอต่อการพูดความจริง นี่เป็นคำถามที่ข้าพเจ้าจะกลับไปพูดถึงอีกครั้งหนึ่ง จากการสังเกตอย่างคร่าวๆ ถึงการที่ผู้คนให้ความเชื่อถือต่อการสำรวจความคิดเห็น การวิจัยแบบเจาะกลุ่ม และต่อบรรดานักการเมืองที่มีศิลปะในการพูด อันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งทางการเมืองสมัยใหม่ อย่างน้อยที่สุดก็แสดงให้เห็นว่า ข้อวิตกของเพลโตไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอย ถึงแม้คำบรรยายที่เขามีต่อนักการเมืองในระบบประชาธิปไตยว่า เป็นผู้ที่คอยสูบเอาความมั่งคั่งจากคนรวย และแบ่งสรรให้คนจนเท่าที่จะทำให้เขาได้รับเลือกตั้งต่อไปนั้น จะยังผิวเผินไปบ้าง แต่ก็ก็เป็นภาพที่คนในยุคปัจจุบันประจักษ์กันอยู่แล้ว โดยไม่ต้องอ้างตำรับตำราทางรัฐศาสตร์ที่พูดถึงการแสวงหาผลประโยชน์และกลเม็ดการหาเสียงต่างๆ ของบรรดานักการเมืองแต่อย่างใด⁹ นักการเมืองในระบบประชาธิปไตยมีเหตุจูงใจที่ทำให้เขาบอกกับประชาชนในสิ่งที่ประชาชนอยากฟัง รวมถึงตอบสนองความปรารถนาของมวลชนเสมอ ไม่มีเหตุผลเบื้องต้นอะไรที่จะคิดว่า สภาพเช่นนี้จะทำให้เกิดความยึดมั่นซื่อสัตย์ต่อความจริงขึ้นมา

ต่อให้ความเป็นจริงมักเป็นแบบนี้ก็ตาม แต่คำถามสำคัญที่เราสามารถมีต่อทัศนคติของเพลโตก็คือ ทัศนคติของเขานั้นนำนิยมกว่าเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับอะไร? การถามคำถามดังกล่าวบีบให้เราต้องเข้าไปพัวพันกับประเด็นซึ่งเป็นที่ถกเถียงกันอย่างมาก กล่าวคือเราควรเข้าใจงาน *อุดมรัฐ* ว่ากำลังเสนอพิมพ์เขียวของสังคมที่มีความยุติธรรมอย่างสมบูรณ์ หรือกำลังบอกว่าสังคมดังกล่าวเป็นไปได้กันแน่ เพลโตเห็นว่าสังคมดังกล่าวนั้นต้องได้รับการบริหารโดยมอบอำนาจทั้งหมดให้ราชาปราชญ์ ผู้ยึดมั่นในความรู้และปฏิบัติตามความจริง เฉพาะนักปราชญ์เท่านั้นที่มีความรู้และรักในความดีได้ โดยที่ความดีก็

⁸ เพิ่งอ้าง, หน้า 359-91.

⁹ เกี่ยวกับเรื่องของนักการเมืองที่คอยแสวงหาผลประโยชน์นั้น โปรดดู Dennis C. Mueller, *Public Choice II* (Cambridge: Cambridge University Press, 1989), pp. 235-44.

คือ “เป้าหมายของความพยายามทั้งหลายที่เรา”¹⁰ เนื้อหาส่วนใหญ่ในหนังสือ *อุดมรัฐ* บรรยายถึงระเบียบทางสังคมอันเป็นช่วงชั้นอย่างเข้มงวด ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างสังคมที่ยุติธรรมขึ้นมา ทั้งนี้ส่วนหนึ่งคงเป็นผลมาจากความชื่นชมของเพลโตที่มีต่อพวกสปาร์ต้า ระเบียบดังกล่าวรวมเอาการควบคุมแบบรวมศูนย์ในทุกๆ แง่มุมของชีวิตทางสังคม ตั้งแต่การมีบุตร การเลี้ยงดูเด็ก จนถึงการจัดองค์กรทางเศรษฐกิจ และที่สำคัญที่สุดคือ การวางระบบการศึกษาที่ออกแบบมาเพื่อขัดเกลาและฝึกฝนบรรดาคนที่มีศักยภาพจะปกครองในฐานะราชาปราชญ์ ขั้นตอนดังกล่าวนี้ประกอบด้วยการให้การศึกษาทั่วไปจนกระทั่งอายุสิบแปดปี ตามมาด้วยการฝึกฝนร่างกายและฝึกทหารอย่างหนักเป็นเวลาสองปี และอีกสิบปีที่เหลือสำหรับการเล่าเรียนคณิตศาสตร์ในหมู่ผู้ที่มีความสามารถเพียงพอ เมื่ออายุได้สามสิบ ผู้ที่พิสูจน์ตัวเองว่าสามารถไว้วางใจได้จะได้เรียนวิชาวาทศิลป์ ซึ่งเป็นศิลปะที่อาจก่อให้เกิดอันตรายได้ เขาจะได้รับการฝึกฝนศาสตร์ดังกล่าวต่ออีกห้าปี และเมื่อนั้นเขาจึงจะได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าหน่วยงานจนกว่าจะอายุได้ห้าสิบปี ผู้ที่ผ่านขั้นตอนสู่ความเป็นราชาปราชญ์ดังกล่าวจึงจะถือว่ามีความสมบูรณ์แบบที่จะเป็นราชาปราชญ์ โดยพวกเขาจะต้องแบ่งเวลาให้ดิ้นรนระหว่างกิจกรรมทางปรัชญาซึ่งพวกเขาพึงใจกระทำมากกว่า กับกิจกรรมในการปกครองซึ่งพวกเขายอมรับว่าตนเองมีพันธะที่ต้องกระทำ¹¹

ผู้เสนอข้อวิจารณ์หลายคน รวมถึงคนที่สำคัญที่สุดอย่าง คาร์ล ป็อบเปอร์ (Karl Popper) ในหนังสือของเขาชื่อ *The Open Society and its Enemies* นั้น ได้กล่าวโจมตีทัศนะของเพลโตว่าเป็นหลักการปกครองแบบเผด็จการเบ็ดเสร็จ (totalitarianism) ป็อบเปอร์เขียนงานชิ้นนี้ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง เขาไม่เห็นด้วยเลยว่าปัญญาชนที่มีหัวใจดีหัวใจงามทั้งหลายควรจะให้ความสำคัญกับทัศนะต่างๆ ของเพลโต สำหรับป็อบเปอร์แล้ว การมอบอำนาจให้รัฐในแบบที่เพลโตเสนอนั้น เหมือนกับการทำให้เกิดรัฐชนิดเดียวกับรัฐของฮิตเลอร์ในเยอรมัน ซึ่งอังกฤษในสมัยนั้นกำลังต่อสู้ด้วย ยิ่งระบอบคอมมิวนิสต์แบบอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จที่อยู่ไกลออกไปทางตะวันออกด้วยแล้วยังไม่ต้องพูดถึงเลย¹² ในทางตรงกันข้าม มีผู้วิจารณ์อีกหลายคนได้อ้างเหตุผลว่า เพลโตไม่ได้เสนอให้สร้างสังคมที่สมบูรณ์พร้อม หากแต่เป้าหมายจริงๆ ของเขา คือ เพื่อแสดงให้เห็นว่าสังคมดังกล่าวไม่มีทางเกิดขึ้นได้จริง ตัวอย่างเช่น ลีโอ สเตราส์ (Leo Strauss) ได้ตีความเพลโตไปในลักษณะนี้โดยมีเหตุผลส่วนหนึ่งว่า การที่นักปรัชญาถูกบังคับให้เป็นผู้ปกครอง รวมถึงคำบรรยายเรื่องสังคมที่มีความยุติธรรมอย่างสมบูรณ์ของเพลโตนั้น เรียกร้องให้มีความเท่าเทียมระหว่างเพศและยังเรียกร้องให้เป็นสังคมแบบคอมมิวนิสต์อย่างเต็มรูปแบบด้วย ซึ่งสเตราส์เห็นว่าทั้งสองข้อเรียกร้องเป็นสิ่งที่ “ขัดกับธรรมชาติ”¹³ ในทางตรงกันข้าม แนวการตีความอันชาญฉลาดของ ไมล์ส เบิร์นยัต (Miles Burnyeat) ได้โต้แย้งการตีความของสเตราส์ว่าไม่

¹⁰ Plato, *The Republic*, p. 300.

¹¹ เพิ่งอ้าง, pp. 347-55.

¹² Karl Popper, *The Open Society and its Enemies* (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1966 [1943]), pp. 86-7, 388.

¹³ ดู Leo Strauss, *The City and Man* (Chicago: University of Chicago Press, 1964), pp. 124-27.

น่าเชื่อถือ และได้อ้างเหตุผลที่แสดงให้เห็นว่า การตีความแบบตรงไปตรงมาของปิปปเปอร์เป็นการตีความที่น่าเชื่อถือมากกว่า¹⁴

แต่กระนั้นก็ยังมียุทธศาสตร์อีกประการหนึ่งซึ่งปิปปเปอร์มองข้ามไป ทั้งยังไม่เกี่ยวกับการตีความที่ไม่ลงรอยกันของเบิร์นฮาร์ดกับสเตรสที่เพิ่งพูดถึงไปด้วย เหตุผลนี้ชวนให้คิดว่า เพลโตตั้งใจให้งาน *อุดมรัฐ* สื่อความให้เห็นว่า เราไม่มีวันสร้างสังคมที่ยุติธรรมให้เกิดขึ้นได้ เราไม่จำเป็นต้องยอมรับแนวคิดหรือหาที่อ้างว่างานเขียนของเพลโตมีความหมายเร้นลับอะไรซ่อนอยู่ แค่อ่านดูก็สามารถเห็นว่า โสเครตีส ใน *อุดมรัฐ* ของเพลโตพูดอย่างชัดเจนว่า เมื่อสังคมที่ชอบธรรมถูกสถาปนาขึ้นมาแล้ว ก็จะต้องดำเนินไปตามสิ่งที่เขาถือว่าเป็นกฎทั่วไปของทุกระบบการเมือง กล่าวคือ จะต้องเสื่อมสลายไปในที่สุดอย่างเลี่ยงไม่ได้ สังคมที่ถูกสร้างอย่างเหมาะสมให้มีความยุติธรรมนั้นยากที่จะมีเสถียรภาพคงทน “หากแต่สิ่งซึ่งถูกสร้างขึ้นล้วนต้องเสื่อมสลาย แม้แต่ระเบียบทางสังคมแบบดังกล่าวก็ไม่สามารถดำรงอยู่ชั่วกาลนาน มันย่อมเสื่อมสลายลงในที่สุด”¹⁵ ผู้ปกครองจะกระทำผิดพลาดในการผลิตผู้ร่วมอุดมการณ์รุ่นต่อไป อันจะส่งผลให้เกิดความเสื่อมถอยในคุณภาพของผู้ปกครองในอนาคต คนเหล่านั้นจะถูกครอบงำด้วยความทะยานอยากส่วนตัว ผลที่ตามมาคือหลักการในการถือครองทรัพย์สินร่วมกันโดยชุมชนจะถูกกลืนละเลยละเมิด แล้วความเสื่อมถอยก็จะเริ่มก่อตัวขึ้น ในเบื้องต้นแรกมันจะถูกแทนที่โดยการปกครองโดยกลุ่มนายทหารระดับสูง (timachy) ซึ่งในที่สุดก็จะเสื่อมสลายกลายเป็นการปกครองแบบคณาธิปไตย (oligarchy) ต่อไปก็จะถูกแทนที่ด้วยระบอบประชาธิปไตย และท้ายที่สุดก็จะล่มสลายกลายเป็นการปกครองแบบทรราชย์¹⁶ วัฏระบอบทรราชย์เองก็ต้องถือว่าไม่มีเสถียรภาพเช่นกัน แต่ในงาน *อุดมรัฐ* นั้น เพลโตไม่ได้ตอบไว้ว่า การปกครองแบบใดจะเข้ามาแทนที่มัน¹⁷ หากแต่เขาได้หันไป

¹⁴ Mile Burnyeat, "Sphinx without a secret", *The New York Review of Books* (May 30, 1985), pp. 35-36.

¹⁵ Plato, *The Republic*, p. 360.

¹⁶ เพิ่งอ้าง, pp. 360-98.

¹⁷ อย่างไรก็ตามก็ ขาดเป็นครั้งแรกที่ให้ข้ออภิปรายที่สำรวจถึงความเป็นไปได้ต่างๆที่ระบอบการเมืองจะมีเสถียรภาพ รวมถึงวิถีทางที่ระบอบการเมืองหนึ่งจะพัฒนาไปสู่อีกระบบหนึ่ง ซึ่งต่อมามีนักคิดที่เสนอข้ออภิปรายในประเด็นดังกล่าวตามมามากหลายคน ข้อเสนอใดจึงกล่าวนี้ได้รับการพิจารณาอย่างละเอียดยิ่งขึ้นในงาน *Politics* ของอาริสโตเติล และพัฒนาไปสู่การจัดประเภทของระบอบการเมืองออกเป็นหกประเภท แล้วบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ก่อนช่วงศตวรรษที่สองก่อนคริสตกาลโดยนักปรัชญากลุ่มสโตอิก รวมถึงโพลีบิอัส (Polybius) ผู้ลี้ภัยชาวกรีก ในฐานะของทฤษฎีว่าด้วย *anakuklōsis politeiōn* หรือ วงรอบแห่งระบอบรัฐธรรมนูญ โดยเข้าใจกันว่าราชาธิปไตยจะพัฒนาไปเป็นระบอบทรราชย์, อภิชนาธิปไตย, คณาธิปไตย, ประชาธิปไตย แล้วจึงเป็น ochlocracy (การปกครองโดยฝูงชนหรืออนาธิปไตย) ในที่สุด หลังจากนั้นวงรอบดังกล่าวก็จะเริ่มต้นขึ้นใหม่อีกครั้ง ตามธรรมเนียมทางความคิดแบบมนุษยนิยมพลเมือง (civic humanist tradition) ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากงานศึกษาวงรอบทางการเมืองตามแนวทางของโพลีบิอัสนี้ ศาสตร์ว่าด้วยการเมืองถูกเข้าใจว่าเป็นศาสตร์ของการระบุว่าตอนไหนเราอยู่ ณ จุดใดในวงรอบดังกล่าว และจะทำให้รัฐบาลมีคุณธรรมที่สุดเท่าที่เงื่อนไขตามสภาพในขณะนั้นจะอำนวยให้ได้ อย่างไร โปรดดู G.A. Pocock, *The Machivellian Moment: Florentine Political Thought and the Atlantic Republican Tradition* (Princeton, N. J.: Princeton University Press, 1975), pp. 76-80.

อภิปรายเรื่องที่ว่า เหตุใดชีวิตของนักปรัชญาซึ่งไม่ปรารถนาจะเป็นผู้ปกครอง จึงมีความสุขกว่าชีวิตแบบอื่นทั้งหมด¹⁸

คำบรรยายของเพลโตสะท้อนข้อเท็จจริงที่ว่า เขาเขียนงานโดยคิดถึงอุดมคติแห่งความจริงตามการคิดคำนึง (contemplative) ซึ่งจะไปถึงได้จริงก็ในขอบเขตที่พ้นไปจากเรื่องการเมืองเท่านั้น สำหรับเขาแล้วการค้นพบความจริงเปรียบเสมือนการออกไปอยู่ท่ามกลางแสงอาทิตย์ ความคิดนี้แสดงออกมาทั้งในการเปรียบเทียบว่าความดี (the good) เป็นที่มาของความเป็นจริง (reality) และความจริง (truth) เปรียบเสมือนดวงอาทิตย์¹⁹ รวมทั้งการอุปมาอุปไมยอันโด่งดังของเขาที่บอกว่า การแสวงหาความจริงเปรียบเสมือนการเดินเพื่อเข้าใจความเป็นจริงภายในถ้ำได้ดิน ซึ่งมีแต่เพียงแสงรางๆ ส่องมาจากเบื้องบนเท่านั้น²⁰ ถ้าสังคมที่ยุติธรรมสามารถเกิดขึ้นได้ คนกลุ่มที่สามารถเข้าถึงความจริงก็คือผู้ปกครองที่ลึกลับใจว่าจะยอมเป็นผู้ปกครองดีหรือไม่ การที่พวกเขายอมปกครองนั้น ก็เพราะยอมรับความจำเป็นที่ว่า พวกเขาจำต้องปกครองเนื่องจากระบอบที่เป็นตัวเลือกอื่นเป็นระบอบที่จะไม่มีที่ทางให้พวกเขาได้แสวงหาความรู้ トラบเท่าที่โลกแห่งระบอบที่ไม่สมบูรณ์ทั้งหลายถูกนำมาพิจารณา トラบนั้นคนผู้ซึ่งให้ค่ากับการแสวงหาความรู้ก็จะพยายามอย่างเต็มที่ที่จะถอนตัวออกมาจากการเมือง โดยเฉพาะจากการเมืองแบบประชาธิปไตย เนื่องจากพวกเขาเกรงว่าจะประสบชะตากรรมแบบเดียวกับที่โสเครตีสประสบ ไม่ค่อยชัดเจนเท่าใดนักว่าสิ่งที่พวกเขาจะค้นพบนั้นคือสิ่งใดกันแน่ ในแนวความคิดความเพลโตหลายแนวนั้น ข้อเท็จจริงที่ดูไม่น่ายินดีในเชิงการเมืองเลยก็คือ การยอมรับว่าเราไม่สามารถรู้อะไรได้จริงๆ นักปรัชญาคือผู้ที่กล้ายอมรับ รวมถึงเข้าใจนัยยะทั้งหลายของความเป็นจริงอันน่ากลัวเกี่ยวกับสถานะแห่งความเป็นมนุษย์ดังกล่าวนี้ แต่ทางที่ดีแล้ว เขาก็ควรจะเก็บงำมันไว้แต่ในหมู่พวกเขาเองเท่านั้น

เมื่อพิจารณาในบางแง่มุมแล้ว ทักษะที่มีต่อความจริง ซึ่งเพลโตบรรยายว่ามันไปด้วยกันไม่ได้กับประชาธิปไตยนั้น มีลักษณะที่ไม่เหมือนกับทักษะเกี่ยวกับความจริงอื่นๆ ทั้งหมดที่เราได้พูดถึงมาแล้ว ทักษะดังกล่าวเป็นมโนทัศน์แบบชนชั้นน่านิยม (elitist) ในแง่ที่ว่าเพลโตคิดถึงแต่เฉพาะคนที่ถูกเลือกสรรเพียงไม่กี่คนที่สามารถไตร่ตรองอย่างมีแบบแผนจนทำให้สามารถค้นพบความจริงที่มุ่งหวังได้ เรามักได้ยินคำกล่าวว่า “ปรัชญาเป็นสิ่งที่คนทั่วไปไม่สามารถเข้าใจได้”²¹ เฉพาะนักปรัชญาเท่านั้นที่มีสิ่งซึ่งสามารถนำติดตัวออกไปเผชิญกับแสงอาทิตย์ภายนอกถ้ำ ตรงกันข้ามกับแนวคิดแบบยูคยูมิธรรมซึ่งพูดถึงเหตุผลที่มนุษย์ทุกคนมีได้ ทักษะของเพลโตนั้นแตกต่างออกไปในแง่ที่ว่า สำหรับเขาแล้วความจริงเป็นสิ่งที่สามารถนิยามได้โดยอ้างอิงกับ “แบบ” (Forms) หรือสิ่งสากลอันเป็นนิรันดร์ทั้งหลาย ซึ่งมีอยู่เป็นอยู่ต่างหากจากมนุษย์และความตั้งใจหมายรู้ของพวกเขา²² แนวคิดแบบนี้ยืนอยู่ตรงข้าม

¹⁸ Plato, *The Republic*, pp. 398-420.

¹⁹ เฟิงอ้าง, p. 306.

²⁰ เฟิงอ้าง, pp. 316-25.

²¹ เฟิงอ้าง, p. 289.

²² เฟิงอ้าง pp. 260-80.

อย่างชัดเจนกับความเข้าใจของยูคยูมิธรรมในสมัยแรก ที่ถือว่าการอิงอ้างอยู่กับเจตจำนงของมนุษย์นั้น เป็นมาตรฐานหลักของการมีความรู้ที่ยอมรับได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีกำเนิดอยู่ภายในตัวของมนุษย์เองโดยแท้

ถ้าเราไม่คำนึงถึงทัศนะแบบชนชั้นนำนิยมของเพลโต ซึ่งปีอปเปอร์เรียกว่าทัศนะแบบ "ปัญญาชนนิยม" (intellectualism)²³ แล้ว ทัศนะของเพลโตก็มีบางอย่างร่วมกับนักคิดในยูคยูมิธรรมสมัยแรก กล่าวคือให้ความสำคัญกับสิ่งซึ่งสามารถรู้โดยไม่มีข้อสงสัย แม้ว่าทัศนะของเพลโตจะวางอยู่บนเกณฑ์แบบสัมบูรณ์นิยมซึ่งยอมรับว่า เอาเข้าจริงๆ แล้วเราไม่สามารถล่วงรู้อะไรได้เลย อีกข้อหนึ่งที่เพลโตมีเหมือนกับนักคิดยูคยูมิธรรมสมัยแรกก็คือ วิธีแสวงหาความรู้ของเพลโตอาศัยการใช้ความคิดใคร่ครวญอย่างเข้มงวด อย่างไรก็ตาม เช่นเดียวกับนักคิดยูคยูมิธรรมสมัยหลัก (mature Enlightenment) เพลโตเชื่อว่า ความจริงจะเป็นสิ่งที่สั่นไหวและเข้าถึงได้ยากกว่าที่นักคิดยูคยูมิธรรมในสมัยแรกเข้าใจ อีกทั้งเข้าใจว่าความจริงมักจะถูกทำลายด้วยความฉ้อฉล รวมถึงผลประโยชน์ที่ขัดแย้งแข่งขันกันเองในวงการเมือง จริงๆ แล้วเพลโตออกจะมีความหวังกับอะไรน้อยกว่า (และบางทีอาจจะคิดอะไรอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงมากกว่า) คนอย่างมิลล์และดิวอี้ (John Dewey) ด้วย เมื่อคำนึงถึงประเด็นที่กำลังพูดถึงอยู่นี้ ความศรัทธาที่พวกเขาทั้งคู่ [มิลล์กับดิวอี้] มีให้กับความน่าดึงดูดใจของหลงใหลของวิทยาศาสตร์ที่ดำรงตนเป็นกลางและมุ่งหน้าหาแต่ความจริงนั้น เราก็เห็นบ่อยครั้งแล้วว่าเป็นความศรัทธาที่ผิดพลาด จากกรณีต่างๆ ที่เราได้เห็นกันไปแล้ว คำอธิบายของเพลโตจึงดูเหมือนใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากกว่า

กระนั้น คำบรรยายของเพลโตเรื่องความตึงเครียดระหว่างประชาธิปไตยกับความจริง ก็ดูยังไม่สมบูรณ์เพียงพอที่จะถือเอาเป็นเกณฑ์เพื่อพิจารณาหาสถาบันทางการเมืองที่มีความชอบธรรมได้ เนื่องจากทัศนะของเขาในเรื่องการแสวงหาความจริงนั้น โดยสาระสำคัญแล้วอาศัยการคิดคำนึงเป็นหลัก ทัศนะดังกล่าวจึงช่วยอะไรเราไม่ได้มากนักในการตรวจสอบประเมินบรรดาระบอบการเมืองที่ไม่สมบูรณ์ที่เราใช้ชีวิตอยู่จริงๆ และดังนั้นจึงไม่อาจให้พื้นฐานที่ถูกต้องสำหรับอ้างเหตุผลเพื่อแสดงความเหนือกว่าของระบอบหนึ่งเหนือระบอบอื่นๆ โดยเปรียบเทียบได้ การตีความบางแบบเห็นว่า เพลโตสนับสนุนระบอบที่มีแนวโน้มมากที่สุดที่จะยอมให้นักปรัชญาทำหน้าที่แสวงหาความรู้ของตนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับพวกที่มีทัศนะแบบลีโอ สเตราส์ที่ว่า นักปรัชญาควรโน้มหน้าเหล่าสุภาพบุรุษให้คล้อยตามเพื่อสนับสนุนศิลปะแห่งการบริหารบ้านเมืองของเขา²⁴ สมมติเรายอมรับไว้ก่อนว่า ความคิดดังกล่าวเป็นความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเจตจำนงของเพลโต แต่ก็ดูจะไม่ชัดเจนเลยว่า เหตุใดเราต้องพลอยปฏิเสธประชาธิปไตยไปด้วย ดังที่เราจะเห็นต่อไปในส่วนที่ 7.2 ว่า ประชาธิปไตยนั้นมีประวัติที่เหนือกว่า

²³ Popper, *Open Society*, p. 131.

²⁴ ดู Leo Strauss, *Natural Right and History* (Chicago: University of Chicago Press, 1953), pp. 138-

43. และ "Liberal education and responsibility" in *Liberalism Ancient and Modern* (New York, Basic Books, 1968), pp. 9-25.

ระบอบที่ไม่เป็นประชาธิปไตยในด้านการปกป้องสิทธิเชิงปฏิเสธทั้งหลาย (negative rights) * ไม่ว่าจะเป็นเสรีภาพในการพูดและการสมาคม ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการคิดคำนึงทางปรัชญาอย่างเป็นอิสระ แต่เกณฑ์ของเพลโตก็ยังถือเป็นเครื่องทดสอบความชอบธรรมทางการเมืองที่มีน้ำหนักได้ยาก เพราะเกณฑ์แบบนี้ดูจะเป็นสิ่งที่ไร้ความหมายที่เดียวสำหรับผู้คนส่วนใหญ่ 1 ซึ่งเพลโตเห็นว่าเป็นผู้ไร้ความสามารถในการคิดคำนึงเชิงปรัชญา ด้วยเหตุนี้ พวกเขาจึงไม่ได้ผลประโยชน์ใดๆ รวมถึงยังลำบากใจที่จะเชื่อว่า สมรรถผลในการทำให้โลกนี้เป็นที่เฉพาะสำหรับปรัชญาเท่านั้นที่ควรจะเป็นเกณฑ์ในการตัดสินประเมินความชอบธรรมของระบอบการปกครอง สิ่งนี้อาจทำให้เกิดข้อเรียกร้องว่า เราจำเป็นต้องใช้การปิดบังอำพรางและปลุกฝังความเชื่อในรูปแบบต่างๆ กับมวลชนทั้งหลาย เพื่อให้พวกเขาหันมาสนับสนุนระบอบการปกครองซึ่งเป็นมิตรที่สุดกับการแสวงหาความรู้ทางปรัชญา ถ้าหากเรายกเรื่องความไม่พึงปรารถนาของการชักนำมวลชนออกไปจากการพิจารณาแล้ว ก็ดูน่าสงสัยทีเดียวว่า แนวคิดดังกล่าวจะสามารถทำงานได้ดีเพียงใดในยุคที่ผู้คนต่างมีความสนใจในการศึกษาเล่าเรียนและในยุคแห่งการแข่งขันทางการเมือง อันเป็นยุคสมัยที่คนทั้งหลายต่างก็มีความสนใจและมีความสามารถในการเปิดโปงการตบตาและความไม่จริงใจทั้งหลายแหล่ ระบบของเพลโตแบบที่ส่งเสริมการปลุกฝังให้เชื่อตามดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งในคำอธิบายของเขาเกี่ยวกับสิ่งที่จำเป็นสำหรับการธำรงไว้ซึ่งระเบียบอันยุติธรรม หากคำอธิบายที่ใช้ได้กับโลกแห่งสังคมที่มีความบกพร่องไปนี้ ซึ่งเป็นโลกที่เราดำรงชีวิตอยู่จริงๆ²⁵

7.1.2 การแข่งขันแบบประชาธิปไตยในฐานะพันธมิตรของความจริง

ประชาธิปไตยอย่างที่เรารู้จักกันนั้น อาจเกี่ยวข้องกับการตอบสนองความพอใจหรือการชักจูงใจด้วยผลประโยชน์ ดังที่เพลโตอ้างถึงในการเปรียบเทียบกับกัปตันเรือและเรื่องสัตว์เลี้ยง กระนั้นก็ตาม ผู้นำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยไม่อาจเพิกเฉยต่อความสำคัญของการพูดความจริง ยกตัวอย่างเช่น ถึงแม้พรรคการเมืองและรัฐบาลที่พวกเขาจัดตั้งขึ้นจะปฏิบัติงานโดยถือเอาผลประโยชน์ของคนกลุ่มย่อยบางกลุ่มเป็นที่ตั้งก็ตาม แต่พวกเขาต้องอ้างอยู่ตลอดเวลาว่า พวกเขาทำไปโดยถือเอาประโยชน์ของคนทั้งหมดเป็นสำคัญ²⁶ เงื่อนไขเช่นนี้เองที่เปิดให้พรรคฝ่ายค้านมีโอกาสดูให้เห็นว่า รัฐบาลไม่สามารถกระทำตามที่สัญญาไว้ อีกทั้งยังพยายามบิดเบือนความเป็นจริง จริงๆ แล้ว เหตุผล

* หมายถึงสิทธิในการที่จะปลอดพ้นจากการแทรกแซงการกระทำ ในกรณีที่มีการแทรกแซงนั้นอาจก่อให้เกิดอันตราย

²⁵ ดูตัวอย่างของการอภิปรายของเขา เช่นที่เกี่ยวกับเรื่องระเบียบแบบทหารได้ใน *The Laws* ซึ่งมีเป้าหมายอยู่ที่การทำให้เหล่าสามัญชนเชื่อฟังผู้ทรงอำนาจอย่างไม่ต้องใช้ความคิด Plato, *The Laws* (Harmondsworth: Penguin, 1970), pp. 489-91. ดูข้ออภิปรายเพิ่มเติมได้ใน Popper, *The Open Society and Its Enemies*, pp. 131-33.

²⁶ ดู John Roemer, "Does democracy engender Justice?" in Shapiro and Hacker-Cordon, *Democracy's Value*, p. 60. และ Margaret Levi, "Death and taxes: Extractive equality and the Development of democratic institutions" in *ibid.*, pp. 112-27.

หลักข้อหนึ่งที่อธิบายว่า เหตุใดพรรคฝ่ายค้านและการแข่งขันทางการเมืองถึงจำเป็นต้องมีอยู่ในการเมืองแบบประชาธิปไตยก็คือ องค์ประกอบเหล่านี้จะทำให้เกิดกลไกเพื่อให้บรรดาผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนทำ²⁷ ไม่ว่าประธานาธิบดีคลินตัน (Clinton) จะมีความสามารถร้ายกาจเพียงใดในการปั้นแต่งความจริง ลงท้ายเขาก็ถูกสภาดำเนินคดีเพื่อกดถอนจากตำแหน่ง (impeachment) และส่งผลให้รองประธานาธิบดีอัลเบิร์ต กอร์ (Albert Gore) ต้องประสบความพราชัยในการเลือกตั้งประธานาธิบดีในปี ค.ศ. 2000 เมื่อความไม่ซื่อสัตย์ของคลินตันถูกเปิดโปงออกมาอย่างมีหลักฐานปรากฏชัด

แน่นอนว่าความจริงใช้ว่าจะได้รับชัยชนะเสมอไปในการเมืองแบบประชาธิปไตย แต่การซื่อสัตย์ต่อความจริงก็ถือเป็นอุดมคติที่คอยกำกับการถกเถียงทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเอาไว้ วุฒิสมาชิกโจเซฟ ไบเดน (Joseph Biden) ถูกเปิดโปงว่าขโมยเอาคำพูดของนีล คินน็อก (Neil Kinnock) มาใช้ในการเลือกตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1988 โดยอ้างว่าเป็นสุนทรพจน์ 'ส่วนตัว' เกี่ยวกับชีวิตในวัยเด็กของเขา เรื่องนี้ทำให้เขาต้องจบชีวิตทางการเมืองลงแค่ในฐานะของผู้แข่งขันชิงตำแหน่งประธานาธิบดีเท่านั้น แกรี ฮาร์ท (Gary Hart) ก็มีชะตากรรมคล้ายๆ กัน จากการเข้าแทรกแซงสื่ออย่างไม่ชอบในกรณีเรื่องคบชู้ปฏิบัติการ Abscam sting ที่หน่วยสืบสวนกลางของสหรัฐ (FBI) กระทำลงไปในช่วงปี ค.ศ. 1970 นั้น ทำให้ชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐหลายคนที่ถูกเปิดเผยว่าไม่ซื่อสัตย์เป็นอันต้องยุติลง แม้แต่บุคคลที่ทรงอำนาจในระดับที่เป็นสมาชิกสภาและเป็นประธานคณะกรรมการชุด House Ways and Means* ของสภายาวนานอย่าง แดน รอสเทนคอฟสกี (Dan Rostenkowski) ก็ยังต้องถูกดำเนินคดีและต้องโทษจำคุกอย่างน่าอับอายในปี ค.ศ. 1996 ฐานนำเงินกองทุนผู้เสียภาษีไปใช้โดยไม่ชอบ ความไม่ซื่อสัตย์และฉ้อฉลประเภทต่างๆ เหล่านี้มีโอกาสที่จะถูกเปิดโปงออกมาได้น้อยกว่าในระบบที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งไม่มีการแข่งขันกันเพื่อชิงอำนาจและไม่มีการเมืองที่มีฝ่ายค้าน และดังนั้นจึงไม่มีแรงจูงใจที่ถูกรองรับอย่างเป็นสถาบันที่จะนำไปสู่การเปิดโปงความไม่ซื่อทั้งหลายออกมา

ข้าพเจ้าคิดว่า การยืนยันความสำคัญของการพูดความจริงในทางการเมืองนั้น เป็นองค์ประกอบสำคัญของความชอบธรรมทางการเมือง เนื่องจากผู้คนส่วนใหญ่ตระหนักว่า พวกเขามีผลประโยชน์บางอย่างจากการรู้และการกระทำตามความจริง ดังที่ข้าพเจ้าได้เอ่ยถึงไปแล้วในตอนก่อนที่อภิปรายถึงเครื่องจำลองประสบการณ์ (experience machine) ของโนซิก (Robert Nozick) ในหัวข้อ 2.3 เหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้คนทั้งหลายรู้สึกไม่ค่อยสบายใจกับแนวคิดแบบประโยชน์นิยมดั้งเดิม ซึ่งมองว่าชีวิตที่ดีคือชีวิตที่มีความสุขก็คือ พวกเขาจำเป็นต้องเชื่อว่าประสบการณ์ทั้งหลายที่พวกเขามีนั้นเป็นสิ่งที่จริงแท้ (authentic) อันมีฐานที่มาจากความเป็นจริง แน่นอนว่าโดยทั่วไปแล้ว ผู้คนต่างตระหนักดีว่า กลุ่มคนที่มีอำนาจหรือแสวงหาอำนาจย่อมพบสิ่งล่อใจที่จะทำให้พวกเขากระทำการบิดเบือนหรือปั้นแต่งความจริงได้เสมอ การที่ลอร์ดแอ็กตัน (Lord Acton) สรุปเหมารวมว่า "อำนาจทุกชนิดมีแนวโน้มจะฉ้อฉล และอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จก็จะฉ้อฉลอย่างเบ็ดเสร็จ" อาจเป็นการพูดที่ดูเกินเลยไปบ้าง แต่ก็ต้องยอมรับว่ามันบอกความเป็นจริงแก่เราพอสมควรทีเดียว สอดคล้องกับเหตุผลที่แสดงไว้บางส่วนในงาน

²⁷ ให้อู Shapiro, *Democracy's Place*, pp. 180-84, 234-42.

* คณะกรรมการของสภาผู้แทนสหรัฐ มีหน้าที่หลักคือพิจารณาร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี

อุดมรัฐ ของเพลโต มันทำให้เราเห็นว่า เป็นเรื่องจำเป็นที่เดียวที่จะต้องทำให้กลไกสำหรับเปิดโปงความฉ้อฉลและการบิดเบือนนั้น กลายเป็นส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของระบอบการเมืองที่ชอบธรรม ประชาธิปไตยเหนือกว่าทางเลือกอื่นๆ ที่มีอยู่ในขณะนี้ ก็เพราะมันยกระดับกลไกในการเปิดโปงความฉ้อฉลให้มีสภาพเป็นสถาบันขึ้นมา ซึ่งทำให้บรรดาผู้ที่มีความทะเยอทะยานทางการเมืองมีแรงจูงใจที่จะทำให้มุมมองต่างๆ สว่างขึ้น รวมถึงเปิดโปงความล้มเหลวและความหน้าไหว้หลังหลอกของคนอื่น ประชาธิปไตยจึงเป็นยาถอนพิษขนานเอกสำหรับต่อต้านการผูกขาดอำนาจ เพราะการผูกขาดอำนาจย่อมเอื้อให้เกิดการรักษาไว้ซึ่งอำนาจของตนเองได้ง่ายๆ เช่นเดียวกับที่ระบบแบบพาเรโต (Pareto system) แผ่ความคิดเรื่องฉันทานุมติ (consent) ของมิลล์เอาไว้ ประชาธิปไตยก็สร้างสถาบันขึ้นมารองรับการแข่งขันในเรื่องความคิดเช่นกัน ซึ่งทั้งมิลล์และดิวี่เห็นว่ี่นี้แหละคือหัวใจสำคัญในการรักษาไว้ซึ่งอิสรภาพ

โจเซป ชุมปีเตอร์ (Joseph Schumpeter) ได้เสนออุดมคติของประชาธิปไตยที่อิงอยู่บนการแข่งขันไว้อย่างมีน้ำหนักในงานเขียน *Capitalism, Socialism, and Democracy* ซึ่งพิมพ์ในปี ค.ศ. 1942 โดยเสนอว่า การเมืองก็เปรียบได้กับการแข่งขันทางเศรษฐกิจ เขาเสนอให้เรามองว่า ผู้ลงคะแนนเสียงเปรียบเสมือนผู้บริโภค บรรดาพรรคการเมืองและนักการเมืองเป็นเสมือนองค์กรธุรกิจ และคะแนนเสียงที่เหล่านักการเมืองพยายามแสวงหานั้น มีฐานะเหมือนผลประโยชน์หรือกำไร รวมถึงนโยบายต่างๆ ที่รัฐบาลนำมาใช้ก็คือสินค้าหรือบริการทางการเมือง²⁸ แน่นอน เราจะเข้าใจประชาธิปไตยว่าเป็นเพียงเรื่องของการแข่งขันเท่านั้นไม่ได้ เพราะประชาธิปไตยมักเกี่ยวข้องกับเรื่องอื่นๆ ด้วย เช่น สิทธิที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดวาระต่างๆ รวมถึงการไต่ตรองอย่างเป็นสาธารณะในบางลักษณะ²⁹ อย่างไรก็ตาม การแข่งขันเพื่อมีอำนาจเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในระบบประชาธิปไตย³⁰ และนี่คือเหตุผลว่าทำไมนักคิดในแนวทางแบบชุมปีเตอร์ในปัจจุบันอย่างแซมูเอล ฮันติงตัน (Samuel Huntington) จึงยืนยันว่า ในการจะเรียกประเทศใดว่าเป็นประชาธิปไตยนั้น รัฐบาลของประเทศนั้นๆ จะต้องเคยสูญเสียอำนาจโดยแพ้เลือกตั้งมาแล้ว [อย่างน้อย] สองครั้ง ซึ่งจริงๆ แล้วนี่เป็นเครื่องทดสอบที่ผ่านได้ยากมาก เนื่องจากมันจะทำให้สหรัฐอเมริกาสอบไม่ผ่านจนกระทั่งปี ค.ศ. 1840 ญี่ปุ่นและอินเดียก็จะต้องนับว่าไม่ใช่ประเทศประชาธิปไตยอยู่หลายสมัยในช่วงศตวรรษที่ยี่สิบ อีกทั้งไม่อาจนับรวมประเทศที่เรียกว่าประชาธิปไตยคลิ่นลูกที่สามส่วนใหญ่ ที่เกิดขึ้นในแอฟริกาแถบทะเลทรายซับซาฮาร่าหลังจากเลิกเป็น

²⁸ Joseph Schumpeter, *Capitalism, Socialism, and Democracy* (New York: Harper, 1942) จริงๆ แล้วการเปรียบเทียบดังกล่าวได้รับการพิจารณาถึงเป็นครั้งแรกโดยนักเศรษฐศาสตร์ชื่อฮาโรลด์ โฮเทลลิง (Harold Hotelling) ใน "Stability in competition," *Economic Journal*, vol. 39 (March 1929), pp. 41-51.

²⁹ ดู Jane Mansbridge, *Beyond Adversary Democracy* (New York: Basic Books, 1980); และ Amy Gutman and Dennis Thompson, *Democracy and Disagreement* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1996).

³⁰ ในเรื่องของข้ออภิปรายที่มีต่อทัศนะที่วิจารณ์และเสนอทางเลือกต่อแนวคิดประชาธิปไตยแบบของชุมปีเตอร์นั้น โปรดดู Ian Shapiro, "The State of Democratic Theory" ใน Ira Katznelson and Helen Milner, eds., *Political Science: The State of the Discipline*, third edition (Washington, D. C.: American Political Science Association and Norton, 2002).

คอมมิวนิสต์ตั้งแต่ยุคปี ค.ศ. 1980³¹ เงื่อนไขที่เรียกร้องให้ต้องมีการแข่งขันยังทำให้สิทธิของฝ่ายค้าน เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในระบบประชาธิปไตย กล่าวคือการแข่งขันทางการเมืองที่มีความหมายนั้น จะต้อง มีพรรคการเมืองฝ่ายค้านจำนวนหนึ่งคอยสอดส่องการทำงานและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล รวมถึงเสนอ ทางเลือกที่เป็นไปได้ให้เหล่านักผู้ลงคะแนนเสียงพิจารณา

ในทำนองเดียวกับที่ระบบแบบพาร์ลาเมนต์แห่งหนึ่งเรื่องฉันทานุมัติของมิลส์ไว้อย่างไม่สมบูรณ์นัก แนวคิดประชาธิปไตยแบบของซุมปีเตอร์ก็ทำให้เกิดการแข่งขันทางการเมืองที่เรียกว่าเพียงพอได้ไม่เต็ม ปาก อย่างน้อยเมื่อพิจารณาในทางทฤษฎีแล้ว แนววิจารณ์มาตรฐานของฝ่ายซ้ายที่มีต่อระบบตลาดว่า ประชาธิปไตยแบบดังกล่าวเอื้อประโยชน์ก่อนใครกว่าให้กับผู้ที่ถือครองทรัพยากรเอาไว้มากกว่านั้น ไม่ สามารถจะนำมาวิจารณ์แนวคิดแบบซุมปีเตอร์ได้ หลักการหนึ่งคนหนึ่งจะแนบเสียงซึ่งเป็นกลไกที่ช่วย ปรับให้แต่ละคนมีทรัพยากรเท่ากันนั้น ถูกล้มโดยทั่วไปว่าเป็นเงื่อนไขจำเป็นของระบบประชาธิปไตย แม้บางครั้งจะมีข้อถกเถียงในเรื่องที่ว่า จะเลือกส่งเสริมระบบตลาดแบบใดดี ระหว่างการออกเสียงโดยอิง กับประสิทธิภาพหรือจะอิงกับความเข้มข้นด้านปริมาณ³² ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในทางปฏิบัติโดยเฉพาะ อย่างยิ่งที่เกิดในสหรัฐอเมริกา และกำลังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในประเทศประชาธิปไตยอื่นๆ ก็คือ พวก นักการเมืองจะเลือกแข่งขันกันระดมทุนเพื่อใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งก่อนเป็นลำดับแรก แล้วจึงค่อยให้ ความสำคัญกับการแข่งขันเพื่อคะแนนเสียงเป็นลำดับถัดไป บางทีอาจเป็นไปได้ว่า มีผู้ลงคะแนน จำนวนมากสนับสนุนให้เรียกเก็บภาษีจากการถือครองอสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่าเกินกว่า 10 ล้าน ดอลลาร์ แต่ไม่มีพรรคการเมืองโดยอมเสนอนโยบายดังกล่าว จริงๆ แล้ว ในปี ค.ศ. 2000 และ 2001 นั้น รัฐบาลอเมริกันได้ออกเสียงสนับสนุนอย่างเห็นพ้องทั้งสองพรรคต่อรัฐธรรมนูญที่จะยกเลิกการเก็บ ภาษีอสังหาริมทรัพย์ ทั้งๆ ที่ผู้เสียภาษีดังกล่าวคือคนที่รวยที่สุดจำนวนเพียงร้อยละ 2 ของประชากร ทั้งหมด³³ เป็นไปได้ทีเดียวที่บรรดานักการเมืองจะหลีกเลี่ยงการเก็บภาษีคนรวย เนื่องจากกลัวว่าถ้า หากพยายามจะเก็บภาษีในลักษณะดังกล่าวแล้ว แหล่งเงินทุนในการเลือกตั้งอาจไหลไปช่วยฝ่ายตรง ข้ามแทน การศึกษาเชิงประจักษ์เพื่อยืนยันคำกล่าวอ้างนี้โดยธรรมชาติแล้วเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก แต่ก็ มีเหตุผลที่ที่เราจะเชื่อว่า บรรดาข้อเสนอต่างๆ ที่นักการเมืองเสนอให้เราพิจารณานั้น ได้รับอิทธิพลอย่าง มากจากค่านิยมของเหล่านักผู้บริจาคทุนสนับสนุนการเลือกตั้ง มิฉะนั้นแล้ว พวกเขาจะบริจาคเงิน สนับสนุนไปทำไม? ข้อเท็จจริงอีกข้อหนึ่งก็คือ จำนวนของพรรคการเมืองใหญ่ที่มีไม่มากนักหมายความว่า

³¹ ดู Samuel Huntington, *The Third Wave Democratization in the Late Twentieth Century* (Norman: University of Oklahoma Press, 1991), p. 267.

³² ดู James Buchanan and Gordon Tullock, *The Calculus of Consent: Logical Foundation of Constitutional Democracy* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 1962), pp. 125-26, 132-42.

³³ The "Death Tax Elimination Act of 2000" ได้ผ่านความเห็นชอบจากสภาเมื่อฤดูร้อนปี 2000 แต่ถูก คัดค้าน (veto) จากประธานาธิบดีบิล คลินตัน ประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู บุช (George W. Bush) ก็ได้ลงนามใน การจัดเตรียมให้เกิดกฎหมายทำนองเดียวกันขึ้น ในฐานะส่วนหนึ่งของนโยบายว่าด้วยการลดภาษีในช่วงสิบปีให้ได้ 1.35 ล้านล้านดอลลาร์ ซึ่งมีผลบังคับในปี 2001 โดยคาดว่าจะมีรายได้จากภาษีอสังหาริมทรัพย์ที่ลดลงไปในช่วงเวลา นั้นทั้งสิ้นเป็นจำนวน 138 พันล้านดอลลาร์ ดู the Joint Committee on Taxation's publication, "Estimated Effects of the Conference Agreement on HR 1836" (May 26, 2001) at www.house.gov/jct/x-51-01.pdf.

ว่า สิ่งที่จะเกิดขึ้นจริงๆ ก็คือ การแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองจำนวนหยิบมือเดียว ดังนั้น จึงยังเห็นได้ชัดว่า เรื่องที่พรรคการเมืองจะใส่ใจผู้ลงคะแนนเสียงแบบเดียวกับที่บริษัทธุรกิจเอาใจใส่ลูกค้าในตลาดที่ต้องแข่งขันกันนั้นก็ย่อมลดน้อยลงตามไปด้วย

ขอให้สังเกตว่า ข้อโต้แย้งที่มีน้ำหนักเหล่านี้ไม่ได้พุ่งเป้าไปที่ตัวความคิดเรื่องการแข่งขันทางการเมือง หากแต่มุ่งไปที่หนทางต่างๆ ซึ่งทำให้ระบบการเมืองไม่เกิดลักษณะแข่งขันที่สมบูรณ์ อำนาจที่มากเกินไปของกลุ่มผู้บริจาคเงินสนับสนุนการรณรงค์หาเสียงนั้นสามารถทำให้ลดลงได้ (มีการเสนออย่างมากให้ปฏิรูปเรื่องนี้)³⁴ อีกทั้งยังสามารถปฏิรูปเพื่อเพิ่มจำนวนพรรคการเมือง ซึ่งจะทำให้เกิดสภาพที่เอื้อต่อการแข่งขันมากขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่า บรรดาผู้คนที่เถียงกันในเรื่องประโยชน์ของสาธารณะ กลุ่มกิจกรรมทางการเมือง รวมถึงนักวิเคราะห์วิพากษ์การเมืองทั้งหลายนั้น (นี่ยังไม่รวมถึงบรรดานักทฤษฎีทางการเมือง) ไม่ได้อ้างเหตุผลสนับสนุนให้นำเอากฎหมายต่อต้านการผูกขาดมาใช้จัดการกับสภาพการณ์อย่างในทุกวันนี้ ซึ่งมีพรรคการเมืองเพียงสองพรรคใหญ่เท่านั้นที่ผูกขาดอำนาจไว้ ถ้าหากว่าการแข่งขันเพื่ออำนาจเป็นเหมือนเลือดเนื้อของประชาธิปไตยแล้วละก็ การแสวงหาความเห็นพ้องทั้งสองพรรค (รวมถึงอุดมคติเรื่องการเห็นพ้องโดยร่วมกันไตร่ตรองที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง) จริงๆ แล้วก็คือการสมคบกันที่จะไม่แข่งขัน ซึ่งถือเป็นสิ่งที่เหี้ยมร้ายประชาธิปไตยเอาไว้ คำถามคือทำไมผู้คนไม่ได้โต้แย้งต่อกระบวนการนิติบัญญัติที่การเห็นพ้องทั้งสองพรรคดังกล่าวหนุนหลังอยู่ หรือทำไมไม่ได้โต้แย้งต่อการเห็นพ้องอย่างลงรอยกันไปหมดในรูปแบบอื่นๆ โดยอาศัยพื้นฐานการพิจารณาที่กล่าวไปนี้เล่า? ดูเหมือนว่าอย่างน้อยที่สุด น่าจะมีเหตุผลที่ดีหลายประการที่เดียวที่ควรแยกพรรคเดโมแครตกับพรรครีพับลิกันให้อยู่กันคนละขั้ว แบบเดียวกับที่เราสามารถแยกบริษัท AT&T กับไมโครซอฟต์ออกจากกันได้³⁵

³⁴ อุปสรรคขัดขวางการแข่งขันมากที่สุดในประเทศสหรัฐก็คือหลักการของศาลสูงสุดเรื่องความสมดุลระหว่างการเงินกับการแสดงความคิดเห็น (the Supreme Court's equation of money with speech) ที่ได้รับความคุ้มครองตามบทแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งที่หนึ่ง (the First Amendment) ในคดี *Buckley v. Valeo* 424 US 1 (1976) นั้น มีอยู่ประเด็นหนึ่ง ที่ศาลสูงสุดถือว่า ถึงแม้สภาอาจจะวางกรอบกำหนดการสนับสนุนทางการเงินต่อบรรดาพรรคการเมืองหรือผู้สมัครต่างๆ ได้ แต่ก็ไม่สามารถกระทำในทางตรงข้ามที่จะวางกรอบกำหนดการใช้จ่ายส่วนบุคคลให้กับการปราศรัยทางการเมือง (political speech) ได้ นับแต่นั้นมา ศาลสูงสุดจึงอนุญาตให้มีการวางเงื่อนไขกำหนดเล็กน้อยต่อการใช้จ่ายในระดับพรรคจากกรณี *Austin v. Michigan State Chamber of Commerce*, 494 US 652 (1990) แต่สำหรับวัตถุประสงค์ในทางการเมืองใดๆ แล้วนั้น กติกาจากคดี *Buckley* ทำให้เป็นไปได้ที่จะจำกัดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางการเมืองที่อาศัยทุนส่วนตัว ดูตัวอย่างของข้อเสนอให้ปฏิรูปสภาพการณ์ดังกล่าวที่ไม่เกี่ยวกับกติกากฎหมายจากคดี *Buckley* ได้ใน Bruce Ackerman, "Crediting the voters: A new beginning for campaign finance," *The American Prospect*, no. 13 (1993), pp. 71-80; และ Ian Ayres, "Disclosure versus anonymity in campaign finance," *NOMOS XLII: Designing Democratic Institutions*, ed. Ian Shapiro and Stephen Macedo (New York: New York University Press, 2000), pp. 19-54 (2000).

³⁵ พวกหัวก้าวหน้าหลายคนได้พัฒนาข้อวิจารณ์ดังกล่าวนี้ให้รัดกุมขึ้น ดู Leon D. Epstein, *Political Parties in the American Mold* (Madison: University of Wisconsin Press, 1986), pp. 17-77. งานชิ้นเดียวในปัจจุบันที่มีทำที่ดังกล่าวดูเหมือนจะเป็นของ Donald A. Wittman, "Parties as utility maximizers," *American Political Science Review*, vol. 67 (1973), pp. 490-98.

เช่นเดียวกับข้อเปรียบเทียบว่าการเห็นพ้องทั้งสองพรรคเป็นเสมือนการสมคบกันฉ้อราษฎร์ประชาธิปไตยเอาไว้ฉันใด อุดมคติเรื่องการแข่งขันทางการเมืองที่มีสถาบันรองรับก็ไม่น่าจะไปสับสนกับความคิดเรื่องการไตร่ตรองร่วมกัน (deliberation) ที่บางคนเห็นว่าเป็นหัวใจของประชาธิปไตยฉันนั้น³⁶ การไตร่ตรองร่วมกันมีความสำคัญต่อการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะในแง่ที่ทำให้หลักประกันว่า ทักษะที่ประชาชนมีนั้นจะมาจากข้อมูลสนับสนุนที่แน่นหนา แต่ในทฤษฎีทั้งหลายโดยทั่วไปแล้ว เป้าหมายของการไตร่ตรองร่วมกันก็คือการทำให้เกิดการเห็นพ้องร่วมกัน³⁷ ในทางตรงกันข้าม การแข่งขันเพื่ออำนาจนั้นมีจุดเน้นอยู่ที่กลไกการแข่งขันซึ่งทำงานอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีโครงสร้างชัดเจน โดยประชาชนต่างรู้ว่าภายใต้สภาพแวดล้อมดังกล่าว พวกเขาจะถูกผูกพันด้วยกติกาบางชุด ทว่าพวกเขาก็หวังจะได้รับชัยชนะโดยเน้นให้ผู้ซึ่งอยู่ฝ่ายเดียวกับเขายอมรับเป็นหลัก ไม่ได้หวังว่าจะต้องบรรลุการเห็นพ้องร่วมกันกับฝ่ายตรงข้าม กลไกเชิงสถาบันซึ่งเรียกร้องให้ประชาชนเห็นพ้องกัน ไม่ได้ทำให้ประชาชนเข้าใจถึงความจริงยิ่งขึ้นแต่อย่างใด ประชาชนอาจเห็นพ้องกันว่าโลกแบน ว่าคนต่างชาติคือคนเถื่อน หรือว่าคนผิวดำต่ำต้อยกว่าคนผิวขาว เหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้มีลัทธิคิดว่าการเถียงกันด้วยเหตุผลมีความสำคัญมากต่อชีวิตสาธารณะก็คือ มันเปิดโอกาสให้บรรดาผู้ที่ไม่เห็นด้วยสามารถเปิดโปงให้เห็นได้ว่า จริงๆ แล้วแบบปฏิบัติและอคติที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปนั้นอาจเป็นสิ่งที่ชักนำไปผิดทาง เมื่อประชาธิปไตยแบบมีการแข่งขันทำหน้าที่ของมันได้ดีแล้ว มันจะทำให้เกิดการถกเถียงแบบเอาจริงเอาจังอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นเวทีที่ทำให้ผู้พยายามแสวงหาอำนาจถูกบังคับให้ต้องหาเหตุผลมาสนับสนุนข้ออ้างของพวกเขาต่อสาธารณชน และในขณะเดียวกันก็จะถูกไต่สวนจากฝ่ายตรงข้าม ซึ่งหวังจะชี้ชวนให้สาธารณชนเห็นข้อบกพร่องของฝ่ายแรก และเห็นข้อได้เปรียบของทักษะอื่นๆ ที่ต่างออกไป³⁸

นอกจากต้องมีข้อเสนอที่เป็นทางเลือกซึ่งมาจากผู้ที่พยายามแสวงหาอำนาจแล้ว เพื่อให้การแข่งขันทางการเมืองเป็นสิ่งที่มีความหมายจริงๆ จะต้องมีการเรียกร้องให้สาธารณชนผู้ออกเสียงเสนอทางเลือกต่างๆ เองด้วย โดยที่สมาชิกของสาธารณชนต้องสามารถคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับทางเลือกเหล่านั้นรวมถึงประเมินน้ำหนักของการอ้างเหตุผลในทางการเมืองได้ การทำให้มหาชนวงกว้างเกิดทักษะในการคิดวิพากษ์ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ต้องมีก่อน รวมถึงการชำระทักษะดังกล่าวไว้ตลอดไปนั้น ถือ

³⁶ ดู Gutmann and Thomson, *Democracy and Disagreement* และ Jurgen Habermas, *The Theory of Communicative Action*, Vol. 1, *Reason and Rationalization of Society* (Boston: Beacon Press, 1984) และ "Three normative models of democracy", *Constellations*, vol. 1, no. 1, pp. 1-10.

³⁷ งานที่ถือเป็นข้อยกเว้นในที่นี้คือ James Fishkin, *Democracy and Deliberation: New Directions for Democratic Reform* (New Haven, Conn.: Yale University Press) ซึ่งทฤษฎีการไตร่ตรองร่วมกันของเขามุ่งหวังจะให้เกิดแต่เพียงความต้องการเลือกที่มีข้อมูลสนับสนุนอย่างดี (enlightened preferences) ขึ้นเท่านั้น ไม่ใช่การเห็นพ้องร่วมกัน

³⁸ ดู Ian Sharpiro "Enough of Deliberation: Politics is about interests and power" in Stephen Macedo, ed., *Deliberative Politics: Essays on Democracy and Disagreement* (New York: Oxford University Press, 1999), pp. 28-38; และ "Optimal Deliberation?" *Journal of Political Philosophy*, vol. 10., no. 2 (June 2002), pp. 196-211.

เป็นเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้ดิวอี้สนับสนุนประชาธิปไตยและปฏิเสธหลักการจัดองค์กรทางสังคมแบบ "อภิชนาธิปไตย" (aristocratic) ของเพลโต ดิวอี้โต้แย้งทัศนะที่มองว่า สิ่งที่ดีสำหรับประชาชนเป็นสิ่งที่สามารถยึดเยียดให้ประชาชนยอมรับได้ เขาปฏิเสธกระทั่งความจริงในทางทฤษฎีของทัศนะดังกล่าวด้วยซ้ำ ถึงเขาจะยอมรับว่าเพลโตอาจพูดถูกว่าปัจเจกชนจะเกิด "พัฒนาการที่สมบูรณ์สำหรับตัวเขาเอง" เมื่อเขาได้ค้นพบ "ที่ในสังคมซึ่งเหมาะสมกับเขาที่สุดและได้ทำหน้าที่ที่เหมาะสมสำหรับที่แห่งนั้น" หากแต่ดิวอี้ยืนยันว่า "ปัจเจกชนจะต้องแสวงหาที่ที่เหมาะสมและเข้าใจหน้าที่หลักที่เขาต้องทำด้วยตัวของเขาเอง"³⁹ จากการที่เขาสนับสนุนให้ปกป้องปัจเจกภาพดังกล่าวอย่างเป็นสากล ทำให้เขามีทัศนะเชิงต่อต้านผู้นำ(anti-vanguardist) อย่างรุนแรง และทำให้เขาเคลือบแคลงสงสัยอยู่ตลอดเวลาว่า บรรดาผู้นำแบบอำนาจนิยมจะสามารถเป็นผู้นำที่ดีได้อย่างไรกัน สำหรับดิวอี้แล้ว อุดมคติแบบอภิชนาธิปไตยของเพลโตนั้นล้มเหลวด้วยเหตุที่ว่า "ผลพวงในทางปฏิบัติจากการยอมให้อำนาจตกแก่คนฉลาดและคนดีเพียงไม่กี่คนก็คือ พวกเขาจะสูญเสียความเป็นคนฉลาดและคนดีไปในที่สุด พวกเขาจะกลายเป็นคนที่โหดเหี้ยมต่อความต้องการและข้อเรียกร้องของมหาชน พวกเขาจะทิ้งให้คนที่อยู่นอกกลายเป็นคนที่ไม่มีส่วนร่วมอะไรจริงๆ เลยในอาณาจักรการปกครอง" ยิ่งกว่านั้น สถานภาพมักทำให้ผู้มีอำนาจกลายเป็นคนเสียนิสัยได้ง่าย ทำให้พวกเขาใช้ "ปัญญาและกำลังที่มีไปเพื่อตัวเอง เพื่อยืนยันอภิสิทธิ์และสถานภาพของตัวเอง รวมถึงทำให้สิ่งที่ดีสำหรับทุกคนนั้นเสื่อมเลวลง"⁴⁰ ในการรักษาอำนาจผูกขาดทางการเมืองไว้ ชนชั้นนำทางการเมืองจึงมักหาทางปิดปากประชาชน พยายามบ่อนทำลายข้อเรียกร้องเชิงวิพากษ์ของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการทำให้ผู้นำมีความซื่อสัตย์และเชื่อฟังประชาชน

ในทัศนะของดิวอี้ การอ้างเหตุผลสนับสนุนความเหนือกว่าของประชาธิปไตยยังได้รับการหนุนเสริมจากข้อพิจารณาทางญาณวิทยาจำนวนหนึ่งด้วย กล่าวคือ เมื่อเราปฏิเสธลักษณะแบบสัมบูรณ์นิยมที่ทฤษฎีว่าด้วยความจริงของเพลโตมีส่วนร่วมกับการคิดของพวกยูคยูมิธรรมในสมัยแรกไปแล้ว แล้วหันไปถือแนวคิดที่ว่า มนุษย์อาจยึดทฤษฎีที่ผิดได้ ซึ่งเป็นแนวคิดของยูคยูมิธรรมกระแสหลัก ก็จะทำให้ความเกี่ยวพันของประชาธิปไตยกับความจริงนั้นได้รับการเข้าใจในลักษณะที่แตกต่างออกไปด้วย⁴¹ ในความพยายามที่จะสังสมข้อมูลและพิสูจน์ทดลองเพื่อฝ่าพรมแดนแห่งความไม่รู้ออกไปนั้น ประชาธิปไตยถือได้ว่าเป็นพันธมิตรของความจริงที่ไว้วางใจได้มากที่สุด ทัศนะแบบประชาธิปไตยและทัศนะแบบวิทยาศาสตร์ช่วยสนับสนุนเสริมแรงแก่กันและกัน ด้วยเหตุที่ว่าทั้งคู่ต่างเรียกร้องให้มีการตั้งคำถามท้าทายอย่างเป็นสาธารณะ ดิวอี้ได้เสนอความคิดในหนังสือ *Individuality in Our Day* เอาไว้ว่า ความคิดและทฤษฎีใหม่ๆ ทั้งหลายต้องได้รับการนำเสนอต่อชุมชนวิทยาศาสตร์เพื่อการตรวจสอบประเมินเชิงวิพากษ์

³⁹ John Dewey, The Ethics of Democracy in John Dewey, *The Early Works of John Dewey* (Carbondale: Southern Illinois University Press, 1969), vol. I, p. 243.

⁴⁰ เพิ่งอ้าง, p. 242.

⁴¹ ป็อบเปอร์ได้เสนอการอ้างเหตุผลที่มีพลังแต่เป็นที่ถกเถียงมากที่ว่าโสกราตีสนั้นต่างจากเพลโต โดยที่เขา [โสกราตีส] มีความเป็นนักประชาธิปไตย เนื่องจากเขาทราบแก่ใจดีว่าเขารู้จะไร่น้อยเหลือเกิน รวมถึงคิดว่าทุกคน ซึ่งร่วมทั้งทาสด้วย สามารถได้รับการชี้แนะให้เข้าใจความจริงได้ด้วยการศึกษา *The Open Society and Its Enemies*, pp. 128-33.

วิธีหาความรู้แบบการทดลองนั้นไม่ใช่การนำหลอดแก้ว หลอดโค้ง หรือยาทดลองต่าง ๆ มาใช้ สิ่งที่เป็นอันตรายต่อความเชื่อทุกอย่างที่เรามีก็คือการยอมให้นิสัยและความเคยชินมาครอบงำการคิดค้นและการค้นพบของเรา รวมถึงยอมให้ระบบแบบสำเร็จรูปมามีความสำคัญเหนือข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ งานที่การแสวงหาความรู้แบบการทดลองต้องทำ ก็คือการปรับเปลี่ยนความเชื่ออยู่เรื่อย ๆ ด้วยการปรับเปลี่ยนความรู้และความคิดทั้งหลายใหม่ เราจะได้รับพลังซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง ทศณะดังกล่าวนี้ เมื่อได้ปรากฏอยู่ในจิตของปัจเจกบุคคลแล้ว ก็จะหาทางออกงอกออกมาผ่านทางการปฏิบัติ ถ้าความเชื่อฝังหัวและสถาบันทั้งหลายต้องสั่นคลอนเมื่อมีความคิดใหม่ๆ เกิดขึ้นแล้ว การสั่นไหวนี้ก็แทบจะเทียบไม่ได้เลยกับสิ่งที่เกิดขึ้นถ้าความคิดนั้นถูกเสริมแรงด้วยวิธีการสำหรับใช้ค้นหาความจริงใหม่ๆ และวิพากษ์บรรดาความเชื่อเก่าๆ อย่างต่อเนื่องต่อไปด้วย การ “ปลงใจยอมรับ” (to acquiesce) ในวิทยาศาสตร์นั้น จะเป็นอันตรายก็เฉพาะกับคนพวกที่อ้างรักษาสภาพการณ์ต่างๆ ในระเบียบสังคมให้คงอยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลงด้วยเหตุที่มีนิสัยเกียจคร้านหรือด้วยเหตุแห่งผลประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้น ทั้งนี้เพราะทศณะแบบวิทยาศาสตร์เรียกร้องให้คร่ำครึในสิ่งใดก็ตามที่ถูกค้นพบ และให้แม่นยำกับการแสวงหาความจริงใหม่ๆ⁴²

ดิไวมองภาพของการศึกษาสำหรับมวลชนว่า เป็นการแพร่ขยายทศณะเช่นนี้ออกไปในสังคม ซึ่งจะทำให้เกิด “การรับเอาทศนคติแบบวิทยาศาสตร์มาใช้ในกิจการของมนุษย์อย่างเป็นการทั่วไป”⁴³ เขายอมรับว่า “มันน่าขันเอามากๆ ที่จะเชื่อว่า เป็นเรื่องพึงปรารถนาหรือเป็นไปได้ที่ทุกๆ คนจะกลายเป็นนักวิทยาศาสตร์ หากวิทยาศาสตร์ถูกจำกัดความโดยอิงกับเนื้อหาวิชาเท่านั้น” อย่างไรก็ตาม เขายืนยันไว้ในหนังสือ *Freedom and Culture* ว่า “อนาคตของประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ต้องเดินควบคู่กันไปกับความแพร่หลายของทศนคติแบบวิทยาศาสตร์ ทศนคติดังกล่าวเป็นหลักประกันเพียงประการเดียวที่จะไม่ทำให้เราถูกนำไปผิดทางด้วยคำโฆษณาชวนเชื่อ และที่สำคัญกว่านั้นคือมันเป็นสิ่งเดียวที่ทำให้เรามั่นใจถึงความเป็นไปได้ที่จะมีความเห็นของสาธารณะ ซึ่งมีสติปัญญาพอที่จะเผชิญกับปัญหาสังคมในปัจจุบัน”⁴⁴

ดิไวเขียนงานดังกล่าวก่อนหน้าสงครามโลกครั้งที่สองจะเกิดขึ้นไม่นานนัก เราได้เห็นไปแล้วในหัวข้อ 6.3 ว่า เขามองโลกอย่างมีความหวังมากกว่าที่เขาควรจะเป็น ทั้งที่เกี่ยวกับความแพร่หลายอย่างรวดเร็วของทศนคติแบบวิทยาศาสตร์ และในเรื่องที่เกี่ยวกับขีดความสามารถในการสะสมความรู้เพื่อ

⁴² Dewey, *Individual in Our Day*, reprinted in John Dewey, *The Political Writings*, ed. Debra Morris and Ian Shapiro (Indianapolis: Hackett, 1993), p. 83.

⁴³ เพิ่งอ้าง

⁴⁴ Dewey, *Freedom and Culture* (New York: G. P. Putnam's Sons, 1939), pp. 148-49.

แทนที่ อคติ ทิฐิ และไสยศาสตร์ เมื่อมองจากจุดยืนที่ได้เปรียบในศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ดนี้แล้ว เป็นที่ชัดเจนว่าความเป็นจริงนั้นเป็นเรื่องของการต่อสู้ที่ต่อเนื่อง โดยไม่มีหลักประกันอะไรมารับรองว่าทัศนะวิพากษ์แบบวิทยาศาสตร์จะยังคงมีอิทธิพลอยู่ตลอดไป การดำรงอยู่ของผลประโยชน์ที่แข่งขันกันตลอดเวลาในการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นหมายความว่า เฟลโดคิดถูกในการเสนอความคิดผ่านการเปรียบเทียบเรื่องกัปตันเรือ กล่าวคือ จะมีคนพวกที่ยอมทำตามแรงกระตุ้นของตนที่จะบิดเบือนความจริง รวมถึงยอมเล่นบทบาทตามความทะยานอยากและอคติของตนในอันที่จะให้ได้มาและรักษาไว้ซึ่งอำนาจทางการเมือง แต่ทว่าเมื่อพิจารณาตามเหตุผลในทางญาณวิทยาและในทางการเมืองแล้ว เราต้องบอกว่าเฟลโดนั้นคิดผิดที่เสนอว่า คำตอบที่เราพึงมีต่อปัญหาดังกล่าวก็คือ การยกอำนาจให้ไปอยู่ในมือของชนชั้นนำบางคน ทัศนะว่าด้วยความรู้แบบสัมบูรณ์นิยมของเขานั้นมีลักษณะที่ไม่พึงประสงค์หลายประการ เช่นเดียวกับทัศนะแบบยูคยูมิธรรมสมัยแรก ซึ่งเราได้เห็นกันไปแล้วว่า เราสามารถปฏิเสธทัศนะดังกล่าวเพื่อยอมรับทัศนะเชิงการทดลองแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ที่มุ่งพิสูจน์ความผิดพลาดในการถือครองความเชื่อของเรา ประชาธิปไตยไม่ได้ให้หลักประกันว่าจะมีการแสวงหาความจริงโดยอาศัยวิทยาศาสตร์ รวมถึงการนำเอาหลักการแบบวิทยาศาสตร์มาใช้ในเรื่องของการเมือง แต่ดิฉันนั้นพูดถูกที่บอกว่า ทัศนคติแบบประชาธิปไตยและทัศนคติแบบวิทยาศาสตร์มีความคล้ายคลึงกัน ในส่วนที่เน้นเรื่อง การเลือกรับบางอย่างเอาไว้และเลือกทิ้งบางอย่างไป อีกทั้งเขาพูดถูกที่บอกว่า ประชาธิปไตยทำให้เรามีโอกาสที่ดีกว่าระบบการเมืองแบบอื่นๆ โดยทำให้การแสวงหาความจริงยังคงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการเมืองต่อไป ไม่น่าแปลกใจว่านี่คือทัศนะส่วนหนึ่งที่วินสตัน เชอร์ชิลมีอยู่ในใจเมื่อเขายืนยันว่า ประชาธิปไตยเป็น “รูปแบบการปกครองที่แย่ที่สุด แต่ทั้งนี้ต้องไม่นับรวมรูปแบบการปกครองแบบอื่นๆ ทั้งหมดที่เคยถูกนำมาใช้แล้วนับครั้งไม่ถ้วน”⁴⁵

7.2 ประชาธิปไตยกับสิทธิ

ทัศนะที่มีข้อบกพร่องให้โจมตีไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความเห็นของเฟลโดที่ว่าประชาธิปไตยเป็นปฏิปักษ์กับความจริงก็คือ ทัศนะที่อ้างว่าประชาธิปไตยเป็นปฏิปักษ์กับสิทธิของปัจเจกชน ทัศนะดังกล่าวนี้มักถูกเรียกว่า “เผด็จการเสียงข้างมาก” (tyranny of the majority) ซึ่งได้รับการอภิปรายไว้โดยท็อกเกอวิลล์ (Tocqueville) และมิลล์⁴⁶ รูปแบบสมัยใหม่ของทัศนะดังกล่าวอาจสืบทอดกลับไปได้ถึงข้อสังเกตของรูสโซ (Rousseau) เป็นอย่างน้อยที่สุด โดยที่เมดิสัน (Madison) ได้สะท้อนข้อสังเกตดังกล่าวไว้ใน ข้อเขียนของกลุ่มสนับสนุนสหพันธรัฐฉบับที่ 10 (Federalist # 10) เมื่อเขาพูดถึง “กลุ่ม

⁴⁵ Winston Churchill, Speech to the House of Commons, Nov. 1947. ดูที่ adamsharp.com/RAVES/QUOTES/index.asp.

⁴⁶ John Stuart Mill, *On Liberty* (Indianapolis: Hackett, 1978[1859]), p. 4; Alexis de Tocqueville, *Democracy in America* (New York: Anchor Books, 1969[1832]), pp. 246-61.

คณะที่ถือเสียงข้างมาก" โดยเห็นว่ากลุ่มคณะที่ถือเสียงข้างมากอาจกระทำเพื่อบรรลุซึ่งประโยชน์แห่งสมาชิกฝ่ายตนได้ โดยที่กลุ่มคณะที่ถือเสียงข้างน้อยตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ⁴⁷

7.2.1 ความไร้เหตุผลที่อ้างกันว่ามีอยู่ในประชาธิปไตย

นักทฤษฎีเรื่องการเลือกในระดับสังคม (social choice theorists) มองเห็นปัญหาที่หนักกว่าเหล่านักคิดรุ่นบุกเบิก โดยมองว่ากติกาเรื่องเสียงข้างมากนั้นสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่หาหลักเกณฑ์อะไรไม่ได้ หรือแม้กระทั่งนำไปสู่สภาวะเผด็จการโดยเสียงข้างน้อย โดยอาศัยการขยายความคิดของมาคีส เดอ คอนดอร์เซต์ (Marquis de Condorcet 1743-1794) เคนเนธ แอร์โรว์ (Kenneth Arrow) ได้แสดงให้เห็นว่า ภายใต้สมมติฐานที่อ่อนเหตุผลมาก กติกาเรื่องเสียงข้างมากอาจนำไปสู่ผลลัพธ์ซึ่งประชากรเสียงข้างมากเองไม่ยอมรับก็ได้ เช่น ถ้าหากการตัดสินใจเลือกจัดลำดับของผู้ลงคะแนนเสียงคนที่ 1 คือ ก ข ค ของผู้ลงคะแนนเสียงคนที่ 2 คือ ค ก ข ส่วนผู้ลงคะแนนเสียงคนที่ 3 คือ ข ค ก แล้วล่ะก็ จะมีข้อสรุปเกี่ยวกับเสียงข้างมากที่เป็นไปได้ (potential majority) อยู่ดังนี้คือ [หนึ่ง] เสียงข้างมากเลือก ก ในลำดับที่เหนือกว่า ข (ผู้ลงคะแนนคนที่ 1 และ 2 เลือกแบบนี้) [สอง] เสียงข้างมากเลือก ข ในลำดับที่เหนือกว่า ค (ผู้ลงคะแนนคนที่ 1 และ 3 เลือกแบบนี้) และ [สาม] เสียงข้างมากเลือก ค ในลำดับที่เหนือกว่า ก (ผู้ลงคะแนนคนที่ 2 และ 3 เลือกแบบนี้)⁴⁸ ผลลัพธ์แบบนี้รู้จักกันในชื่อ สภาวะงูกินหางในการออกเสียง (voting cycle) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดกับหลักการเรื่องการส่งผ่าน (principle of transitivity) ที่ถือกันว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญอันขาดไม่ได้ของความเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้น ถ้าใครก็ตามสามารถควบคุมลำดับการลงคะแนนได้ ก็จะสามารถกำหนดผลลัพธ์ที่จะออกมาได้ถ้าหากว่าสภาวะงูกินหางเช่นนี้มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้บนเงื่อนไขที่ว่า บุคคลดังกล่าวรู้ว่าบรรดาผู้ลงคะแนนเสียงมีความต้องการเลือกอยู่ในแบบใดกันบ้าง ถึงแม้ว่าผู้ที่กำหนดวาระการประชุมจะไม่ได้ดำเนินการครอบงำผลลัพธ์ก็ตาม กระนั้นก็ดี ผลที่ออกมาก็อาจจะไร้หลักเกณฑ์ในแง่ที่ถ้ามีการลงคะแนนเสียงเลือกตัวเลือกในลำดับที่ต่างกันออกไปจากที่เป็นอยู่ ผลลัพธ์ก็อาจจะต่างออกไป กล่าวอย่างสั้นๆ ได้ว่า ประชาธิปไตยอาจนำไปสู่เผด็จการโดยเสียงส่วนใหญ่ และก็อาจนำไปสู่เผด็จการโดยเสียงกลุ่มน้อยที่มีกลยุทธ์ที่ดี หรือนำไปสู่เผด็จการของสภาพไร้เกณฑ์ที่ขาดเหตุผล

ความเป็นไปได้ต่างๆ เหล่านี้ดูเหมือนจะเป็นเครื่องบอกเหตุที่ดีต่อประชาธิปไตย ให้อยู่เฝ้าระวังพิทักษ์สิทธิของปัจเจกชน ความกลัวสภาวะเผด็จการเสียงข้างมากทำให้ทั้งเมดิสันและเหล่าผู้สนับสนุนสหพันธรัฐ หาทางวางกลไกในระบบการเมืองให้สามารถออกเสียงคัดค้านได้ในหลายๆ ลักษณะ เพื่อที่จะทำให้การกระทำทางการเมืองโดยเสียงข้างมากนั้นมีความยากลำบากมากขึ้น กลไกดังกล่าวนี้รวมถึงระบบการแบ่งแยกอำนาจที่ถือหลักการว่า "เพื่อคานความทะยานอยาก ต้องทำให้อีก

⁴⁷ Jean-Jacques Rousseau, *The Social Contract* (Harmondsworth: Penguin, 1968[1762]), p. 73; James Madison, *Federalist # 10*, James Madison, Alexander Hamilton, and John Jay, *The Federalist Papers* (Harmondsworth: Penguin, 1987 [1787-88]), pp. 122-28.

⁴⁸ Marquis de Condorcet, *Essay on the Application of Analysis to the Probability of Majority Decisions* (1975). Kenneth Arrow, *Social Choice and Individual Values* (New York: Wiley, 1951).

ความทะยานอยากเกิดขึ้น”⁴⁹ รวมทั้งศาลที่เป็นอิสระอันทรงไว้ซึ่งอำนาจที่จะประกาศว่ากฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ และประธานาธิบดีผู้ซึ่งได้รับเลือกเข้ามาและจึงมีความชอบธรรม เป็นผู้ที่เป็อิสระจากฝ่ายนิติบัญญัติ อีกทั้งระบบทวิสภาอันเป็นระบบที่กฎหมายจะต้องผ่านทั้งสองสภาและต้องมีเสียงส่วนใหญ่สองในสามในทั้งสองสภา เพื่อที่จะทำให้อำนาจนิติของประธานาธิบดีเป็นโมฆะ และระบบสมาพันธรัฐซึ่งทำให้เกิดความแข็งขันระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐบาลแห่งมลรัฐ งานค้นคว้าของนักวิชาการด้านทฤษฎีการเลือกในระดับสังคมยุคหลังจากแอร์โรว์มา ได้กระตุ้นให้ผู้แสดงความเห็นอย่างวิลเลียม ไรเกอร์ (William Riker) และแบร์รี วายแกสต์ (Barry Weingast) ยอมรับสิทธิออกเสียงยับยั้ง (veto) ระหว่างสถาบันต่างๆ ที่เกิดได้กับหลายกรณีที่รัฐบาลตัดสินใจทำอะไร โดยทั้งสองอ้างเหตุผลว่า สถาบันศาลควรเข้าไปมีส่วนร่วมในทางนิติบัญญัติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เนื่องจากเกรงว่ารัฐบาลและสภาจะร่วมรู้เห็นกันในการออกกฎหมายโดยไม่ให้ความสำคัญกับสิทธิของปัจเจกชนโดยเฉพาะสิทธิในทรัพย์สิน⁵⁰

เราควรแยกแยะระหว่างการอ้างว่า กติกาเรื่องเสียงข้างมากจะส่งผลให้เกิดการละเมิดสิทธิของปัจเจกบุคคลจากการอ้างว่ากติกาดังกล่าวให้ผลลัพธ์ที่มีลักษณะไร้เหตุผล จริงอยู่ ถ้าหากกติกาเรื่องเสียงข้างมากเป็นกลไกที่สมบูรณ์แบบในการรวบรวมเจตจำนงความต้องการเลือกของบรรดาปัจเจกชนแล้ว เราก็อาจกล่าวได้ว่ามันสะท้อนการตัดสินใจเลือกของผู้ถูกปกครองออกมาได้ ดังนั้นจึงหมายความว่า มันคุ้มครองสิทธิของปัจเจกชนโดยแสดงออกมาตามระบบดังกล่าว สิ่งนี้เองที่รูสโซคิดอยู่ในใจเมื่อตอนที่เขาเสนอว่า กระบวนการตัดสินใจทั้งหลายควรมีจุดบรรจบอยู่ที่เจตจำนงสาธารณะ (general will) ดังคำกล่าวอันมีชื่อเสียงของเขา (ซึ่งแม้จะคลุมเครืออยู่บ้าง) ที่บอกว่า เราตั้งต้นด้วย “ผลรวมทั้งหมดของความต้องการของปัจเจกชน” หักออกด้วย “ความต้องการที่ถือเป็นข้อบวก (plusses) และที่ถือเป็นข้อลบ (minuses) เท่าที่หักล้างกันเอง” จากนั้น “ผลรวมของส่วนต่างที่ได้รับก็คือเจตจำนงสาธารณะ”⁵¹ ทว่าการเข้าใจเจตจำนงสาธารณะในแบบดังกล่าว ซึ่งงานวิชาการในยุคใหม่บรรยายว่าคือฟังก์ชันของสวัสดิการสังคม (social welfare function) ก็คือสิ่งที่แอร์โรว์ได้แสดงให้เห็นแล้วว่าไม่อาจจะหาออกมาได้

อย่างไรก็ดี เรายังสามารถยอมรับชัยชนะของแอร์โรว์เหนือรูสโซได้โดยไม่จำเป็นต้องยอมรับว่าประชาธิปไตยก่อให้เกิดผลที่เป็นภัยต่อสิทธิของปัจเจกชน คำถามที่สำคัญที่สุดก็คือที่ว่าประชาธิปไตยเป็นภัยนั้น เป็นภัยเมื่อเปรียบเทียบกับอะไร? สิ่งที่แอร์โรว์ค้นพบไม่ได้เกี่ยวข้องกับกติกาเรื่องเสียงข้างมากเท่านั้น สิ่งที่เขาพิสูจน์ยังแสดงให้เห็นว่า จากเงื่อนไขเรื่องความหลากหลายของความต้องการเลือกที่เขายกมาแสดง เงื่อนไขกลางๆ เกี่ยวกับสถาบัน รวมถึงเงื่อนไขเรียกร้องที่เฉพาะเจาะจงที่สุดในเรื่องความเป็นเหตุเป็นผลนั้น ทำให้เราสรุปได้ว่า ไม่มี กลไกใดที่ประกันว่าจะทำให้เกิดการตัดสินใจร่วมกัน

⁴⁹ Madison, *Federalist* # 51, *Federalist papers*, p. 318.

⁵⁰ William Riker, *Liberalism against Populism: A Confrontation Between the Theory of Democracy and the Theory of Social Choice* (New York: W. H. Freeman, 1982), pp. 101-16; William Riker and Barry Weingast, “Constitutional regulation of legislative choices: the political consequences of judicial deference to legislatures,” *Virginia Law Review*, vol. 74 (1988), pp 373-401. และดู George Tsebelis, *Veto Players: How Constitution Work and Why* (Princeton, N. J.: Princeton University Press, 2001).

⁵¹ Rousseau, *The Social Contract*, p. 72.

อย่างเป็นเหตุเป็นผลขึ้นมาได้ แต่อะไรคือทางเลือกอื่นที่มีได้เล่า? นักเสรีภาพนิยม (libertarian)* อย่างไรก็ตามไรเกอร์และวายแกสต์อ้างว่า ทางเลือกดังกล่าวคือต้องหาทางลดบทบาทการกระทำของรัฐให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่ก็มีเหตุผลสองประการด้วยกันที่ทำให้ทางเลือกนี้ยังไม่เพียงพอ ประการแรก ดังที่พูดไปแล้วในหัวข้อ 3.4 การทำให้รัฐบาลกระทำอะไรได้ลำบากนั้นจะส่งผลเสมือนไปสนับสนุนการดำรงสภาพการณ์ต่างๆ ในสังคมให้อยู่ในลักษณะเดิม (status quo) แต่การที่กักกว่าการทำเช่นนั้นจะทำให้ไม่เกิดการกระทำร่วมกัน (collective action) เป็นความเข้าใจผิด อาจเป็นเพราะความเคยชินในการคิดภายในกรอบภาษาแบบสัญญาประชาคม นักวิจารณ์ฝ่ายเสรีภาพนิยมจึงเขียนงานออกมาว่ากันว่า “การไม่มี” การกระทำร่วมกันคือทางเลือกที่อาจมีได้โดยไม่เกิดความขัดแย้งทางความคิด แม้แต่ในสังคมที่มีทรัพย์สินส่วนบุคคล มีการบังคับให้กระทำตามสัญญา และมีการยอมรับในเสรีภาพเชิงปฏิเสธ (negative freedom)** เท่าที่ถือกันเป็นมาตรฐานอยู่ สิ่งที่เราพบเห็นในหมู่ประเทศที่เคยเป็นคอมมิวนิสต์ในระยะหลังๆ มาแล้ว เช่น รัสเซีย น่าจะเป็นเครื่องเตือนใจเราว่า ทั้งหมดนี้คือสถาบันราคาแพงที่พึงได้รับการบังคับใช้ร่วมกันไปอย่างต่อเนื่อง⁵² กฎกติกาของรัฐธรรมนูญในแนวทางแบบเสรีภาพนิยมนั้นเป็นระบอบของการกระทำร่วมกันที่มีรัฐคอยหนุนเอาไว้ อันเป็นระบอบที่ได้รับเงินสนับสนุนอย่างเกินสัดส่วนจากภาษีที่เรียกเก็บทางอ้อมจากบรรดาคนที่ปรารถนาทางเลือกอื่นมากกว่า ดังนั้นคำถามที่เหมาะสมกว่าคงจะไม่ใช่ว่า “จะยอมรับหรือไม่ยอมรับการกระทำร่วมกัน (collective action)?” แต่น่าจะเป็นว่า “จะยอมรับการกระทำร่วมกันในแบบใดดี?” ดังหาก

เหตุผลประการที่สอง นักเสรีภาพนิยมอย่างไรเกอร์และวายแกสต์มีที่กล่าวจะเน้นความสนใจไปที่ภาวะไม่พึงปรารถนาที่อาจเกิดขึ้นกับสถาบันนิติบัญญัติ ในขณะที่เดียวกันก็มองข้ามไปว่า สถาบันอื่น ๆ เช่น ศาลยุติธรรม อาจจำกัดควบคุมอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติได้ อย่างน้อยในกรณีของสหรัฐอเมริกา ศาลอุทธรณ์เองก็เป็นสถาบันที่ถือหลักเสียงข้างมาก (รวมถึงศาลสูงสุดที่มีสมาชิกเก้าคนด้วย) มีเหตุผลทีเดียวที่จะเชื่อว่าสถาบันเหล่านี้ก็เสี่ยงที่จะประสบกับสภาวะงูกินหางอย่างเดียวกับสถาบันนิติบัญญัติเช่นกัน และกระทั่งเป็นไปได้ด้วยว่าน่าจะถูกชี้นำไปในทางหนึ่งทางใดได้ง่ายกว่าด้วย หัวหน้าคณะผู้พิพากษา ซึ่งมีอำนาจกุมวาระและลำดับเวลาในการยกเรื่องต่างๆ ขึ้นมาพิจารณานั้น เป็นผู้ที่ทราบถึงแนวโน้มในการเลือกของผู้ร่วมคณะคนอื่น ๆ เป็นอย่างดี เนื่องจากพวกเขาร่วมกันตัดสินใจด้วยกันอย่างใกล้ชิดมาแล้วหลายครั้ง อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลในคณะผู้พิพากษาก็ทำกันอย่างค่อยเป็นค่อยไปและใช้เวลา จึงดูมีเหตุผลพอที่เราจะคิดว่า การหาข้อมูลเพื่อใช้ดำเนินการครอบงำกำหนดความเป็นไปในสภาสูงของสหรัฐน่าจะหามาได้ยากกว่ามาก เพราะสมาชิกสภาสูงนั้นมีถึงร้อยคนและหนึ่งใน

* คือผู้ที่ยึดถือทฤษฎีการเมืองแบบเสรีภาพนิยม (libertarianism) อันเป็นทฤษฎีที่ให้น้ำหนักสำคัญที่สุดกับสิทธิในชีวิตและทรัพย์สิน หลักการใดที่ละเมิดสิทธิพื้นฐานนี้ย่อมไร้ความชอบธรรม เช่น การเก็บภาษีไปเอื้อให้ผู้ยากไร้ เป็นการละเมิดสิทธิในทรัพย์สิน ดังนั้น รัฐสวัสดิการย่อมไร้ความชอบธรรม

** คือเสรีภาพที่จะกระทำการที่ต้องการโดยไม่ถูกกีดขวางจากการกระทำของคนอื่น ต่างจากเสรีภาพเชิงบวก (positive freedom) อันเป็นเสรีภาพที่จะพัฒนาศักยภาพที่มีเพื่อบรรลุตัวตนที่แท้จริง

⁵² Stephen Holmes and Cass Sunstein, *The Cost of Rights: Why Liberty Depends on Taxes* (New York: Norton, 1999).

สามจะถูกเลือกตั้งใหม่ทุกๆ สองปี หรือในสภาผู้แทนราษฎรที่มีสมาชิกถึงสี่ร้อยสามสิบห้าคนและต้องเลือกตั้งใหม่ทั้งหมดทุกสองปี ยิ่งถ้าเป็นในหมู่ประชากรทั้งหมดของประเทศแล้ว ก็ไม่ต้องพูดถึงกันเลยจริงๆ อยู่ อัตราของการได้รับเลือกตั้งกลับเข้ามาที่มีสูงนั้นทำให้ความเปลี่ยนแปลงของตัวบุคคลที่เป็นสมาชิกสภาเป็นไปได้ช้าลง อีกทั้งโดยส่วนใหญ่แล้วพวกเขาจะทำงานร่วมกันเป็นคณะกรรมการวิชาการชุดเล็กๆ ถึงแม้ที่พูดมานี้จะจริง แต่ก็ยังไม่มีเหตุผลอะไรที่มีน้ำหนักพอจะทำให้เราเชื่อได้ว่า ฝ่ายนิติบัญญัตินั้นหมั่นหมวกกว่าฝ่ายตุลาการ ในแง่ที่ว่า จะเกิดมติที่มาจาก การเลือกแบบหาหลักเกณฑ์ไม่ได้ หรือถูกควบคุมกำหนดได้ อย่างที่แอร์โรว์ได้ชี้ให้เห็น⁵³

บางที สิ่งที่สำคัญกว่าจุดอ่อนในข้อวิจารณ์ของพวกนักเสรีภาพนิยมที่มีต่อประชาธิปไตยก็คือ ความคาดหวังว่าจะอะไรคือผลลัพธ์ของการตัดสินใจที่หาหลักเกณฑ์ได้ แอร์โรว์อาจทำให้เราเห็นชัดแล้วว่า ในหลายๆ ครั้ง เราไม่สามารถมีเจตจำนงสาธารณะในแบบของรัสโซได้ แต่การบอกว่าจะทำให้เราประสบปัญหาที่เท่ากับเป็นการยอมรับจุดยืนแบบสัมบูรณ์นิยมในทางญาณวิทยา (epistemological absolutism)* ซึ่งคล้ายกับจุดยืนของเพลโต คุณสมบัติแบบส่งผ่าน (transitivity) นั้นอาจจะดูมีเหตุผลดี เมื่อพูดถึงคุณสมบัติจำเป็นของความมีเหตุผลระดับบุคคล แต่ในหลายๆ กรณีของการตัดสินใจร่วมกัน ก็ไม่ชัดเจนเท่าใดนักว่าคุณสมบัติดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็น ถ้าหากทีมฟุตบอลนิวยอร์กไจแอนท์เล่นชนะ ทีมดัลลัสคาวบอยซึ่งเป็นทีมที่เล่นชนะทีมวอชิงตันเรดสกินมาแล้ว ก็คงไม่มีใครหรอกที่จะกล่าวสรุปว่า ทีมเรดสกินนั้นไม่ดีพอที่จะต่อกรกับทีมไจแอนท์ได้ ถึงแม้ว่าการไม่ยอมมีข้อสรุปในแบบนั้นจะไปละเมิดหลักการเรื่องคุณสมบัติแบบส่งผ่านก็ตาม คณะกรรมการที่เมื่อถึงทางตันแล้วเลือกตัดสินใจโดยวิธีโยนหัวโยนก้อย อาจเป็นการตัดสินใจที่หาหลักเกณฑ์ไม่ได้ แต่ทว่ามันก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้การใช้ชีวิตร่วมกันดำเนินต่อไป ในสถานการณ์เช่นนั้น เรื่องที่สำคัญกว่าก็คือการหากลไกในการถกเถียงหรือตัดสินใจที่ถือว่ามีความเป็นธรรม (fair) ซึ่งไม่ใช่กลไกที่แค่เมื่อเปลี่ยนไปตัดสินใจในวันอื่นก็อาจทำให้ผลลัพธ์ที่ได้เปลี่ยนไปด้วย⁵⁴

ถ้าหากเราเลิกคาดหวังว่าเจตจำนงสาธารณะในความหมายแบบรัสโซหรือฟังก์ชันของสวัสดิการสังคมมีอยู่จริง และรอคอยให้เราไปค้นพบมันในลักษณะเดียวกับ 'แบบ' ของเพลโตซึ่งอยู่ในดินแดนแห่งอภิปรายแล้ว เราก็ยังพอเชื่อได้ว่ากติกาเรื่องเสียงข้างมากนั้นมีข้อดีในแง่ที่สามารถใช้เป็นกลไกในการตัดสินใจได้ในหลายสถานการณ์ด้วยกัน ความเข้าใจที่ว่ามันช่วยสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันกันทาง

⁵³ ดู Frank Easterbrook, "Ways of criticizing the Court," *Harvard Law Review*, vol. 95 (1982), pp. 802-32 และ Walter Murphy, *Elements of Judicial Strategy* (Chicago: University of Chicago Press, 1964), pp.37-122.

สำหรับการอ้างเหตุผลที่เป็นทั่วไปมากขึ้น ที่ว่าถ้าหากการลงคะแนนเสียงเป็นสิ่งที่ไร้ความหมายอย่างที่โรเจอร์อ้างแล้ว ก็จะแย้งกับความคิดแนว "เสรีนิยม" ของเขาเองพอๆ กับที่แย้งต่อแนวคิดแบบ "ประชานิยม" (populism) ที่เขาโจมตีนั้น ให้อู Jules Coleman and John Ferejohn, "Democracy and social choice," *Ethics*, vol. 97, no. 1 (1986), pp. 11-22.

* คือทัศนะที่ว่า มีความจริงที่มนุษย์สามารถเข้าถึงได้

⁵⁴ สำหรับข้ออภิปรายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเป็นธรรมในฐานะเกณฑ์ตรวจสอบที่เหนือกว่า ต่อคุณสมบัติการส่งผ่านที่มีในการตัดสินใจร่วมกันนั้น ให้อู Mueller, *Public Choice II*, pp.390-92.

ความคิดมากขึ้นอย่างที่ได้อธิบายไปในหัวข้อ 7.1 นั้น ก็เป็นเหตุผลข้อหนึ่งที่ทำให้เรายอมรับมันได้ เหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือ กติกาเรื่องเสียงข้างมากสามารถทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองได้ ทั้งนี้ เพราะมีความเป็นไปได้อยู่ทุกขณะเวลาที่สภาพการณ์ทางการเมืองที่เป็นอยู่ในขณะนั้นอาจถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไป นักทฤษฎีประชาธิปไตยอย่างจูเซปเป้ ดี พัลมา (Guiseppe di Palma) และอดัม เพชรพรอสกี้ (Adam Przeworski) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนกลุ่มที่ออกเสียงแพ้ในวาระใด ๆ ก็ตามยังคงยึดมั่นในกระบวนการการออกเสียงนั้นต่อไป โดยไม่หันไปพึ่งการใช้กำลังหรือทำตัวแปลกแยกออกจากการเมือง ก็คือปัจจัยเรื่องความไม่แน่นอนและเปลี่ยนแปลงได้ของอนาคต โดยที่ความเป็นไปได้ดังกล่าวนั้นถูกทำให้เห็นว่าเป็นไปได้อย่างมีสถาบันรองรับ (institutionalized)⁵⁵ สภาพเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นในกรณีที่ไม่สังคมนั้นมีการแบ่งเป็นฝักฝ่ายที่ชัดเจนเพียงแบบเดียว ดังกรณีของการที่ประชากรส่วนใหญ่มีการจัดลำดับความต้องการเลือกไปในแบบเดียวกัน โครงสร้างความต้องการเลือกในแบบดังกล่าวจะทำให้สภาวะงูกินหางที่แอร์โรว์พูดถึงไม่เกิดขึ้นก็จริง แต่เป็นไปได้ที่เดี๋ยวนี้อาจจะทำให้ฝ่ายค้าน [ฝ่ายเสียงข้างน้อย] ที่ภักดีต่อระบบ (ในกรณีที่พวกเขายอมรับตัวระบบประชาธิปไตย แม้ว่า จะไม่เห็นด้วยกับคณะรัฐบาลในขณะนั้นก็ตาม) เปลี่ยนใจกลายเป็นฝ่ายค้านที่ไม่ภักดี โดยฝ่ายที่แพ้คะแนนเสียงจะพยายามล้มล้างตัวระบบทั้งไปเสีย นิโคลัส มิลเลอร์ (Nicholas Miller) ได้ให้ข้อสังเกต โดยพยายามตั้งเป็นเงื่อนไขทั่วไปเอาไว้ว่า มีความขัดแย้งกันระหว่างแนวคิดเรื่องเสถียรภาพ (stability) ในหมู่ชนวิชาการด้านการเลือกระดับสาธารณะนับตั้งแต่ที่แอร์โรว์เริ่มเสนอความคิดของเขา (กล่าวคือการวางเงื่อนไขกำหนดแบบต่าง ๆ ให้เป็นกรอบของการเลือกเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสภาวะงูกินหาง) กับ ทศนะเรื่องเสถียรภาพในแบบพหุนิยม การปรับเปลี่ยนรัฐบาลตามวาระซึ่งแนวคิดแบบหลัง [เสถียรภาพตามทศนะแบบพหุนิยม] เรียกร้องให้จำเป็นต้องมีนั้น มีปัจจัยเอื้ออำนวยให้เกิดขึ้นได้ง่ายเพราะลักษณะของความต้องการเลือกที่มีหลากหลายทิศทาง (heterogeneous) แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นลักษณะที่อาจทำให้เกิดสภาวะงูกินหางขึ้นมา⁵⁶ จริง ๆ แล้วผู้ที่ศึกษาวิชาการเมืองเปรียบเทียบมักยืนยันว่า ประชาธิปไตยแบบมีการแข่งขันนั้นไม่สามารถทำงานอย่างเหมาะสมได้ ถ้าความต้องการเลือกนั้นขาดความแตกต่างหลากหลาย ถ้าหากความแตกต่างของความต้องการเลือกในหมู่ประชากร ไม่มีลักษณะแปรเปลี่ยนข้ามชั่วพองจะทำให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าวนี้แล้ว ผู้ศึกษาก็จะเสนอรูปแบบการจัดสถาบันแบบใหม่ขึ้นเป็นทางเลือก เช่น “ประชาธิปไตยแบบ consociational” ของอาเร็นด์ ลิปฮาร์ท (Arend Lijphart) ซึ่งให้อำนาจการออกเสียงยับยั้ง (veto) แก่เสียงข้างน้อย และบังคับให้ชนชั้นนำที่เป็นตัวแทนของกลุ่ม

⁵⁵ Guiseppe Di Palma, *To Craft Democracy: An Essay on Democratic Transition* (Berkeley: University of California Press, 1990), p.55 และ Adam Przeworski, *Democracy and the Market* (Cambridge: Cambridge University Press, 1999), pp.10-12.

⁵⁶ Nicholas Miller, “Pluralism and social choice,” *American Political Science Review*, vol. 77, no. 3(1983), pp.735-40.

ต่างๆ ต้องปกครองเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันด้วยการแสวงหาฉันทามติ โดยไม่จำเป็นต้องมีการแข่งขันทางการเมือง⁵⁷

ดังนั้น เมื่อเราพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วจะพบว่า ความเป็นไปได้ของการออกเสียงแบบงูกินหางไม่ใช่ปัญหาที่มีความพิเศษเฉพาะแต่อย่างใด และอาจส่งผลดีต่อเสถียรภาพของสถาบันต่างๆ ในระบบประชาธิปไตยด้วยซ้ำไป ส่วนที่ว่าสภาวะงูกินหางมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้จริงมากน้อยเพียงใดนั้นเป็นคนละประเด็นกัน ที่ผ่านมามีข้อโต้แย้งให้เห็นไปแล้วว่า สภาวะงูกินหางในการออกเสียงจะไม่เกิดขึ้น ถ้าเสียงข้างมากเด็ดขาดมีความต้องการเลือกในแบบเดียวกัน อีกทั้งมีเงื่อนไขกำหนดอื่นๆ อีกหลายแบบที่คอยวางกรอบลักษณะของความต้องการเลือกนั้น ซึ่งจะช่วยลดหรือขจัดโอกาสที่สภาวะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้⁵⁸ อย่างน้อยผลลัพธ์ในทางทฤษฎีประการหนึ่งก็แสดงให้เห็นว่า ในเชิงเปรียบเทียบแล้ว สภาวะงูกินหางมีโอกาสเกิดน้อยลงเมื่อประชากรมีขนาดใหญ่ขึ้น ถึงแม้ความต้องการเลือกจะเป็นไปอย่างแตกต่างหลากหลายก็ตาม อีกทั้งการศึกษาเชิงประจักษ์ที่ทำโดยเจอร์รี แมคกี (Gerry Mackie) ก็ได้เผยให้เห็นว่า สภาวะงูกินหางทุกแบบที่งานวิชาการด้านการเลือกในระดับสังคมอ้างว่าจะเกิดขึ้นได้นั้นล้วนตั้งอยู่บนข้ออ้างที่ผิดพลาดหรือข้อมูลที่เป็นเท็จ⁵⁹ การนี้อาจกลับกลายเป็นว่า ระบบประชาธิปไตยแบบต่างๆ สามารถประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในทั้งสองโลกก็ได้ (คือทั้งในโลกที่สภาวะงูกินหางเกิดขึ้นและไม่เกิดขึ้น) กล่าวคือ ความเป็นไปได้ของการเกิดสภาวะงูกินหางทำให้พวกที่แพ้เลือกตั้งในวาระใดก็ตาม ยังคงมีแรงจูงใจที่จะยอมรับยึดมั่นกับตัวระบบต่อไป โดยหวังที่จะครองเสียงข้างมากให้ได้ในอนาคต หากแต่ข้อเท็จจริงที่ว่าสภาวะงูกินหางมีโอกาสจะเกิดได้จริงไม่มากนัก ย่อมหมายความว่านโยบายต่างๆ ของรัฐบาลใช้ว่าจะต้องถูกเปลี่ยนกลับไปกลับมาอยู่ตลอด⁶⁰ ตัวอย่างเช่น ในนโยบายเกี่ยวกับภาษีนั้น ไม่ต้องสงสัยเลยว่าอาจมีการร่วมมือกันเพื่อพยายามเปลี่ยนแปลงสถานภาพอย่างที่เป็นอยู่ตลอดเวลา ดังจะเห็นได้จากการคิดถึงสังคมหนึ่งที่มีผู้ออกเสียงสามคนซึ่งพยายามจะแบ่งเงินจำนวนหนึ่งดอลลาร์โดยอาศัยหลักการเรื่องเสียงข้างมาก กล่าวคือ ไม่ว่าผลการแบ่งจะออกมาแบบใดก็

⁵⁷ Arend Lijphart, *Democracy in Plural Societies* (New Haven: Yale University Press, 1977). ข้อพิพาทจะขอไม่พิจารณาถึงอุปสรรคสำคัญในเชิงประจักษ์ของการกำหนดลงไปว่าความต้องการเลือกในหมู่ประชานั้นเป็นไปในทางเสริมแรงต่อกัน หรือแบ่งแยกจากกันได้กันแน่ และถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วมันเปลี่ยนแปลงจากแบบแรกมาเป็นแบบหลังได้อย่างไร โปรดดู Shapiro, *Democracy's Place*, pp. 177-88, 216-18.

⁵⁸ ดู Mueller, *Public Choice II*, pp. 63-6, 81-2.

⁵⁹ ดู A.S. Tangian, "Unlikelihood of Condorcet's paradox in a large society," *Social Choice and Welfare*, vol. 17 (2000), pp.337-65 และ Gerry Mackie, *Is Democracy Possible? A Preface to Deliberative Democracy* (Cambridge University Press, จะพิมพ์เร็ว ๆ นี้) นอกจากนี้ ดู Green and Shapiro, *Pathologies of Rational Choice Theory*, บทที่ 7.)

⁶⁰ ดู Gordon Tullock, "Why so much stability?" *Public Choice*, vol. 37, no. 3 (1981), pp. 189-202. สำหรับการอ้างเหตุผลว่ามีหลายสถาบันที่ลดโอกาสในการเกิดสภาวะงูกินหางได้ ให้ดู Kenneth Shepsle and Barry Weingast, "Structure induced equilibrium and legislative choice," *Public Choice*, vol. 37, no. 3 (1981), pp. 503-19.

ตาม แนวร่วมที่ถือเสียงข้างมากนั้นก็จะมีแรงจูงใจให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการแบ่งสรรนั้นได้เสมอ ถึงกระนั้นก็ตาม นโยบายเรื่องภาษียังคงมีรูปแบบเดิมอย่างเห็นได้ชัดตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา⁶¹

7.2.2 เผด็จการเสียงข้างมาก?

ถ้าหากผลการค้นคว้าทางวิชาการด้านการเลือกในระดับสาธารณะ (public choice) ได้แสดงให้เห็นว่าความชอบธรรมของประชาธิปไตยได้รับผลกระทบในทางลบน้อยกว่าที่มักจะคิดกันแล้ว ก็น่าจะหันมาพิจารณาข้อวิตกกังวลที่มีมานานกว่า ในเรื่องความเป็นเผด็จการเสียงข้างมากซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการอ้างเหตุผลของท็อกเกอวิลส์และมิลล์ รวมทั้งที่เกี่ยวสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่มีลักษณะต่อต้านการถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ (majoritarian) ที่ผู้ร่างรัฐธรรมนูญอเมริกันสร้างให้มีอยู่ในตัวรัฐธรรมนูญด้วย ว่ามีรายละเอียดของข้อวิตกอย่างไรบ้าง? คำพยากรณ์ต่างๆ ที่ท็อกเกอวิลส์ให้ไว้ในประเด็นนี้ อยู่ในระดับหายนะเลยทีเดียว เขาได้ตั้งข้อสังเกตไว้เมื่อปี ค.ศ. 1835 ว่า “ระบอบทรราชย์ในสมัยก่อนอาศัยเครื่องมือที่เหอะทะอย่างโชดรวนและการแขวนคอเป็นอาวุธ” ทว่า “ในทุกวันนี้ แม้แต่ระบอบเผด็จการ (despotism) ซึ่งดูเหมือนไม่ต้องเรียนรู้อะไร [เกี่ยวกับการใช้อำนาจบังคับ] เพิ่มเติมอีกแล้ว ก็ยังถูกอารยธรรมทำให้มีอำนาจที่สมบูรณ์แบบมากขึ้น” ท็อกเกอวิลส์มองเห็นว่า ความเป็นไปได้ของเผด็จการเสียงข้างมากเป็นภัยร้ายที่ใหญ่ที่สุดที่ประชาธิปไตยในอเมริกาได้ก่อให้เกิดขึ้น เขาอ้างอิงถึงข้อวิตกของเมดิสันที่แสดงไว้ใน เอกสารของผู้สนับสนุนสหพันธรัฐฉบับที่ 51 (Federalist #51) ว่า “ภายใต้รูปแบบทางสังคมซึ่งฝ่ายที่มีเสียงแข็งแรงแรงกว่าสามารถรวมตัวกันได้สำเร็จและใช้อำนาจกดขี่ฝ่ายที่มีเสียงอ่อนแอกว่านั้น เราสามารถเรียกได้เต็มปากว่า สังคมแบบนั้นถูกรอบงำโดยอนาธิปไตย (anarchy)” ท็อกเกอวิลส์ได้ให้ความเห็นเอาไว้ว่า “ถ้าหากประชาธิปไตยจะสูญสิ้นไปจากอเมริกาแล้ว ก็ต้องเป็นด้วยเหตุที่อำนาจสมบูรณ์ของฝ่ายเสียงข้างมาก (the majority omnipotence) ได้ผลักดันให้เสียงข้างน้อยหมดความอดทน และบีบให้พวกเขาหันไปหาการใช้กำลังบังคับเข้าตัดสินแทน” ผลลัพธ์อาจคืออนาธิปไตยอย่างที่เมดิสันบอก “แต่มันจะเกิดขึ้นโดยเป็นผลจากระบอบเผด็จการ”⁶²

ท่าทีตอบสนองต่อภัยดังกล่าว ซึ่งมีอิทธิพลในทางทฤษฎีอย่างสำคัญ ได้รับการนำเสนอไว้โดย เจมส์ บูกานัน (James Buchanan) และจอห์น ทัลล็อก (John Tullock) เมื่อปี ค.ศ. 1962 โดยมีรากฐานมาจากเจตนารมณ์ของคณะผู้ร่างรัฐธรรมนูญ ในอันที่จะทำให้กติกาเรื่องเสียงข้างมากมีอำนาจเปลี่ยนแปลงสิทธิและเสรีภาพบางอย่างได้ค่อนข้างยาก ทั้งสองนำเอาลักษณะการอ้างเหตุผล ซึ่งต่อมา รอร์ลส์ (Rawls) ทำให้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปมาใช้ โดยตั้งคำถามว่ากติกาในการตัดสินใจแบบใดกันที่พลเมืองที่มุ่งปกป้องเฉพาะผลประโยชน์ของตนเท่านั้นจะเลือกในระหว่างการประชุมร่างรัฐธรรมนูญ บนเงื่อนไขที่ทุกคนไม่แน่ใจ “ว่าบทบาทที่แน่นอนของพวกเขาเองจะเป็นเช่นไรในการตัดสินใจเลือกร่วมกัน ซึ่งจะต้องมีขึ้นในภายหลังเป็นลูกโซ่ต่อกัน” ไม่ว่าพวกเขาจะเป็นคนเห็นแก่ตัวหรือเห็นแก่ผู้อื่นก็ตาม ผู้ตัดสินใจเลือกแต่ละคนจะถูกบีบโดยสถานการณ์ “ให้ต้องกระทำโดยอิงกับผลประโยชน์ส่วนตัว เสมือน

⁶¹ John Witte, *The political and Development of the Federal Income Tax* (Madison: University of Wisconsin Press, 1985).

⁶² Tocqueville, *Democracy in America*, pp. 255, 260.